

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.ejuss.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til
morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

1

Yrkesskade

– anvendelsesområdet for yrkesskadeforsikringsloven

Yrkesskadeforsikringsloven § 1

«Loven gjelder ved personskade påført

arbeidstaker hos **arbeidsgiver** i riket.»

Ysfl. § 2 (1) b

Ysfl. § 2 (1) a

LEGALDEFINISJONER

2

Yrkesskade

– ansvaret er objektivt

Ysfl. § 3 første ledd andre punktum

«Yrkesskadeforsikringen skal gi rett til full erstatning uten hensyn til om noen har skyld i skaden.»

 Objektivt ansvar

3

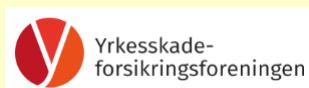
Yrkesskade

– forsikringsplikt

Ysfl. § 3 første ledd første punktum

«Arbeidsgivere plikter å tegne forsikring (yrkesskadeforsikring) ...»

Ysfl. § 4 fjerde ledd

Yrkesskade-
forsikringsforeningen

yff.no

«Forsikringsgivere som tilbyr forsikring etter loven, må være tilsluttet en forening av slike forsikringsgivere (Yrkesskadeforsikringsforeningen).»

4

Yrkesskade

– dekningsområdet: bedriftsvilkårene

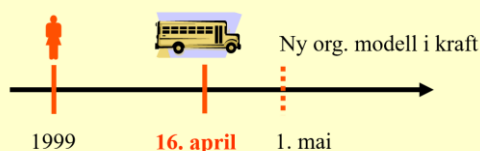
Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke skader og sykdommer som arbeidstaker påføres **i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.**»

5

Hyggetur med jobben I

(Rt. 2004 s. 487)

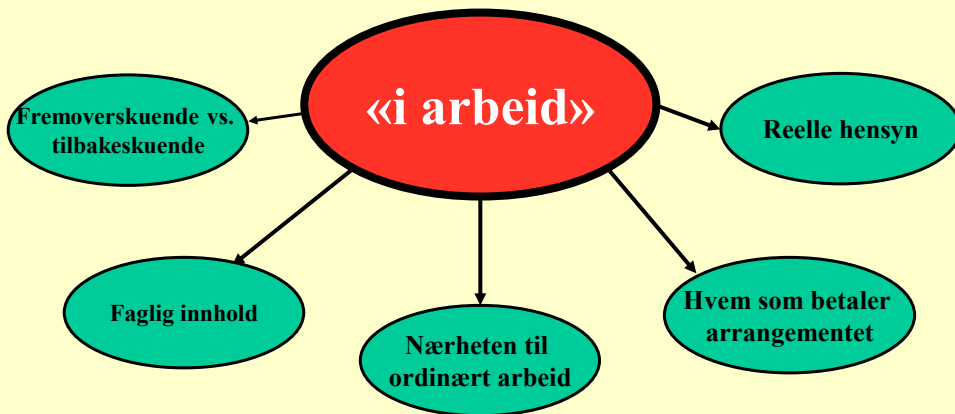

- Alle ansatte deltar (25 personer)
- Avreise med buss kl 14.00
- Omvisning på Krageberg gård

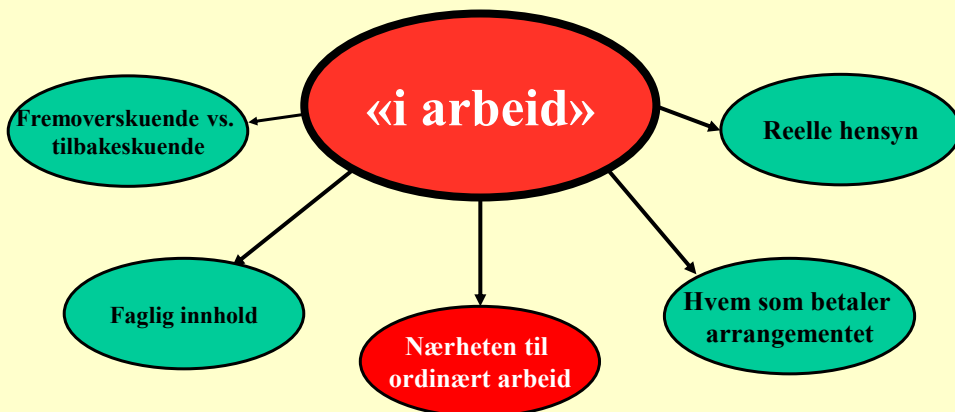
6

Hyggetur med jobben I (Rt. 2004 s. 487)
– presisering av inngangsvilkårene

7

Hyggetur med jobben I (Rt. 2004 s. 487)
– presisering av inngangsvilkårene

8

Hyggetur med jobben II

(Rt. 2014 s. 513)

9

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513)

– saksforholdet

E24 Jobb PER VALLEBROKK «Duffen av Elle» LOGG INN MED SPID

NYHETER PRIVAT BIL ENERGI JOBB E2: AKSJELIGAEN E2: DØRS E2: BEDRIFT E2: STILLINGER

Akeulykke på seminar opp i Høyesterett

Mannen mener han har rett på yrkesskadeerstatning etter å ha blitt skadet på seminar med jobben.

GØKK GALT: Mannen pådro seg hjemmeladning etter å ha kjørt i et tre i forbindelse med aking på et jobbseminar. FOTO: BERT ROALD NTB SCAURIX

10

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513) – essensen i dommen

Høyesterett:

«Begrepet «i arbeid» er ikke skarpt avgrenset og er ikke helt dekkende for hva som omfattes. Kjernen i begrepet er utførelse av arbeidstakerens ordinære arbeidsoppgaver. Men blir en arbeidstaker utsatt for en ulykke på arbeidsstedet, stilles det ikke noe krav om at ulykken har tilknytning til utføringen av arbeidsoppgavene – arbeidstakeren vil da som den store hovedregel være yrkesskadedekket. Kriteriet «i arbeid» har derfor først og fremst betydning når ulykken skjer utenfor arbeidsstedet.» (avsnitt 39)

11

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513) – essensen i dommen

Høyesterett:

12

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513)

– essensen i dommen

Høyesterett:

«Dersom arbeidsgiveren pålegger arbeidstakeren å delta på en bestemt aktivitet, må aktiviteten som den store hovedregel anses for å ha skjedd «i arbeid». Dette må være tilfellet selv om aktiviteten er av en slik art at arbeidstakeren arbeidsrettslig sett har adgang til å reservere seg mot å delta. Og det kan ikke uten videre være avgjørende at det gjelder en aktivitet som arbeidstakeren ikke har plikt til å utføre i henhold til instruks eller arbeidsordre. Også aktiviteter som arbeidsgiveren forventer at arbeidstakeren skal delta på, må som hovedregel være omfattet dersom tilknytningskravet for øvrig er oppfylt.» (avsnitt 44)

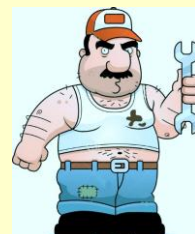
13

Yrkesskade

– dekningsområdet

Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke skader og sykdommer som arbeidstaker påføres **i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.**»

14

Bedriftsvilkårene – når er man dekket på reiseveien?

15

Reglene om yrkesskader kan være vanskelige å navigere i. Er man i tillegg på reiseveien når skaden skjer, vil den rettslige situasjonen kunne bli enda mer uoversiktlig. Det er derfor behov for en ryddig fremstilling av dette stoffet. *Skader på reiseveien* er den første helhetlige fremstillingen av reglene om yrkesskadedekning for skader som har skjedd på reiseveien.

Boken omhandler reglene i yrkesskade-forsikringsloven og folketrygdloven, men den belyser også dekning basert på hovedtariffavtaler og individuelle forsikringer.

Fremstillingen inneholder en generell del om når en skade anses å ha skjedd -i arbeid på arbeidstedet i arbeidstiden- og går mer

Morten Kjelland

SKADER PÅ REISEVEIEN

Morten Kjelland

SKADER PÅ REISEVEIEN

Når er man yrkesskadedekket?

GYLDENDAL

konkret inn på praktiske tilfeller som reiser til og fra arbeid, tjenestereiser og reiser til og fra hjemmekontor. Bokens hovedfokus er på de alminnelige reglene om yrkesskadedekning for arbeidstakere, i tillegg til de særskilte reglene som gjelder for blant annet elever, studenter, militærpersonell, skipsarbeidere og oljearbeidere.

Målgruppen for boken er advokater, dommere, saksbehandlere og andre som arbeider med yrkesskadesaker.

Morten Kjelland ble dr. juris i 2008 og har siden 2013 vært professor i rettsvitenskap. Han har gitt ut en rekke bøker og artikler innen fagfelt som erstatningsrett og velferdsrett.

9 788205 603622

GYLDENDAL

16

Skader på reiseveien — når er man yrkesskadedekket?

Av professor dr. juris Morten Kjelland

Artikkelen gir en fremstilling av de norske reglene om når en arbeidstaker er yrkesskadedekket på reiseveien, slik disse er utviklet i rettspraksis, nemndspraksis og andre rettskilder. Forfatteren presenterer en oversikt over hovedlinjene i reguleringen. Uttrykket «i arbeid på arbeidstid» i arbeidstidens – de såkalte bedriftsvilkårene – benyttes både i folketrygdløven og yrkesskadedeferingsloven. Bedriftsvilkårene settes inn i et mer helhetlig perspektiv for ulike kompensasjonsordninger, og de enkelte elementene i bedriftsvilkårene kryttes opp mot skader på reiseveien. Her beskrives både materielle regler og bevisregler. Gjennomgangen av generelle argumentasjonslinjer suppleres med analyser av utvalgte, praktiske typetilfeller, for å fange inn konkretiseringer og nyanser i regelverket. Hjemmekontor reiser egne problemstillinger, som vies oppmerksomhet i et eget punkt i artikkelen. For å sette de norske yrkesskaderreglene inn i et nordisk perspektiv, gir forfatteren også en oversikt over lovgivning og praksis i dansk og svensk rett. Artikkelen avsluttes med en oppsummering, som gir grunnlag for noen slående refleksjoner. Her presenteres blant annet et forslag til et omformulert vurderingssystem for å avgjøre om skader inntruffet på reiseveien kan dekkes, og det blir gitt innspill til en justert begrepsbruk. Forfatteren videreutvikler figurer og andre pedagogiske hjelpemidler. Disse er ment som et verktøy for å analysere og formidle yrkesskaderreglene.

1 Innledning	3
2 Hovedlinjer i reguleringen	5
2.1 Bedriftsvilkårene i ulike kompensasjonsordninger.....	5
2.2 Trygden ordning med yrkesskadedeferd.....	7
2.3 Pressiseringer og angrensninger.....	9
2.4 Sentrale utviklingsstrek.....	9
2.5 Rettskildebildet.....	12
3 Generelle og spesielle reisekadebegreper	17
3.1 De generelle bedriftsvilkårene.....	17
3.1.1 Oversikt.....	17
3.1.2 Hensyn.....	17
3.1.3 i arbeid.....	19
3.1.4 «i arbeidstid».....	21
3.1.5 «i arbeidstid».....	22
3.2 Pressiseringene i ftrl § 13-6 fjerde ledd.....	23
3.2.1 Oversikt.....	23
3.2.2 Transport i arbeidsgivers regi.....	24
3.2.3 Väsentlig økt risiko for skade.....	25
3.3 Særregler for spesifikke yrkesgrupper.....	28
3.3.1 Oversikt.....	28
3.3.2 Skipsarbeidere og sjøarbeidere, ftrl § 13-6 tredje ledd.....	29

3.3.3 Militærpersonell, ftrl § 13-8.....	29
3.3.4 Elever og studenter, ftrl § 13-10.....	31
3.4 Avtalebaserte dekkinger	32
3.4.1 ITTA-dekkinger.....	32
3.4.2 Utvalgte personalgaranter.....	34
3.5 Bevisvurderingen	35
4. Analyser av utvalgte typetilfeller	37
4.1 Opplegget for analyse.....	37
4.2 Skader inntruffet på reise mellom hjem og arbeidsted	37
4.2.1 Rettsstanden for 2000 – behov for rettsavklaring.....	37
4.2.2 Prinsippdokumente i Rt. 2000 s. 220 og Rt. 2000 s. 1028.....	38
4.2.3 Stadfesting og pressiseringer av karekterregelm.....	40
4.2.4 Særlig om reiser fra hjemmetrakk til styrkingssted.....	42
4.2.5 Kort om reiser i arbeidsveis interesse.....	43
4.3 Skader inntruffet på reise mellom flere arbeidsplasser	43
4.3.1 Generelt.....	43
4.3.2 Omreisende (ambulerende) arbeid.....	45
4.3.3 Avbrudd i arbeidet – angrensningen mot private avstikkere o.l.....	46
4.3.4 Særlig om reiser til eller fra kurs og konferanser.....	49
4.4 Skader inntruffet ved arbeidsbygningen	50
4.4.1 Generelt. Definisjon av «arbeidstid».....	50
4.4.2 Spesielt om skader skjedd ved inngangsport.....	52
4.5 Skader inntruffet på eller ved parkeringsplass	54
4.5.1 Hovedregelen.....	54
4.5.2 Usnak – skjønnsmomenter for vurdering av grensetilfeller.....	57
4.5.3 Formålsbegrensning i praksis – nyanser i argumentasjonen.....	59
4.5.4 Deloppgjøring.....	60
4.6 Tjenestereiser med overnatting	61
4.6.1 Oversikt.....	61
4.6.2 Oversetting må være naturlig.....	63
4.6.3 Skaden må slippe på den direkte reisen.....	65
4.6.4 Endeløse refleksjoner over reguleringen av tjenestereiser.....	67
4.7 Hvernaksjoner og vold på reiseveien	67
4.7.1 Hvernaksjoner fra tredjepersoner.....	67
4.7.2 Vold fra nasjonal politieg.....	70
5 Særlig om hjemmekontor	70
5.1 Problemstillingen.....	70
5.2 Generelle vilkår.....	73
5.2.1 Vilkår 1. Næringskarakteret.....	73
5.2.2 Vilkår 2. Arbeidsdømmet.....	81
5.3 Pressiseringer for utvalgte typetilfeller – kausistikk.....	82
5.3.1 Formalisert ordning med hjemmekontor.....	82
5.3.2 Forbedringer utført i hjemmet.....	84
5.3.3 Reiser fra arbeidsplassen til hjemmekontor.....	86
5.4 Refleksjoner. Behov for regelendringer.....	87
6 Komparativ analyse	88
6.1 Oversikt.....	88
6.2 Institusjonelle og prosessuelle forhold.....	89

Morten Kjelland

18.11.2020

Rettskildebildet

(ftrl.) § 26, jf. ftrl. § 21-12 sjette ledd. Høyesterett har av sagt relativt få dommer om normaltrygden, de fleste avgjørelsene omhandler et kapittel i folketrygdløven – ftrl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er av sagt under folketrygdløven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsrapporter* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektronomtor* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Domstene behandles i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Lønning* (Rt. 1929 s. 961) og *Lønsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsakv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakene avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1050 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om ftrl. § 13-6. **Kun 100 av disse gjelder skader på reiseveien**. Jeg har funnet rundt **80 publiserte avgjørelser** om relevans for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser inntatt i tidsskriftet «Sosial trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket «i arbeid på arbeidstid» i arbeidstidens har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdeyndighetenes vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidsulykkesbegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er femmedlemskjennelsene, som det er avgitt flere av for å avklare prinsippsspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårene utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskadedeferingen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I *Slyngel* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis, skal tillegges rettskilderverdi (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjggrennk* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble imidlertid ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransporttiden ble påført utsettelse (inkludert av utlegg) da han kjørte bil, ikke da han gjennomførte pålagt bilve, se dommens avsnitt 41.
⁶¹ Trygderettens ankesaker TRR.1997-1694 og TRR.1998-89.
⁶² Jeg fikk både oversendte kjennelser i fulltekst og Excel-ark med resyméer av kjennelser. Oversiktene ble sendt av en samarbeidspartner Espen Vahl i Trygderetten. Månstene innholdt sammenheng av alle avgjørelser i Trygderettens database.
⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettside, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.
⁶⁴ Sml. *Fotballspillere* (Rt. 2006 s. 164), avsnitt 34.
⁶⁵ Se *Aksamblere* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gravel* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).
⁶⁶ Utvalget er videreført i *Fotball* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34), *Aksamblere* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Malaysia* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *JKE4-ansatt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stoffstater

Rettskildebildet

(trl.) § 26, jf. ftrl. § 21-12 sjette ledd. Høyesterett har avsagt relativt få dommer om normaltrygden; de fleste avgjørelsene omhandler ett kapittel i folketrygdløven – ftrl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er avsagt under folketrygdløven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidstid, *Installasjonspunkt* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektrikmontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommene behandles i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Lunning* (Rt. 1929 s. 961) og *Lossarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakene avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1090 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om ftrl. § 13-6. **Rundt 100 av disse kjennelsene er utvalgte.** Jeg har funnet rundt **20 publiserte kjennelser** som er relevante for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg flitt oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser inntatt i tidskriftet «Social trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket «i arbeid på arbeidstid» har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetenes vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidsulykkesbegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er femmedlemskjennelsene, som det er avsagt flere av for å klarere prinsippspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårene utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskadedekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I Skygge (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskildeverk (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i Myggenrå (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransportsjåføren ble påført smittet (småket av mygg) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålagt kvile, se dommens avsnitt 41.
⁶¹ Trygderettens saksarkiv TRR-1997-1694 og TRR-1998-09.
⁶² Jeg fikk både oversendt kjennelser i fulltekst og Excel-ark med resyméer av kjennelser. Oversiktene ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Vihle i Trygderetten. Matsone innholdt sammendrag av alle avgjørelser i Trygderettens database.
⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor jeg fikk flitt tilgang til arkivene.
⁶⁴ Små. *Fotballspillere* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).
⁶⁵ Se *Åbenråske* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gross* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).
⁶⁶ Usikkerheten er vurdert i *Fotball* (Rt. 2008 s. 1642, avsnitt 34), *Åbenråske* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Meloyis* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *JK&A-ansatt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfæstet i Høyesterett.

14

Erklæring om taushetsplikt

Taushetsplikt for Trygderetten er regulert i Trygdebestemmelsen § 14 som følger:

- (1) Enhver som mottar eller sender eller leverer opplysninger til private fortlid eller en virksomhet i forbindelse med behandling av saker om arbeidsulykker, sykkelulykker eller andre arbeidsulykker eller sykkelulykker eller med andre saker som gjelder trygdeforhold eller saker om arbeidsulykker, sykkelulykker eller andre arbeidsulykker eller sykkelulykker, er underlagt taushetsplikt.
- (2) Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke i tilfelle hvor opplysningene brukes til opplysningssøking og dokumentasjon av saker om arbeidsulykker, sykkelulykker eller andre arbeidsulykker eller sykkelulykker.

Bestemmelsen innebærer en nær sammenhengende taushetsplikt som det som følger av forordningsloven. Departementet ansvarlig for saken er ansvarlig for Trygderettens saksarkiv.

19

Rettskildenummer	Rettskildebeskrivelse	Rettskildeart	Rettskildeinnhold	Dato
ftrl § 12-7		0101703	Avslag uførepensjon da inntektsveien ikke var redusert med minst halvparten. Ankerne part må regnes som arbeidstaker selv om han er ansatt i AS hvor han selv er enesaksjonær. Bransjestatistikk bare et moment ved inntektsstatistikkens sykkelulykkesdel på det beste grunnlag for korrekt fastsettelse av inntekt før mødet. Stadfæstet av avslag.	26.30.2001 00:00
79731		0103767		26.30.2001 00:00
79732		0104012		26.30.2001 00:00
79733	Utmeldt av KLP ved fungering som fastemor	0004363	Stillingsansett ved innmelding av uførepensjon fra KLP	26.30.2001 00:00
			Den ankernde part fikk p.g.a. at det var gått mindre enn to år fra hun begynte i full stilling og til hun ble sykmelde, beregnet uførepensjon fra KLP etter en gjennomsnittlig stillingsprosent på 79,82, stedet for 100 prosent, jf. § 8 nr 2 i vedtaket for felles kommunal pensjonsordning. Hun krevde i anken til Trygderetten at hun også skulle ha blitt innmeldt 100 prosent i KLP i tiden hun hadde vært fastemor slik at stillingsprosenten som pensjonen ble beregnet av skulle vært satt til 100 prosent. I tillegg til anken reiste hun også saksmål mot arbeidsgiver med påstand om at hun måtte etterinnmelde i KLP for tiden hun hadde vært fastemor og at arbeidsgiver pliktet å dekke tap hun hadde lidd p.g.a. manglende innmelding. Under hoveforhandlingen ble det innlagt rettsforlik mellom partene, som kan forårsake at hun langt på vei fikk metode i sin påstand. Trygderetten viser til fonn § 206 og 183, som retter merke på måling gjelder ved Trygderettens behandling av saker. Dvs. at dersom det ankes over et krav som rettskraftig er avgjort ved rettsforlik, må Trygderetten kunne avvise anken. På bakgrunn av den uklarhet som rådet med hensyn til konsekvensene av rettsforliket fant retten at det pårkedte vedtaket måtte oppheves og saken hjemvises til ny behandling.	26.30.2001 00:00
79734	ftrl § 12-5 ftrl § 12-4 ftrl § 12-7	0104019	helsekjemisk behandling og etterføring	26.30.2001 00:00
			Vedtatt om å avslå krav om uførepensjon fra 43årg kvinne med omfattende hodeplager, sønt, muskeltremor og depresjon ble angjort slik at hel pensjon ble tilstått. Slik utvalholdt eller var, ble det lagt avgjørende vekt på at ingen av foreliggende legeerklæringer - da også sosialtjenkerklæringer - ga særlig støtte til at det var realistisk å forutsette bedring av inntektsveien gjennom behandling eller etterføring. Konkret avgjørelse.	26.30.2001 00:00
79735	ftrl § 13-3-1, ftrl § 13-4-1	0101921	Yrkesskadedekning under reise hjem	26.30.2001 00:00
	Overnattet hjemme til siste møtedag, skadet under hjemreise		Forkynner oppholdt seg 85 km fra hjemmet. Han overnattet på stedet fra tirsdag til lørdag, men reiste hjem lørdag for å overnatte til søndag, som var siste møtedag. Etter siste møte søndag kveld reiste han hjem. Under hjemreisen var han utsatt for en alvorlig bilulykke. Vedkommende mener han var dekket under hjemreisen, da det ville vært naturlig med overnatting til mandag. Fylkestrygdekontoret viser til at man er yrkesskadedekket på den direkte reisen fra hjemmet til overnattingsstedet eller første arbeidstid og fra siste overnattingssted/ arbeidstid til nytt overnattingssted, eventuelt hjem. Ut fra avstanden til hjemmet, 85 km, mente Rt. at overnatting under reisen hjem ikke var naturlig. Da reiseveien heller ikke kunne ses å medføre noen uvanlig risiko, kom Rt. til at vedk. ikke var yrkesskadedekket under hjemreisen søndag kveld. Ratten kom til samme resultat, såle den endr. arbeidstid fra avsluttet ved hjemreisen lørdag og at reisen til og fra møtet på søndag måtte ses på som vanlige reiser til og fra arbeid. Stadfæstet.	26.30.2001 00:00
79736	ftrl § 10-8	0103324	verneid	26.30.2001 00:00
			Dag er en 40 år gammel mann, tilstått rehabilengere fra jún 98. Mai 99 flyttet han til Askøy. Ble der, i tre omganger, tilstått videre rehabilengere, frem til 1.3.00. Han sto, ifølge tk's samtale med sosialkontor, på vent til spesialist (psykolog X). Dag fikk avslutt rehabilengere 1.00 til 31.12.00. Dette til tross for at sosialkontor fortsett opplyste at dag sto på vent til psykolog X. 1. 01 begynte dag hos psykolog X, og fikk på ny tilstått rehabilengere. Dag pårkedt fremleiderstansen i rehabilengene, høst 00.	26.30.2001 00:00
			Retten omgjorde og tilsto rehabilengere også for plankedt periode. Ved tidligere anledninger var muntlig forsikring fra sosialkontor tilstrekkelig til at vilkåret i forskrift § 9 d) var oppfylt. For plankedt periode var slikt tilgagn ikke lenger tilstrekkelig for tk. Ratten kunne ikke se at vertesustasjonen for og etter 1.3.00 var forsikkelig, og mente tk hadde opptrådt inkonsekvent. Dag hadde grunn til å regne med at sosialkontorets forsikring var nok også for aktuelle periode. At dag den 1.01.01 begynte i behandling hos X, understøttet han de facts sto på vent. Tk burde sjekket nærmere hva årsaken til lang ventetid var iflge de stanset rehabilengene.	26.30.2001 00:00
79737	ftrl § 13-3, § 13-4 og § 13-17	0004121	Anke over avslag på krav om menerstatning. Søker arbeidet på en fiskedåk da han ble kraftig eksponert for salmiakk ved arbeid med toalett som gikk tørt. Godkjent som yrkesskade. Påfølgende akutt yrkesskadede med alvorlig fall som varte i flere dager. Påkost KOLS. Søker hadde fra	26.30.2001 00:00

20

Rettskildebildet

(trl.) § 26, jf. ftrl. § 21-12 sjettede ledd. Høyesterett har avsagt relativt få dommer om normaltrygden, de fleste avgjørelsene omhandler ett kapittel i folketrygdloven – ftrl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er avsagt under folketrygdloven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsinspektør* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektronmontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommenes behandles i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Lunning* (Rt. 1929 s. 961) og *Løvsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinnelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakenes avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1050 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om ftrl. § 13-6. **Kun 106 av disse gjelder skader på reiseveien.** Jeg har funnet rundt **80 publiserte avgjørelser** om relevans for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser inntatt i tidsskriftet «Sosial Trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket vi arbeid på arbeidstid i arbeidstidens har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetens vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidsulykkebegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er femmedlemskjennelsene, som det er avgitt flere av for å avklare prinsippspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårshens utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskadedekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskildeverk (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjøggrøtt* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransportutvidelsen ble påført unntaket (unntaket er avtrykk) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålegg for å se dommens avsnitt 41.
⁶¹ Trygderettens saksnøkler TRR-1997-1694 og TRR-1998-89.
⁶² Jeg fikk både oversendt kjennelser i fulltekst og Excel-ark med resymé av kjennelser. Oversiktene ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Våhle i Trygderetten. Matsenno inneholdt sammendrag av alle avgjørelser i Trygderettens database.
⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.
⁶⁴ Sml. *Fotballspillere* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).
⁶⁵ Se *Akselbakk* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gross* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).
⁶⁶ Utvalgene er videreført i *Fotball* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34), *Akselbakk* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Mølqvist* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *JK&A-ansatt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfester (17.10.2023) 14

21

Rettskildebildet

(trl.) § 26, jf. ftrl. § 21-12 sjettede ledd. Høyesterett har avsagt relativt få dommer om normaltrygden, de fleste avgjørelsene omhandler ett kapittel i folketrygdloven – ftrl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er avsagt under folketrygdloven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsinspektør* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektronmontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommenes behandles i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Lunning* (Rt. 1929 s. 961) og *Løvsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinnelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakenes avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1050 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om ftrl. § 13-6. **Kun 106 av disse gjelder skader på reiseveien.** Jeg har funnet rundt **80 publiserte avgjørelser** om relevans for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser inntatt i tidsskriftet «Sosial Trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket vi arbeid på arbeidstid i arbeidstidens har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetens vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidsulykkebegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er femmedlemskjennelsene, som det er avgitt flere av for å avklare prinsippspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårshens utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskadedekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskildeverk (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjøggrøtt* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransportutvidelsen ble påført unntaket (unntaket er avtrykk) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålegg for å se dommens avsnitt 41.
⁶¹ Trygderettens saksnøkler TRR-1997-1694 og TRR-1998-89.
⁶² Jeg fikk både oversendt kjennelser i fulltekst og Excel-ark med resymé av kjennelser. Oversiktene ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Våhle i Trygderetten. Matsenno inneholdt sammendrag av alle avgjørelser i Trygderettens database.
⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.
⁶⁴ Sml. *Fotballspillere* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).
⁶⁵ Se *Akselbakk* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gross* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).
⁶⁶ Utvalgene er videreført i *Fotball* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34), *Akselbakk* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Mølqvist* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *JK&A-ansatt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfester (17.10.2023) 14

22

Rettskildebildet

(trtl.) § 26, jf. ftrl. § 21-12 sjette ledd. Høyesterett har avsagt relativt få dommer om normaltrykken. De fleste avgjørelsene omhandler ett kapittel i folketrykkløven – ftrl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er avsagt under folketrykløven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsveipunkt* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektrikmontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommene behandles i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Lunning* (Rt. 1929 s. 961) og *Løvsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakene avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1090 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om ftrl. § 13-6. **Rundt 100 av disse avgjørelsene er uttrykkelig om dekningsplikt på reiseveien.** Jeg har funnet rundt **20 avgjørelser som omhandler dekningsplikt** om reiseveien for spesimålet om dekningsplikt på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått overrakt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser inntatt i tidskriftet «Social trygd» tilbake til 1960.⁶³ Preiseringer av hva som ligger i uttrykket «i arbeid på arbeidstid» i arbeidstidens bar over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetenes vedtak og rudsvisk, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidsulykkebegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er femdomsmåkjennelsene, som det er avsagt flere av for å klarere prinsippspørsmål om dekningsplikt på reiseveien.

Et mål med analyse av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskraft eller bare eksempelvis. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårene utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskadedekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskraft må den innfri visse kvalitetskrav. I *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskraft (avsatt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjøggenrå* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransporttilfellen ble påført smittet (unøkket av trygd) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålagt ferie, se dommens avsnitt 41.

⁶¹ Trygderettens uttalelser TRR-1997-1694 og TRR-1998-89.

⁶² Jeg fikk både overensnått kjennelser i fulltekst og Excel-ark med resyméer av kjennelser. Oversiktene ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Vihle i Trygderetten. Matsone innarbeidet sammenlagt av alle avgjørelser i Trygderettens database.

⁶³ Jeg gjorde søk på Navsnettstedets nettsider, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.

⁶⁴ Sml. *Fotballspillere* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).

⁶⁵ Se *Aleksi* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gross* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).

⁶⁶ Utvalget er viderelatert i *Fotball* (Rt. 2008 s. 1642, avsnitt 34), *Aleksi* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Mølavin* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *JK4-ansett* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfestet i *Hovne* (Rt. 2023-1133).

Publiserte trygderettsavgjørelser	
TRR-1991-478 (Eldemontasje)	TRR-2005-964 (Årslykke)
TRR-1991-1051 (Sveinestakke)	TRR-2006-207 (Fyllbilde)
TRR-1991-3001 (Pulsvekt)	TRR-2006-940 (Tilbudsavgift)
TRR-1992-2711 (Stokkmalting)	TRR-2006-3126 (Dødsfall)
TRR-1992-2894 (Kommunesamt)	TRR-2006-1466 (Transtrømme)
TRR-1993-2188	TRR-2007-1824
TRR-1993-2921 (Føringsavgift)	TRR-2007-3053 (Kjøkkenskap)
TRR-1993-4467 (Lagmannsrettssak)	TRR-2008-198 (Utslandsoppgitt for forevar)
TRR-1993-481 (Viltskade)	TRR-2008-407 (Førerskall)
TRR-1993-1044 (Sagstakstøtte)	TRR-2008-907 (Utslandsamt)
TRR-1993-1558 (Dødsfall)	TRR-2008-1131 (Bilulykke)
TRR-1993-1894 (Installasjonsveipunkt)	TRR-2008-2010 (Utslandsamt)
TRR-1998-89 (Eldemontasje)	TRR-2008-2445 (Sone påførselsplan)
TRR-1998-409 (Fyllbilde)	TRR-2009-71 (Kjøkkenskap)
TRR-1999-3764 (Lagmannsrett)	TRR-2009-716 (Arbeidsavgift)
TRR-2000-1708	TRR-2009-349 (Pulssensordokument)
TRR-2000-2014 (Sagstak)	TRR-2009-518 (Dødsfall)
TRR-2000-1188 (Overordningsavgift)	TRR-2009-519 (Dødsfall)
TRR-2000-4448 (Transtrømme)	TRR-2009-1404 (Bilulykke)
TRR-2001-1109 (Sagstak)	TRR-2009-1150 (No skade)
TRR-2001-1211 (Arbeidsamt)	TRR-2010-21 (Utslandsamt)
TRR-2001-1371 (Lagmannsrett)	TRR-2010-1921 (Overordningsavgift)
TRR-2001-1921 (Overordningsavgift)	TRR-2010-428 (Utslandsamt)
TRR-2001-4122 (Sperreamt)	TRR-2010-610 (Utslandsamt)
TRR-2001-5078 (Canada reise)	TRR-2010-1512 (Årslykke)
TRR-2002-2308 (Kommunesamt)	TRR-2010-1298 (Kulde)
TRR-2002-5079 (Sagstak)	TRR-2010-1955 (Førerskall)
TRR-2003-1718 (Kjøkkenskap)	TRR-2010-2501 (Bilulykke)
TRR-2003-1814 (Bilulykke)	TRR-2010-2642 (Dødsfall)
TRR-2004-1300 (Kvartett)	TRR-2011-799 (Varmesett)
TRR-2004-1281 (Dødsfall)	TRR-2011-1641 (Dødsfall)
TRR-2004-3370 (Førerskall)	TRR-2011-2119 (Dødsfall)
TRR-2004-3860 (Dødsfall)	TRR-2012-448 (Bilulykke)
TRR-2004-4010 (Arbeidsamt)	TRR-2012-819 (Dødsfall)
TRR-2004-4742 (Dødsfall)	TRR-2012-1563
TRR-2005-1711 (Bilulykke)	TRR-2012-1817 (ARBEI)
TRR-2005-1512 (Bilulykke)	TRR-2012-1654 (Bilulykke)

TRR-2012-2187 (Utslandsamt)	TRR-2012-1854 (Byttem)
TRR-2013-1902 (Bilulykke)	TRR-2012-1945 (Fyll ved beredning)
TRR-2013-2001 (Utslandsamt)	TRR-2012-2144 (Dødsfall)
TRR-2013-2114 (Varmesett)	TRR-2012-2162 (Fyll ved påførselsplan)
TRR-2013-2713 (Fyllbilde)	TRR-2012-2151 (Bilulykke)
TRR-2014-2317 (Arbeidsamt)	TRR-2012-1994 (Utslandsamt)
TRR-2014-2781 (Utslandsamt)	TRR-2012-3079 (Arbeidsamt)
TRR-2014-2792 (Varmesett)	TRR-2012-3051 (Bilulykke)
TRR-2015-34 (Transtrømme)	TRR-2012-1451 (Utslandsamt)
TRR-2015-1720 (Sagstak)	
TRR-2015-1920 (Lagmannsrett)	
TRR-2016-2044 (Bilulykke)	
TRR-2016-2877 (Pulsensordokument)	
TRR-2016-3097 (Dødsfall)	
TRR-2017-1734 (Bilulykke)	
TRR-2018-1454 (Fyllbilde)	
TRR-2018-492 (Kulde)	
TRR-2018-1117 (Dødsfall)	
TRR-2019-411 (Varmesett)	
TRR-2019-4123 (Kulde)	
TRR-2020-74 (Sagstak)	

Publiserte trygderettsavgjørelser	36520 (Mottaksamt)
24072	44559 (Pulsensordokument)
270672 (Fyllbilde)	57339 (Bilulykke)
284671 (Bilulykke)	62059 (Arbeidsamt)
118773 (Hjemmesamt)	63869 (Årslykke)
142979 (Bilulykke)	12808 (Dødsfall)
144780	79097 (Bilulykke)
188933 (Kommunesamt)	110396 (Bilulykke)
41184	152977 (Førerskall)
62036 (Arbeidsamt)	166997 (Mottaksamt)
62036 (Arbeidsamt)	89198 (Eldemontasje)
116297 (Utslandsamt)	342538 (Utslandsamt)
278937 (Førerskall)	402599 (Sagstak)
49188 (Kulde)	478309
20839	541632
207191 (Bilulykke)	452604 (Kommunesamt)
206689 (Arbeidsamt)	580185 (Næringsmiddel)
46290 (Tørr)	247013 (Tilbudsavgift)
84290	
122190 (Fyllbilde)	
144790	
200191	
201491 (Viltskade)	
74692	
215192 (Arbeidsamt)	
208092	
344952 (Bilulykke)	
508692	
1039 (Fyllbilde)	
20439 (Næringsmiddel)	
125291	
171193	

DISPOSISJON – plan for innlegget

- Innledning
- Tradisjonelle reisesaker
- Geografisk avgrensning
- Hevnaksjoner
- Arbeidsreise med overnatting
- Hjemmekontor
- Oppsummering

Tradisjonelle reisesaker

25

Tradisjonelle reisesaker

Installasjonsinspektør (Rt. 2000 s. 220)

- ✓ På vei hjemmefra til første kundebesøk
- ✓ Utenfor dekningsområde
- ✓ Høyesteretts flertall (3): «klar støtte for ... i lovteksten i § 13-6 annet og fjerde ledd»
- ✓ Flertallsvotumet: støtte i fast trygderetts-praksis, eksempelvis TRR-1991-678
- ✓ Ulovfestet unntak ved «særlige forhold»
- ✓ Utilstrekkelig for å anvende unntaket at arbeidsgiver betalte godtgjørelse

Elektromontør (Rt. 2000 s. 1028)

- ✓ På vei hjemmefra til arbeidsstedet
- ✓ Utenfor dekningsområde
- ✓ Høyesterett: viser til argumentasjonen i Installasjonsinspektør-dommen
- ✓ Anvendelse av det ulovfestede unntaket?
Nei – ikke ansett tilstrekkelig at:
 - arbeidsgiver eide bilen
 - det ble betalt lønn i reisetiden
 - at det i bilen var det verktøy som ble benyttet i arbeidet

26

Oppsummert

Installatørinspektør Rt. 2000 s. 220

Elektromontør Rt. 2000 s. 1028

Ikke dekket av yrkesskadereglene på reise mellom hjem og arbeidssted med mindre

- Reisen skjer i «arbeidsgivers regi» eller reisen medfører «vesentlig økt risiko for skade»
Vest-Afrika (TRR-2014-3292)
- Det foreligger «særlige forhold»

27

Eksempel 1 Teaterensemble (TRR-2006-3366)

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade?

NAV godkjente ikke skaden som yrkesskade – ut fra følgende begrunnelse:

1. Arbeidet var avsluttet for dagen og vedkommende var på vei til hotellet som var å anse som 'midlertidig hjem'. Man er da ikke yrkesskadedekket.
2. Transporten kunne heller ikke anses å være i arbeidsgivers regi, se Rt. 2000 s. 220 og Rt. 2000 s. 1028

Skadelidte anket til trygderetten. Trygderetten var enig med NAV

28

Eksempel 2 Treningstid (TRR-2000-4640)

- Spesialmedarbeider i politiet
- Skadet under sykling fra hjem til jobb
- Arbeidsgiver hadde klar interesse av at de ansatte trente
- Trening kunne skje utenfor arbeidstiden
- Avlønn under trening

Illustrasjonsfoto

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade? Fylkestrygdekontoret godkjente ikke skaden som yrkesskade, men skadelidte fikk medhold i Trygderetten:

«[S]kaden oppsto på den dagen som på forhånd var avsatt til fysisk trening og ellers under utføring av en aktivitet som arbeidsgiveren hadde godkjent som slik trening. Forøvrig gjelder at det må legges til grunn at det var avtalt temmelig klare begrensninger med hensyn til omfanget av betalt fysisk trening som nevnt. Den aktuelle syklingen må anses å ha skjedd innenfor rammene av disse. Etter rettens mening tilsier dette at utføring av arbeidsoppgaver i form av fysisk trening framsto som et mer sentralt formål med syklingen enn gjennomføring av en vanlig arbeidsreise.»

29

Eksempel 2 Treningstid (TRR-2000-4640)

- Spesialmedarbeider i politiet
- Skadet under sykling fra hjem til jobb
- Arbeidsgiver hadde klar interesse av at de ansatte trente
- Trening kunne skje utenfor arbeidstiden
- Avlønn under trening

Illustrasjonsfoto

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade? Fylkestrygdekontoret godkjente ikke skaden som yrkesskade, men skadelidte fikk medhold i Trygderetten:

«[S]kaden oppsto på den dagen som på forhånd var avsatt til fysisk trening og ellers under utføring av en aktivitet som arbeidsgiveren hadde godkjent som slik trening. Forøvrig gjelder at det må legges til grunn at det var avtalt temmelig klare begrensninger med hensyn til omfanget av betalt fysisk trening som nevnt. Den aktuelle syklingen må anses å ha skjedd innenfor rammene av disse. Etter rettens mening tilsier dette at utføring av arbeidsoppgaver i form av fysisk trening **framsto som et mer sentralt formål med syklingen enn gjennomføring av en vanlig arbeidsreise.**»

30

31

Geografisk avgrensning

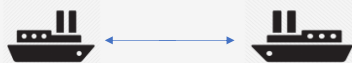
1. Lukkede for alminnelig ferdsel

2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

32

Geografisk avgrensning

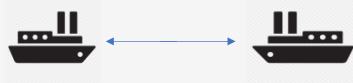
1. Lukkede for alminnelig ferdsel

2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

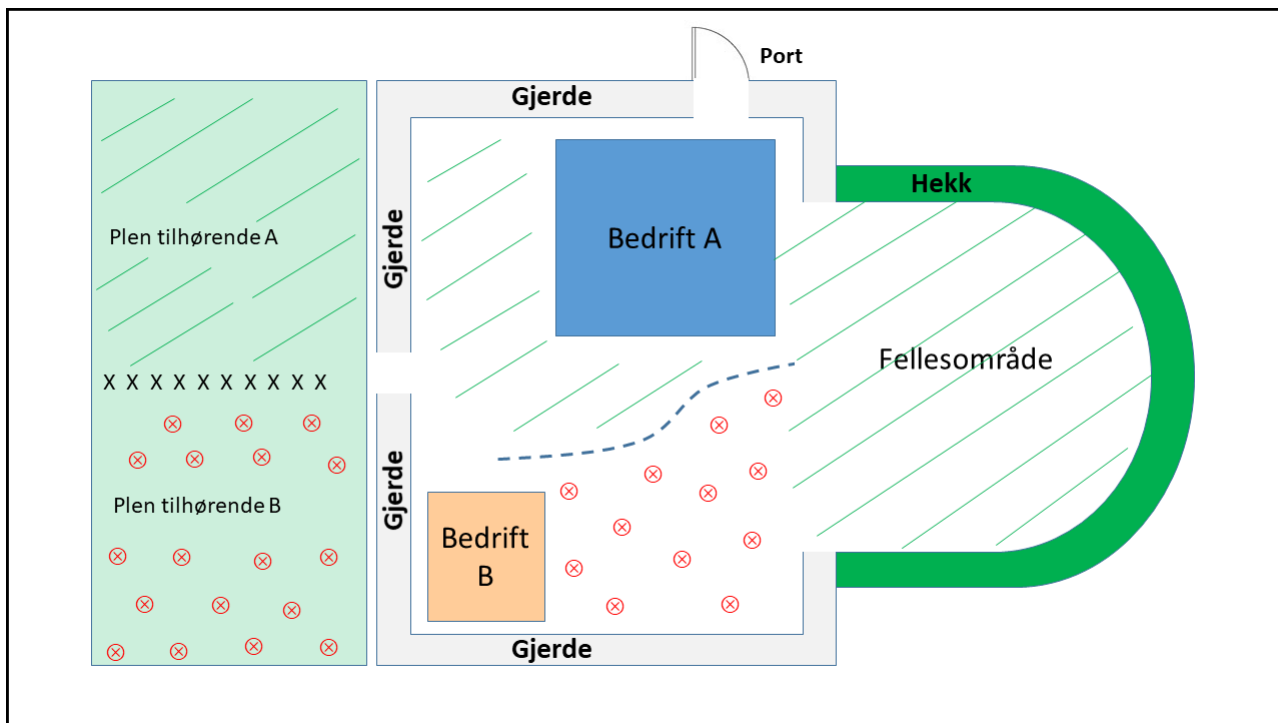
33

Geografisk avgrensning

Avgrensning med for eksempel gjerde, plen eller hekk: yrkesskadedekningen gjelder

34

35

Geografisk avgrensning – skader ved eller nær inngangsparti

Personal-inngang I og II	LH-2021-96175 TRR-2021-2162	Sykehusansatt som falt på is utenfor sykehusets personalinngang	JA Området hadde tilnærmet bare interesse for ansatte; geografisk skjermet fra andre deler av området
Metallrist	TRR-2001-1109	Kommuneansatt falt i trappen når hun skulle låse seg inn på rådhuset	JA Naturlig å anse metallristen (trappen) som en fysisk del av bygget der hun arbeidet
Åpningsvakt	FSN-7119	Falt da hun skulle låse seg inn hoveddøren til kjøpesenter	JA Vektlagt at skadelidte var kommet helt til «trammen utenfor ytterdøren og er i ferd med å låse seg inn»
Bilutlevering	TRR-2014-2205	Bilutlevering etter vanlig arbeidstid – skadet i dump like ved inngangsdøren	JA Skjedde inne på området; argumentet om geografisk avgrensning
Ansattparkering I	TRR-2019-413	Falt på is på vei til jobb, like utenfor inngangsdør til arbeidsstedet	NEI Plassene ligger på et område som må anses åpent for alminnelig ferdsel

36

Åpen for allmenn ferdsel - eksempler

Fosbykollen	TRR-2006-2007	Skled på en isete parkeringsplass på vei inn til arbeidsstedet	NEI Parkeringsplassen ble brukt av både besøkende og ansatte
Kommunalt hybelhus Kommune-arkivar	TRR-2008-2445 TRR-2012-468	Parkeringsplass Parkeringsplass	Likedan Likedan
Fortaushull	TRR-2008-607	Sykepleier falt på grunn av hull i fortauet utenfor sykehusinngangen	NEI Fortauet ble brukt av både besøkende og ansatte
Voldsepisode	TRR-2012-839	Skallet ned av kollega på parkeringsplass etter konflikt på arbeidsplassen	NEI Skadeområdet var åpent for alminnelig ferdsel

37

Geografisk avgrensning

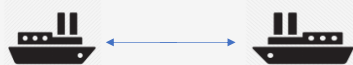
1. Ikke åpne for alminnelig ferdsel

2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

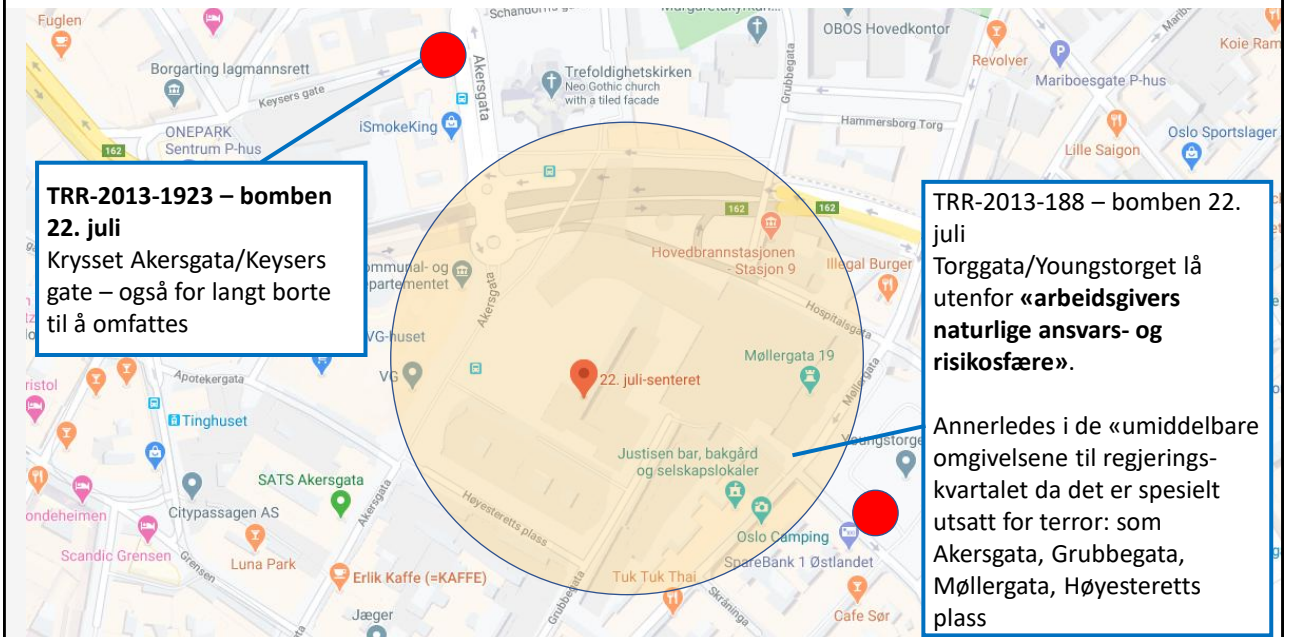
4. Spesielt risikoutsatte områder

38

Vurderingstema

Ligger skadestedet innenfor «arbeidsgivers naturlige ansvars- og risikofære»?

39

40

Hevnaksjon på vei mellom hjem og arbeidssted

Hevnaksjon I	TRR-2013-3097	Toalettene på restaurant ble brukt som sprøyte-rom og til omsetning av narkotika.	JA «tilknytning til arbeidet»
Hevnaksjon II	LB-2016-162903	Ansatt låste opp døren og ble møtt av aggressiv narkoman. På vei hjem: overfalt og utsatt for vold.	JA «tilstrekkelig tilknytning til arbeidet»
Kjørelærer	FKN-2010-294	Taxisjåfør og kjørelærer på bussjåfør hadde på dagtid vært i munnhuggeri om kjøre-skoleelevs kjøring. På vei hjem ble buss-sjåføren overfalt av flere personer fra en taxi.	JA «Direkte tilknytning til hendelsen i arbeidstiden»

Det sentrale er å vurdere

 bakgrunnen for overfallet

 tilknytningen og nærheten til det ordinære arbeidet

41

42

Aktiv forelesningsdel

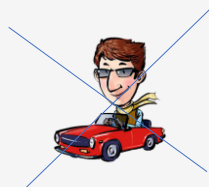
Diskuter to og to følgende problemstilling:

Minicase: Lise arbeider på Hjerkinns der virksomheten hun er ansatt i har sitt hovedkontor. Hun skal på kundebesøk i Oslo og er nødt til å ta bil for å få med seg alt hun trenger til møtet. Bilturen til Oslo tar omtrent 4 timer (330 km). Lise synes det er for langt å kjøre på én dag – særlig siden hun først får startet turen etter formiddagsmøtene er avsluttet – og bestemmer seg derfor for å overnatte på et av hotellene ved Gardermoen. Da vil hun kun ha en kort kjøretur dagen etter og være opplagt til kundebesøket. Etter å ha spist frokost går hun til bilen, som er gateparkert utenfor hotellet. Lise påføres en ryggglidelse i fallet. Kan skaden godkjennes som en yrkesskade?

43

Arbeidsreise med overnatting

NEI

Oslotur (TRR-2004-4054)

JA

NOU 1990: 20 s. 584

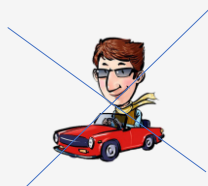
Rundskriv og praksis:

- Overnatting må være «**naturlig**»
- Reisen må være «**direkte**»

44

Arbeidsreise med overnatting

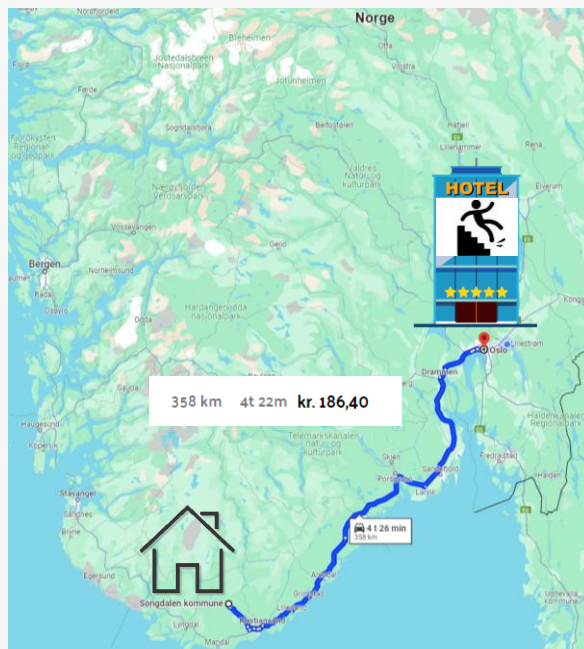

NEI

Oslotur (TRR-2004-4054)

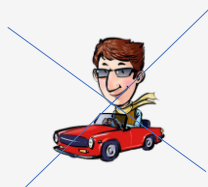
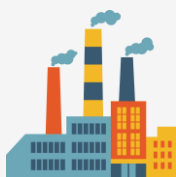
Trygderetten:

«Ved overnatting utenfor hjemmet ved reiser i arbeidsgivers regi, anses personen yrkesskadedekket ved reisen fra hjemmet til overnattingsstedet. Ved reisen fra selve overnattingsstedet til det faktiske arbeidsstedet er personen ikke yrkesskadedekket. Dette oppfatter retten som en videreføring av *prinsippet om at en arbeidstager ikke er yrkesskadedekket på reise til og fra arbeidet.*»

45

Arbeidsreise med overnatting

NEI

Oslotur (TRR-2004-4054)

JA

NOU 1990: 20 s. 584

Rundskriv og praksis:

- Overnatting må være «**naturlig**»
- Reisen må være «**direkte**»

46

Arbeidsreise med overnatting

Overnatting må være «naturlig»

Kjørelengde TRR-1998-659 Politimann på vei til et rettsmøte – 20 mil fra hjemmet
Skadet på hjemveien

JA

Det kunne vært naturlig med overnatting

Forkynner TRR-2001-1921 Forkynner holdt kurs 8,5 mil fra hjemmet
Skadet på hjemveien

NEI

Det var for kort til at det var naturlig med overnatting

Sentralt i vurderingen er også

- hvor sent arbeidet avsluttes
- reisetiden – forskjell på veiforbindelser i Norge

47

Arbeidsreise med overnatting

Reisen må være «direkte»

Togreise TRR-2009-539 Arbeidstaker var på kurs med overnatting fra torsdag til fredag kl. 16 – toget hjem gikk kl. 23
Han dro i stedet med morgentoget lørdag
Falt på jernbanestasjonen i hjembyen

JA

Overnatting var nødvendig
Egeninteressen av å vente var ikke fremtredende

48

Arbeidsreise med overnatting

Reisen må være «direkte»

Togreise	TRR-2009-539	Arbeidstaker var på kurs med overnatting fra torsdag til fredag kl. 16 – toget hjem gikk kl. 23 Han dro i stedet med morgentoget lørdag Falt på jernbanestasjonen i hjembyen	JA ☒ Overnatting var nødvendig Egeninteressen av å vente var ikke fremtredende
Forsovelse	TRR-2009-1510	Endret reiserute – skulle hjem med fly kl. 07, men forsov seg – hadde kommet seg hjem ganske raskt	JA ☒ Poenget om egeninteresse sto sentralt, og var ikke fremtredende

49

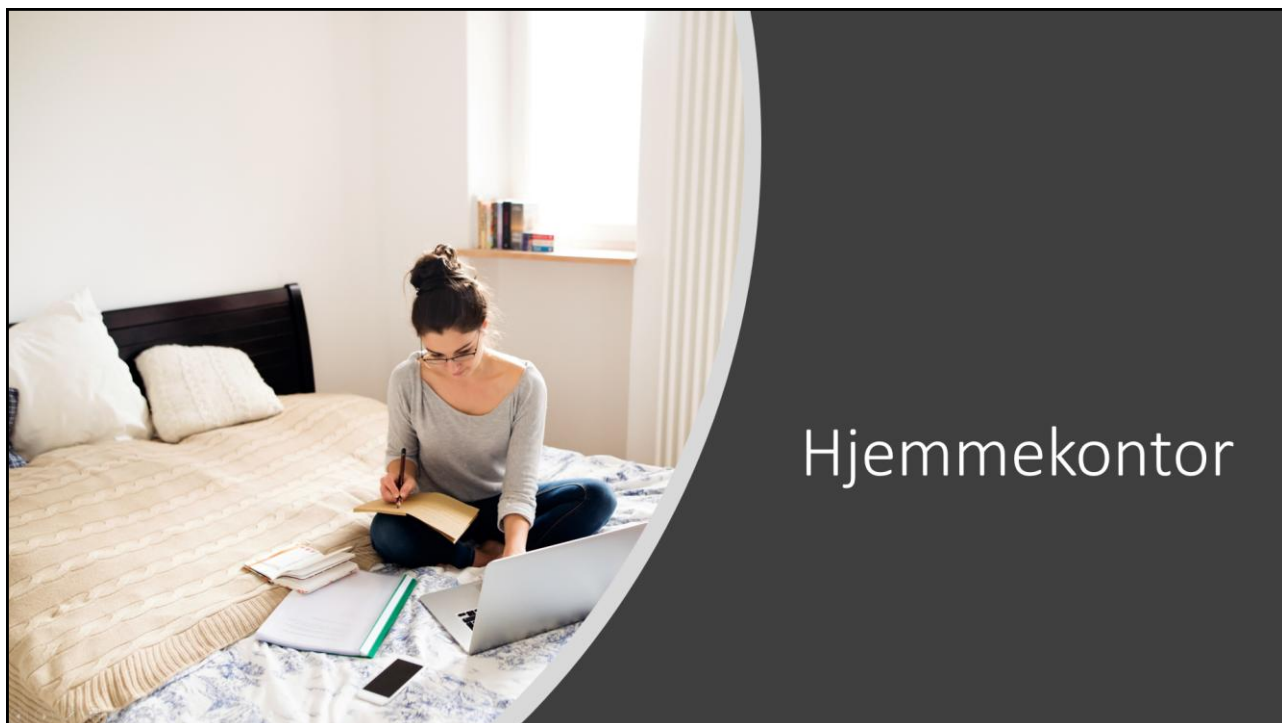
Arbeidsreise med overnatting

Reisen må være «direkte»

Togreise	TRR-2009-539	Arbeidstaker var på kurs med overnatting fra torsdag til fredag kl. 16 – toget hjem gikk kl. 23 Han dro i stedet med morgentoget lørdag Falt på jernbanestasjonen i hjembyen	JA ☒ Overnatting var nødvendig Egeninteressen av å vente var ikke fremtredende
Forsovelse	TRR-2009-1510	Endret reiserute – skulle hjem med fly kl. 07, men forsov seg – hadde kommet seg hjem ganske raskt	JA ☒ Poenget om egeninteresse sto sentralt, og var ikke fremtredende
Billigbilletter	TRR-2009-1404	Arbeidet på en konferanse ble avsluttet onsdag kveld – hjemreise fredag formiddag etter ønske fra arbeidsgiver for da var det rimelige billetter Mens arbeidstakeren ventet på drosje etter utsjekking ble hun ranet og skadet	JA ☒ Den utsatte reisen mellom hotellet og hjemmet var i arbeidsgivers interesse

Kravet om «direkte reise» strekker seg noe lenger enn ordlyden i forarbeidene tilsier

50

Hjemmekontor

51

Hjemmekontor

– begrepsbruk og hovedkategorier av tilfeller

Et vidt hjemmekontorbegrep

- Med «hjemmekontor» menes her et kontor i arbeidstakerens permanente hjem, i tillegg til arbeid fra hytte eller hotell
- Anførselstegnene – «hjemmekontor» – markerer at det ikke enda er tatt stilling til om hjemmet *rettslig* sett kvalifiserer som et arbeidssted, hvilket nettopp er temaet i disse sakene

Hovedkategoriene

- Skader skjedd i hjemmet, for eksempel printer faller ut av hyllen over kontorpulten
- Skader skjedd på reise fra eller til hjemmekontor (= temaet i min artikkel)

52

Hjemmekontor

– et moderne og mer fleksibelt arbeidsliv, men restriktiv praksis

Leveransesjef (TRR-1999-3756)

«Foreliggende sak særkjennes av at APs arbeidstid og arbeidsted i mindre grad er fastlagt i arbeidsavtale enn det som har vært vanlig i norsk arbeidsliv, og at han som arbeidstaker derfor i praksis har hatt større frihet til å legge opp dette selv. Det er grunn til å tro at det etterhvert blir et økende innslag av arbeidsforhold som dette, der skillet mellom arbeidstid og fritid er mindre klart, blant annet fordi det blir teknisk enklere å utføre arbeid hjemme samtidig som det i økt utstrekning gis adgang til dette. ... Med bakgrunn i at retten mener at det er en lovgiveroppgave å vurdere de nevnte endringene i arbeidslivet har retten funnet grunn til å være noe tilbakeholden når det gjelder å godkjenne yrkesskadedekning i slike tilfelle.»

Sykkelvelt (TRR-2017-356)

«Slik ordningen i dag er for mange, har man tilgang til jobb e-posten m.m. via sin smarttelefon, og dette medfører en veldig utvidelse av yrkesskadedekningen dersom det eneste som skal til for å bli yrkesskadedekket, er at man logger seg på jobb e-posten og eventuelt sender/svarer på jobb e-poster.»

↳ Et visst mønster i den nærmere argumentasjonen ...

53

Hjemmekontor

– argumentasjonsmønstre i trygderettspraksis

Sykkelvelt (TRR-2017-356)

«På den annen side er [1] en arbeidstaker ikke yrkesskadedekket under reise fra hjemmet og til det første arbeidsstedet for dagen, og heller ikke på reise fra det siste arbeidsstedet og til hjemmet. Det første spørsmålet blir da om Ap [2] kan regnes for å ha vært på reise mellom to arbeidssteder i arbeidstiden da hun veltet på sykkel. Dette vil kreve at hennes hjem i folketrygdloven § 13-6's forstand kan regnes som et arbeidssted. [3] Trygderetten har i sin praksis bare unntaksvis godtatt at hjemmet kan regnes som et arbeidssted. ... [4] For dekning er det eit minstekrav at arbeid i heimen er naturleg og nødvendig ut frå arbeidet sin art, og dette kriteriet er relativt strengt. ... [5] Spørsmålet skulle etter dette bli om Aps arbeid hjemme den aktuelle dagen var naturlig og nødvendig ut fra arbeidets art. ...»

54

Hjemmekontor

– argumentasjonsmønstre i trygderettspraksis

Sykkelvelt (TRR-2017-356)

«På den annen side er [1] en arbeidstaker ikke yrkesskadedekket under reise fra hjemmet og til det første arbeidsstedet for dagen, og heller ikke på reise fra det siste arbeidsstedet og til hjemmet. Det første spørsmålet blir da om Ap [2] kan regnes for å ha vært på reise mellom to arbeidssteder i arbeidstiden da hun veltet på sykkel. Dette vil kreve at hennes hjem i folketrygdloven § 13-6's forstand kan regnes som et arbeidssted. [3] Trygderetten har i sin praksis bare unntaksvis godtatt at hjemmet kan regnes som et arbeidssted. ... [4] For dekning er det eit minstekrav at arbeid i heimen er **naturleg og nødvendig** ut frå arbeidet sin art, og dette kriteriet er relativt strengt. ... [5] Spørsmålet skulle etter dette bli om Aps arbeid hjemme den aktuelle dagen var **naturlig og nødvendig** ut fra arbeidets art. ...»

↳ Utviklet et vilkår om at hjemmekontor må være naturlig og nødvendig – «nødvendighetskriteriet»

55

Hjemmekontor

– stadfestinger og presiseringer av nødvendighetskriteriet

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

56

Hjemmekontor

– stadfestinger og presiseringer i nyere rettspraksis

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

«Trygderetten [har] ved tolkingen av begrepet hjemmekontor ... lagt vekt på om det er **mangel på kontor plass** hos arbeidsgiver, og/eller om det av hensyn til **arbeidets art** er nødvendig å begynne eller avslutte arbeidet i hjemmet. De er således ikke tilstrekkelig at arbeidstaker selv velger å arbeide fra hjemmet av praktiske grunner.

...

Retten viste [i TRR-2012-1654] til at det i arbeidslivet generelt ikke er uvanlig at arbeidstakere utfører visse forberedelser hjemme, og at det **ikke er avgjørende at man ville vært dekket dersom man utførte tilsvarende arbeidsoppgaver på jobben** før det samme møtet. Retten framholdt at hjemmet må «ha preg av å være et opprettet hjemmekontor», og at det ikke var tilstrekkelig at arbeidstakeren av praktiske grunner valgte å utføre arbeidet hjemme. ... Det er altså **ikke tilstrekkelig at vedkommende selv velger å arbeide fra hjemmet** av praktiske årsaker.»

57

Hjemmekontor

– stadfestinger og presiseringer i nyere rettspraksis

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

«Hensett til ovennevnte finner retten det ikke klart at den ankende part var yrkesskadedekket da hun skled på isen på vei fra hjemmet til bilen 5. oktober 2017, selv om hun hadde avtale med arbeidsgiver om å utøve noen arbeidsoppgaver hjemme før og etter at hun har vært på kontoret, ved å være tilgjengelig for sine medarbeidere utover alminnelig arbeidstid. Slik retten ser det er det ikke klart at den ankende part var på reise mellom to arbeidssteder i folketrygdlovens forstand slik det kreves for rett til yrkesskadedekning i medhold av folketrygdlova § 13-6 andre ledd.

Det kan heller ikke føre til et annet resultat at det var praktisk å forberede møtet som startet kl. 09.00 den dagen hjemme, i stedet for å dra tidligere til arbeidsstedet eller gjøre forberedelsene dagen i forveien på arbeidsstedet..»

↳ **Skaden ble ikke yrkesskadedekket**

58

Hjemmekontor

– argumentasjonsmønstre: presiseringer for tre sentrale typetilfeller

Formalisert ordning med hjemmekontor

Rett vs. plikt til hjemmekontor

Avtalebasert eller fast rutine (Fakturalevering, TRR-2004-3370)

Momenter i vurderingen:

- Graden av formalisering (Søppelkonteiner, FinKN-2017-779), herunder om arbeidssted og arbeidstid er regulert i avtalen (Hundeandgrep, TRR-2005-171)
- Hvem som betaler for hjemmekontoret (Rederiinspektør, TRR-2002-2508)

Forberedelser utført i hjemmet

Ikke dekning hvis kun praktiske årsaker til utført hjemmefra, ref. tidligere nevnte avgjørelser

Dekning hvis det var nødvendig å utføre forberedelser hjemmefra, se eksempelvis *Veiledningsoppdrag* (TRR-2010-950)

Reiser fra arbeidsplassen til hjemmekontor

Grunnkrav: For å anse reisen til eget hjem som en arbeidsreise, må grunnkravet om «naturlig og nødvendig» være oppfylt. Det vil si at avslutning av arbeidet på hjemmekontor må ha vært naturlig og nødvendig, slik dette kriteriet er utviklet i praksis.

Tilleggskrav: Ville arbeidstakeren – hypotetisk – arbeidet i hjemmet om ulykken på reiseveien ikke hadde skjedd?

59

Hjemmekontor

– deloppsumering

Nødvendighetskriteriet

Arbeidskriteriet

Arbeidet kan ikke utføres fra annet sted enn hjemmekontor

- arbeidets art
- geografiske begrensninger
- tidsperspektivet

Arbeidet kan utføres fra annet sted enn hjemmekontor

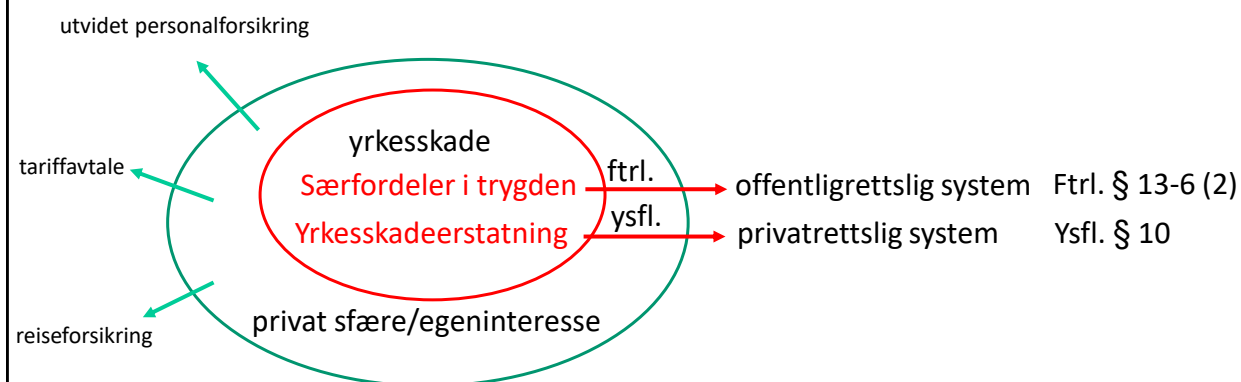
Arbeid påbegynt i hjemmet

Arbeid som skulle avsluttes fra hjemmet

60

Yrkesskadeansvaret

– et flersporet system

61

Oppsummerende utgangspunkter - Reiseveien

Ikke dekket på reise mellom hjem/hotell og første arbeidssted

Dekket på reise mellom hjem og til/fra hotell (forutsatt at overnatting er «naturlig» og reisen er «direkte»)

Dekket ved tradisjonelle reisesaker når «det er i arbeidsgivers regi»

Ikke dekket ved tradisjonelle reisesaker med mindre «særlige forhold» kan godtgjøres

Dekket på områder som ikke er åpne for alminnelig ferdsel

Ikke dekket på områder som er åpne for alminnelig ferdsel

Dekket ved hevnaksjon når bakgrunnen for overfallet har tilknytning og nærhet til arbeidet

Dekket på reise mellom arbeidssteder (også når hjemmekontor er godkjent som arbeidssted)

62

Avsluttende refleksjoner

Et mønster i retts- og nemndspraksis er vektleggingen av om arbeidsgiver er nærmest til å bære risikoen ved reisen. Dette overordnede vurderingstemaet er brutt ned og konkretisert ved ulike vilkår tilpasset forskjellige typesituasjoner. Et gjennomgangstema er om reisen er forbundet med en forhøyet arbeidsrelatert risiko (tilsier yrkesskadedekning), som ut fra praksis må skilles fra den alminnelige trafikkrisikoen (gir ikke yrkesskadedekning). Skillelinjen er prinsipielt sett problematisk å begrunne, og den kan i tillegg være vanskelig å håndtere fordi en rekke skadehendelser kan ses som realisering av et samvirke mellom begge former for risikoeksponering. Risikoen ved å ferdes i trafikken vil normalt være den samme enten arbeidstakeren reiser mellom ulike arbeidssteder eller mellom arbeidsstedet og eget hjem. Når arbeidstakeren reiser hjemmefra til første arbeidssted, er eksponeringen for trafikkrisiko direkte forbundet med arbeidsrelatert aktivitet, noe som etter mitt syn tilsier at også slike situasjoner burde vært undergitt yrkesskadedekning. Det vil også gi god konsistens med de prinsippene som er trukket opp i høyesterettsdommer etter 2000, hvor den nevnte *Gravøl* (Rt. 2004 s. 487) er sentral med sin sterke betoning av tilknytning og nærhet til arbeidsrelatert aktivitet. Med erstatningsrettslig terminologi kan man kanskje si at reisen til første arbeidssted er forårsaket av arbeidsforholdet, og at det derfor normalt innebærer en tilstrekkelig sterk tilknytning mellom arbeid og skadehendelse.

På et dynamisk rettsområde som kompensasjonsretten, som omfatter trygderett, erstatningsrett og forsikringsrett – bør gjeldende rett ikke bare beskrives på ett visst tidspunkt, men også som ledd i en historisk utvikling og med en visjon om en framtidig rettsstilling.³²³ Samfunnet har forandret seg mye siden den første loven om ulykkesforsikringer for arbeidere i fabrikker i 1894, og det samme gjelder risikobildet i norsk arbeidsliv. I 1894 var oppmerksomheten rettet mot det som naturlig nok var datidens mest typiske risiko, de farlige bedriftenes usikrede maskiner, åpne remmer, tannhjul og annet drivverk. I vår tid er risikobildet annerledes. De fleste presiseringene i forarbeidene om skader skjedd på reiseveien, ble utformet i en tid da bilen ikke var et vanlig fremkomstmiddel. I dag er fallskader, løfteskader, vold og trafikulykker mer fremtredende. Etter mitt syn bør disse samfunnsendringene tas hensyn til, både i konkrete rettsanvendelse under gjeldende regelverk og i vurderingen av om tiden er moden for å gi klargjørende regler fastsatt i forskrift.

Forslag til et justert vurderingstema og et noe utvidet vern: Etter mitt syn er det ikke behov for å snu opp ned på de grunnleggende prinsippene som er utviklet for å avgjøre om en skade skal kvalifisere som en yrkesskade, men måten de er anvendt på i reisesakene er modent for revisjon.

Et alternativt vurderingstema kan utformes slik at det avgjørende er om «skaden er en direkte følge av risiko tilknyttet arbeidsforholdet». Formuleringen er inspirert av Sletten, men gitt en noe forenklet utforming.³²³ Formuleringen gir ikke noe mer enn et vurderingstema, men det har verdi at vurderingstemaet formuleres på en mer presis og dekkende måte siden det gir

63

5.4 Refleksjoner. Behov for regelendringer

Nødvendighetskriteriet kan være vanskelig å praktisere, og de mest fremtredende ankepunktene skal her gis en kort omtale.

For det første kan det spørres hvor hensiktsmessig det er å oppstille et nødvendighetskrav, særlig i de tilfellene hvor det er avtalt hjemmekontor mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. I slike tilfeller vil i utgangspunktet enhver arbeidsoppgave som utføres hjemme være nødvendig – den ansatte plikter å utføre arbeid i samsvar med arbeidsavtalen (men fra hjemmekontor). At arbeidsoppgaven også kunne vært utført på det faste arbeidsstedet, er normalt tilfellet i de fleste situasjoner – og det vil da virke uheldig om dette i seg selv skulle stenge for yrkesskadedekning. Dette underbygges av at en det fra et arbeidsrettslig perspektiv er lite tvilsomt at en ansatt, ved å svare på en arbeidstelefon hjemmefra, kan være «i arbeid». Som nevnt bygger reglene om yrkesskadedekning på andre hensyn enn i arbeidsretten. Men om avstanden mellom når man anses for å være «i arbeid» blir for stor – og slik at begrepet gis et langt snevrere innhold i trygderetten enn i arbeidsretten – kan det i seg selv i hvert fall fremstå som lite konsistent og utfordre legitimiteten ved gjeldende regulering av yrkesskadedekning ved hjemmekontor.

Reglene om hjemmekontor samsvarer etter mitt syn ikke med den utviklingen som har skjedd i arbeidslivet. Yrkesskadereglene bør på dette punktet justeres slik at de tilpasses et moderne – og mer digitalisert – samfunn med økt fleksibilitet i hvor arbeidet utføres fra. En tilsvarende kritikk er fremsatt av Trygderetten selv, i «Takstmannkjennelsen» fra 26. april 2021 (TRR-2020-1194). Etter mitt syn er det lett å gi sin tilslutning til bemerkningen her om at ftrl. § 13-6 andre og fjerde ledd «ikke samsvarer med den utviklingen som har funnet sted i arbeidslivet». Et mer generelt perspektiv på vurderingen, i tråd med mindretallsvotumet i Fagforeningslederdommen, er forbundet med fordeler som regelforenkling og bedre tilpassing til et moderne arbeidsliv med økende bruk av hjemmekontorløsninger. Ved å gå bort fra konkrete «der og da»-vurderinger av om arbeid fra hjemmekontor var nødvendig den aktuelle skadedagen, ligger det også i å overprøve hvordan arbeidstakere velger å organisere sin arbeidsdag.

64

For det tredje kan det rettes kritikk mot den hypotetiske vurderingen som er beskrevet i punkt 5.3.3 om reiser fra arbeidsplass til hjemmekontor. Jeg kan vanskelig se at det er behov for å oppstille det hypotetiske vurderingstemaet, i hvert fall ikke som et selvstendig, materielt tilleggskrav til hovedkriteriet om «naturlig og nødvendig»: Er det først bevist at det ville vært *nødvendig* å slutføre arbeidet hjemmefra den aktuelle skadedagen, burde dette være tilstrekkelig. Det er da ikke behov for også å vurdere om arbeidstakeren ville fortsatt arbeidet om vedkommende hadde nådd hjemmekontoret uten ulykkeshendelsen. Som materielt tilleggskrav til «naturlig og nødvendig»-kriteriet tilføres lite av betydning for hvem som er nærmest til å bære risikoen; **den hypotetiske vurderingen åpner egentlig bare for en bevisvurdering av om arbeidstakeren ville oppfylt sine påkrevde oppgaver (gitt at de først kvalifiserer som «nødvendige» å utføre hjemmefra).**

Etter mitt syn bør Trygderetten og andre avgjøringsorganer vurdere å gå bort fra den hypotetiske testen. Det ville forenkle bevisstemaet i en rekke yrkesskadesaker fordi man da ikke måtte foreta til dels kompliserte bevisvurderinger med å underbygge en hypotese, og som i mange saker lett kan få et (uheldig) prognosepreg. Og jeg kan som nevnt vanskelig se at noen materielle avgrensningskriterier av verdi vil gå tapt. I den grad hypotesen bør ha en plass i vurderingen, bør det være som ledd i en fri *bevisvurdering* av nødvendigheten av å slutføre arbeidet på hjemmekontoret den aktuelle skadedagen. Dette forutsetter imidlertid at nødvendighetsnormen eksisterer, hvilket som nevnt kan være grunn til å revurdere.

65

Lege på hjemmevakt (HR-2024-1571-A)

66

Lege på hjemmekontor (HR-2024-1571-A)

– de tre bærende argumentasjonslinjene i flertallsvotumet, med kommentarer av MK

Rettssetningen som uttrykker gjeldende rett (ny rettsavklaring fra Høyesterett):

«I mangel av særlige holdepunkter er jeg derfor kommet til at uttrykket «i arbeid» i folketrygdloven § 13-6 andre ledd må forstås slik at **arbeidstakere som arbeider i eget hjem, ikke er yrkesskadedekket under pauser i arbeidet, heller ikke under spisepauser.**» (avsnitt 44)

67

Lege på hjemmekontor (HR-2024-1571-A)

– flertallsvotumet: den konkrete rettsanvendelsen

«A var utsatt for en ulykke da hun på hjemmevakt hadde tatt en pause fra arbeidet og var på vei ut i hagen for å spise. Hun har da ikke krav på yrkesskadedekning etter folketrygdloven kapittel 13 fordi hun ikke var 'i arbeid' da ulykken skjedde.

Det er i vurderingen **uten betydning** at hun arbeidet straks før pausen og hadde planlagt å fortsette å arbeide etterpå. Det er også **uten betydning** at hun hadde vakt også i pausen, og at hun av den grunn ble oppringt kort tid etter ulykken.» (avsnitt 45–46)

↳ **Skaden ble ikke yrkesskadede**

↳ **Viktige presiseringer av generell karakter i subsumsjonsomgangen**

68

Lege på hjemmekontor (HR-2024-1571-A)

– de tre bærende argumentasjonslinjene i mindretallsvotumet, med kommentarer av MK

69

Lege på hjemmevakt (HR-2024-1571-A)

– hovedtrekk i mindretallsvotumet

- (59) Da reglene om yrkesskadedekning ble utviklet, var hjemmekontor ikke vanlig. Dette har i de senere år endret seg. Selv om det tallmaterialet Høyesterett har fått presentert, er begrenset, viser det at bruk av hjemmekontor nå er utbredt. Det er rimelig å anta at bruken av hjemmekontor også dekker en rekke ulike situasjoner; fra hjemmekontorordninger som benyttes mer sporadisk av den enkelte arbeidstaker, til situasjoner der arbeidsgiver ikke har kontorplasser til de ansatte, slik at de er tvunget til å jobbe hjemmefra.
- (60) Denne utviklingen har medført at både arbeidet og arbeidsplassen i stadig større grad er flyttet ut av det ordinære arbeidsstedet og til arbeidstakernes hjem. Regulært må det antas at det har skjedd med arbeidsgivernes samtykke og ofte også på deres initiativ. Lovens uttrykk «i arbeid på arbeidsstedet» må dermed tolkes og anvendes på en ny faktisk situasjon.
- (61) Det er ikke tvilsomt at også skader som skjer utenfor ordinært arbeidssted, kan være omfattet av yrkesskadedekningen, se gravøl-dommen avsnitt 25 og akeulykke-dommen avsnitt 28. Som det følger av dommene, gjøres det i slike tilfeller en samlet vurdering med hovedvekt på vilkåret «i arbeid». Dersom dette vilkåret er oppfylt, vil arbeidsstedet anses for å være midlertidig flyttet. Jeg kan ikke se at det i disse dommene – eller i andre kilder – finnes støtte for at begrepet «i arbeid» i disse tilfellene skal tolkes på en annen måte enn der ulykken skjer på det ordinære arbeidsstedet.
- (62) I akeulykke-dommen fremheves det at et sentralt vurderingstema der skaden skjer utenfor ordinært arbeidssted, er hvilken tilknytning og nærhet det er mellom aktiviteten og arbeidstakerens ordinære arbeid, se avsnitt 43. Dette vurderingstemaet finner man også i praksis fra Trykderetten der en skade har skjedd i hjemmet, se for eksempel TRR-2000-3188. Også ved vurderingen av skader som har skjedd under pauser fra arbeidet på hjemmekontor, er det naturlig å vurdere om pausen har sterk nok tilknytning og nærhet til arbeidet til at skaden kan sies å ha skjedd «i arbeid».

70

VELFORTJENT
PAUSE

71

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.ejuss.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

72

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

73

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

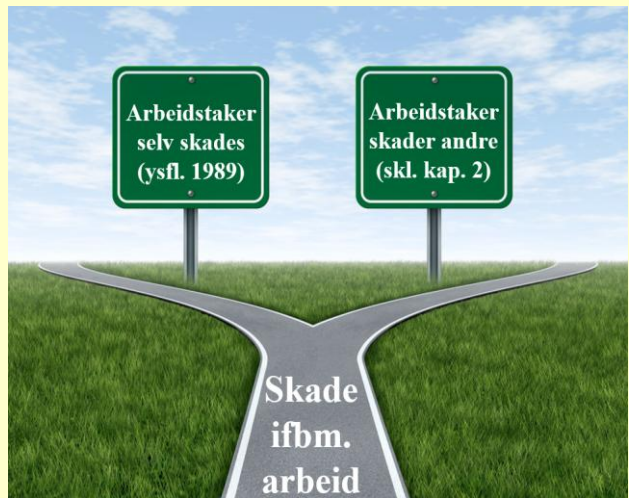
Her vil du lære (læringsmål):

- 1 Yrskeskadeansvarets plassering
- 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

74

Yrkesskadeansvaret

– forholdet til arbeidsgiveransvaret

75

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- ② 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

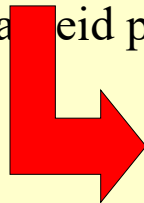
76

Yrkesskade

– dekningsområdet

Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke **skader og sykdommer** som arbeidstaker påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.»

Ysfl. § 11

Dekningsområdet

Ysfl. § 11

Yrkesskadeforsikringen skal dekke a) skade og sykdom forårsaket av **arbeidsulykke**

Folketrygdloven § 13-3

«[2] Som **arbeidsulykke** regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som **arbeidsulykke** regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.

[3] **Belastningslidelser** som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelettsystemet, regnes **ikke** som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.»

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel fall fra stillas

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 a)

For eksempel løfteskader

Belastningslidelse (ikke dekning)

Ftrl. § 13-3 (3), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Økonomiske og administrative hensyn (men se NOU 2008: 11)

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel stillas-fall

Rettspraksis: *Fotballspiller* (Rt. 2006 s. 1642), *Myggstikk* (Rt. 2009 s. 1619) og *Matforgiftning* (Rt. 2009 s. 1485)

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 a)

For eksempel løfteskader

Rettspraksis: *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757), *Pall* (Rt. 2007 s. 882) og *Musikklærer* (Rt. 2009 s. 1626)

Belastningslidelse (ikke dekning)

Ftrl. § 13-3 (3), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Økon. og administrative hensyn

Rettspraksis: *Ambulansesjåfør* (Rt. 2013 s. 645)

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

81

3

«Aktiv» forelesningsdel – yrkesskadeansvaret

Diskuter i en summegruppe hvordan man skal forstå uttrykket

«**plutselig eller uventet ytre hendings**»

i ftrl. § 13-3 andre ledd første punktum

– og hvilke **rettskilder** som er sentrale i tolkningen.

82

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Rettspraksis: *Fotballspiller*
(Rt. 2006 s. 1642)

Faktum: Ryggskade etter takling i NM-kamp

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Stadfester at ordlyden skal tolkes som «plutselig OG uventet»
- ✓ Må foretas en «**relativisering** av kravet til ulykkeshendelse» (avsn. 36)
- ✓ Kreves tilstrekkelig avvik fra normal utøvelse av aktuelle yrkesaktivitet, men avviket trenger ikke være betydelig (avsn. 37–39)

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Rettspraksis: *Fotballspiller*
(Rt. 2006 s. 1642)

Den konkrete rettsanvendelsen

«[H]endelsen A ble utsatt for, atskiller seg markert fra spillets ordinære gang, og at den hadde et betydelig skadepotensiale. Skaden må da anses som en arbeidsulykke ...» (avsnitt 45)

Sentrale **momenter** i vurderingen (sml. TRR-2005-01326):

- ① Risiko
 - ② Vanlige arbeidsoppgaver
 - ③ Kontroll over situasjonen
 - ④ Faller
 - ⑤ Skaden → Bevis for hendelsesforløp
- } Ansett som arbeidsulykke

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Faktum: Matforgiftet under lunsj på tjenestereise i utlandet

Leddsmerter etter kort tid; fått diagnosen med reaktiv artritt

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts generelle presiseringer:

«Formuleringen «en plutselig eller uventet ytre hending» må leses i lys av vilkåret om at det må foreligge en «arbeidsulykke». Det er etter alternativet i andre ledd første punktum [= det markerte arbeidsulykkesbegrepet] følgelig ikke tilstrekkelig at skade, sykdom eller død skjer ved en hvilken som helst plutselig eller uventet ytre hending; hendingen må være **ulykkesartet** – den må innebære et **ulykkesmoment** se også Kjønstad (red.), Folketrygdloven med kommentarer side 593.» (avsnitt 21)

Klargjør at det kreves et ulykkesmoment *i tillegg til* plutselig uventet ytre hendelse; følger opp Fotballdommen

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

«Sykdommen ... reaktiv artritt ... skyldes smitte som den ankende part ble påført etter å ha spist infisert mat. Slik smitte vil – som annen smitte – normalt være forårsaket av en ytre hending som har inntrådt plutselig og uventet. Men påføring av smitte mangler vanligvis det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Dette taler for at smittetilfellene i sin alminnelighet ikke omfattes av § 13-3 første ledd, jf. andre ledd første punktum.» (avsnitt 22)

Utfall: Ikke en arbeidsulykke

↳ Men: Godkjent som en yrkessykdom likestilt med yrkesskade, jf. yrkessykdomsforskriften § 1 bokstav H nr. 2

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Hovedregelen

«[P]åføring av smitte mangler vanligvis det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Dette taler for at smittetilfellene i sin alminnelighet **ikke omfattes** av § 13-3 første ledd, jf. andre ledd første punktum.» (avsnitt 22)

Unntak

«Jeg understreker at smittetilfeller **unntaksvis** vil kunne omfattes av reglene om arbeidsulykke dersom påføringen av smitte skyldes en ulykkesartet hendelse, for eksempel et **sprøytstikk**.» (avsnitt 24)

3

Dekningsområdet

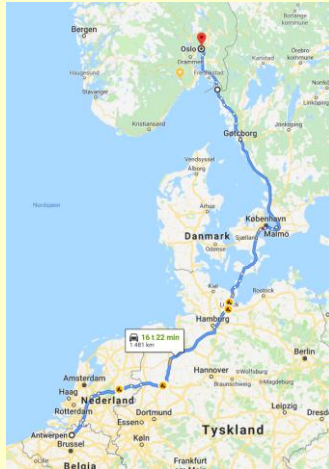
Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

2. august: Høy feber og hevelse → streptokokk A-infeksjon og nyresvikt

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Åpent vindu

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

89

3

Dekningsområdet

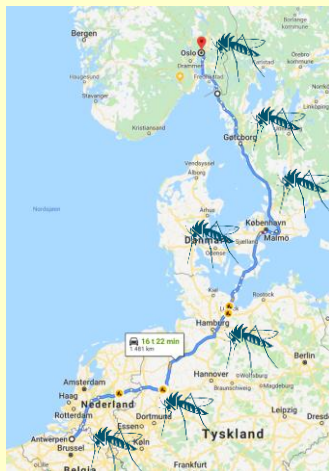
Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Påført myggstikk og klør –
men var det en **Belgisk** mygg?

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

90

3

Dekningsområdet

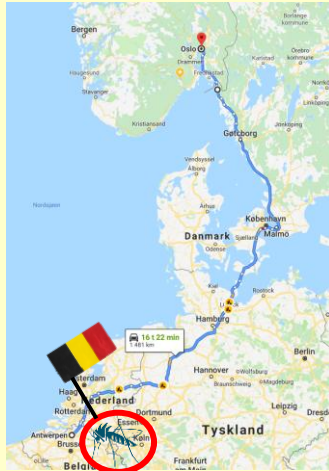
Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Påført myggstikk og klør –
men var det en **Belgisk** mygg?

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

91

3

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Mao: I arbeid på arbeid i arbeidstiden
Problemstillingen: En **arbeidsulykke?**

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

92

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Høyesterett:

«Dekning under yrkesskadeforsikringen stiller ikke krav om at ulykken har sammenheng med noen risiko ved selve arbeidet. I et **grensetilfelle** vil imidlertid det forhold at ulykken er **yrkesrelatert**, kunne være utslagsgivende for at hendelsen blir ansett som en arbeidsulykke. ...

[D]et [er] tale om myggstikk og smitte som personer som deltar i yrkeslivet kan bli påført hvorsomhelst og nårsomhelst, det være seg i arbeidstiden eller i fritiden. Hendelsen har derfor – selv når man ser stikket og smitten under ett – **karakter av å tilhøre dagliglivets risiko**. Den kan etter min oppfatning følgelig **ikke få det preg av ulykkesmoment** som folketrygdloven § 13-3 annet ledd første punktum krever når hendelsen i seg selv er lite ulykkespreget.» (avsnitt 50)

↳ Utfall: Ingen arbeidsulykke

↳ Videreført i annen praksis, se bl.a. *Stålskrubb* (LA-2017-34736)

Arbeidsulykkesbegrepet – et blikk mot ulykkesforsikringer

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Må tolke de aktuelle
forsikringsvilkårene

Vega
(Rt. 1988 s. 394)

Høyesterett:

«Forsikringsvilkårenes bestemmelser om hvilke skader som dekkes, er bygget opp slik at det i § 3 fastslås at forsikringen omfatter **«ulykesskade»** ...

Ankemothparten har vist til en rekke avgjørelser der det er stilt små krav til «den ytre begivenhet». Det har imidlertid i alle tilfelle vært fastholdt at **noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte**, og at det er dette som har ført til skaden.» (s. 397)

↳ Utfall: Ingen forsikringsdekning fordi dykkingen foregikk helt normalt uten ytre uhell av noe slag

↳ Videreført i annen praksis, se bl.a. *Legehelikopter* (RG-2013-1210), *Meiselmaskin* (RG 2006 s. 577), *Bjelkesammenstøt* (LG-2004-41036), *Alpinrenn I* (FinKN-2015-399), *Alpinrenn II* (FinKN-2016-277), *Alpinbakke* (FinKN-2017-600), *Kunstgressbane* (FinKN-2018-475), *Kant* (FinKN-2019-386), *Gjerdeklatrering* (FinKN-2019-603) og *Turning* (FinKN-2019-981)

Deloppsummering av det markerte ulykkesbegrepet

③ Relativisering av kravet til ulykkeshendelse. Skjønnsmomenter

Risiko grad ved skadeutløsende aktivitet

Involvert **hastighet og kraft**

Nærhet til ordinære arbeidsoppgaver

Kontroll over situasjonen

Reelle hensyn/formålsbetraktninger

(Med videre ...)

① Noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte, og at det er dette som har ført til skaden

② Hendingen må være ulykkesartet = krav om ulykkesmoment

95

HR-2024-1982-A

Rt

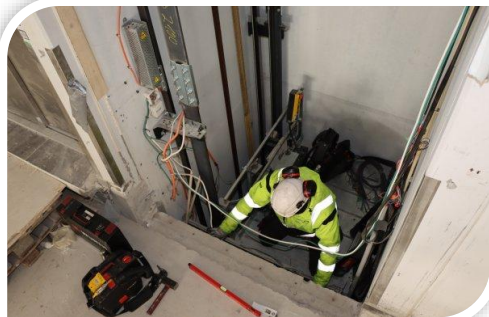
Instans	Noregs Høgsterett – Dom
Dato	2024-10-29
Publisert	HR-2024-1982-A
Stikkord	Yrskeskade. Arbeidsulykke. Yrskeskadeforsikringsloven § 11. Folketrygdloven § 13-3.
Sammendrag	En heismontør var sykmeldt i lengre tid etter å ha falt på grunn av en besvimelse og slått hodet i betonggulvet på arbeidsplassen. Arbeidsgiverens yrskeskadeforsikringselskap avviste ansvar for skaden. Høyesteretts flertall på fire dommere var enig i at skaden ikke var en arbeidsulykke, slik at vilkårene for yrskeskadeforsikring i yrskeskadeforsikringslova § 11 første ledd bokstav a ikke var oppfylte. Denne løsningen fant støtte i lovforarbeidene og i lovens formål. Fall uten ytre påvirkning og uten økt skadersisiko ble ikke ansett som omfattet av arbeidsulykkebegrepet. Årsaken til skaden måtte også ha en tilknytning til arbeidet eller risikofaktorer på arbeidsplassen. Arbeidsulykkebegrepet omfatter således ikke tilfeller der årsaken til fallet er sykdom eller at personen plutselig blir dårlig, slik som i denne saken. Vedtagelsen av ny folketrygdlov i 1997 ble ikke ansett å ha endret rettsstillingen. Heller ikke nyere praksis fra Trygderetten, Rikstrygdeverket og NAV tilsa en annen tolking av yrskeskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a . Dissens 4-1. (Rt-sammendrag) Henvisninger: Yrskeskadeforsikringsloven (1989) §11 Folketrygdloven (1997) §13-3
Nøkkelavsnitt	A42 , A54 , A70 , A71 , A72
Saksgang	Oslo tingrett TOSL-2022-121898 – Borgarting lagmannsrett LB-2023-58557 – Høgsterett HR-2024-1982-A, (sak nr. 24-004440SIV-HRET).
Parter	Gjensidige forsikring ASA (advokat Jardar Aas) mot A (advokat Marit Asphaug – til prøve).
Forfatter	Dommarane Borgar Høgetveit Berg, Cecilie Østensen Berglund, Arne Ringnes og Espen Bergh. Dissens: dommer Hilde Indreberg.
Sist oppdatert	2024-11-07
Henvisninger i teksten	Folketrygdloven (1965) §11-4 Yrskeskadeforsikringsloven (1989) §10 Folketrygdloven (1997) kap 13 Tvisteloven (2005) §19-8
	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>Avgjøreter</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Det</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Skriv</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center; margin-top: 5px;"> <div style="text-align: center;"> <p>lenke</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>merknad</p> </div> </div>

96

Oppsummering

- (71) Med «arbeidsulykke» meiner **yrkesskadeforsikringslova § 11 første ledd bokstav a** at skaden må skuldast ei **plutselig og ytre hending**. **Sjukdom og det at nokon brått blir dårleg**, som ikkje kan først attende til noka ytre hending eller nokon ytre påverknad, fell utanfor.
- (72) Lovførearbeida er klare på at eit **fall på grunn av sjukdom eller fordi nokon brått blir dårleg, fell utom lova**. Seinare praksis frå Trygderetten, Rikstrygdeverket og NAV kan ikkje endre på dette. Praksisen knytt til **folketrygdlova § 13-3 andre ledd første punktum** er ikkje avgjerande for tolkinga av **yrkesskadeforsikringslova § 11 første ledd bokstav a**. Tolkningsresultatet som det er teke til orde for i saka her – at alle **sjukdomsutløyste fall** på flatt underlag er omfatta – kan etter mitt syn ikkje leggjast til grunn utan lovending.
- (73) Det er ikkje naturleg å seia at samanstøyten med golvet er årsaka til As skade. Den eigentlege årsaka til skaden er at han svima av og deretter fall og slo hovudet. Dette er **ikkje ei arbeidsulykke** etter **yrkesskadeforsikringslova § 11 første ledd bokstav a**.

97

3 Arrestasjonsteknikk (TRR-2018-3018)

– viser utvikling av praksis på ett bestemt situasjonsområde og en relativisering av avvikskravet

«Dersom det tenkes en skala der fotballspillerdommen og skyggekjennelsen er i den ene enden, mens musikkklærerdommen er i den andre enden, kan skader i forbindelse med arrestasjonsteknikk og selvforsvar plasseres et sted imellom. ... Retten viser i forlengelsen av dette til at det har **utviklet seg en praksis** i Trygderetten knyttet til hendelser som finner sted under øvelse på arrestasjonsteknikk og selvforsvar. Hovedinntrykket av praksis er at skader pådratt under slike øvelser **svært sjeldent** har blitt ansett som arbeidsulykker etter folketrygdloven § 13-3 ...»

- ▶ Vist til bl.a. *Frigjøringsteknikk I* (TRR-2018-1556) og *Frigjøringsteknikk II* (TRR-2018-2465)
- ▶ Konkret vurdering: lå innenfor normale arbeidsoppgaver som politiansatt
- ▶ Generelle uttalelser om at «nær fagegrensen for skade, stilles det i praksis mindre krav til avvik fra det normale for at forholdet anses som en arbeidsulykke» (relativisering)

98

Nyanser i kravet til relativisering | Lovendring fra 2021

POLITIETS
FELLESFORBUND

Bedre yrkesskadeerstatning fra i dag

Info@jpf.no Publisert 01.09.2022 Kl. 15:52

Nyanser i kravet til relativisering Endring i politiloven | Ny § 23a

§ 23 a. Erstatning for skader som skyldes pålagt trening

Den som gjør arbeid eller utfører verv i politiets tjeneste, kan kreve erstatning av arbeidsgiver for skader som ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven § 11, og som skyldes

- pålagt organisert trening og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell
- pålagt organisert trening, kursing eller øvelse på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Lidelser som nevnt i folketrygdløven § 13-3 tredje ledd dekkes ikke.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15 gjelder tilsvarende.

Reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kapittel IV, V og VI gjelder ikke for krav som behandles etter denne bestemmelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

0 Tilfeyd ved lov 18 juni 2021 nr. 123 (i kraft 1 sep 2022 iflg. res. 12 aug 2022 nr. 1443).

§ 3. Skadesituasjoner som omfattes av politiloven § 23a

Retten til erstatning etter [politiloven § 23a](#) omfatter skader som skyldes

- treningsaktivitet som inngår i et sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell, og treningsaktivitet med elementer fra slike program når den inngår i kravsett for å inneha bestemte stillinger, funksjoner, klassifiseringer og sertifiseringer. Treningsaktiviteten omfattes uavhengig av om den foregår på eller utenfor politiets egen eiendom
- annen treningsaktivitet på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste, jf. § 4. Slik treningsaktivitet omfattes også når den arrangeres av, eller i samvirke med, andre nasjonale eller internasjonale aktører eller av Polithøgskolen som etter- og videreutdanning
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Retten til erstatning gjelder uavhengig av om treningsaktiviteten foregår i Norge eller i utlandet, og under hvilken del av treningsaktiviteten skaden oppstod. Retten til erstatning omfatter også skader som skyldes skadeforebyggende oppvarmingsøvelser som inngår i det spesifikke opplegget for treningsaktiviteter og opptaksprøver.

§ 4. Oppgaver som omfattes av politiloven § 23a første ledd bokstav b

Med treningsaktiviteter på operative politioppgaver med elementer av maktbruk eller redningstjeneste menes trening, kursing eller øvelser i blant annet:

- arrestasjonsteknikk
- bruk av våpen og andre maktmidler
- utrykningskjøring og bruk av kjøretøy til tvangsmessig stans av annet kjøretøy
- bruk av politihelikopter, droner o.l. i taktisk hendelses- eller situasjonshåndtering
- føring av snøscooter i politisære oppdrag, redningstjeneste og oppsynsvirksomhet

101

3 Nyanser i kravet til relativisering Endring i politiloven | Ny § 23a

§ 23 a. Erstatning for skader som skyldes pålagt trening

Den som gjør arbeid eller utfører verv i politiets tjeneste, kan kreve erstatning av arbeidsgiver for skader som ikke dekkes etter [yrkesskadeforsikringsloven § 11](#), og som skyldes

- pålagt organisert trening og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell
- pålagt organisert trening, kursing eller øvelse på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste
- opptaksprøver for innsatspersonell.

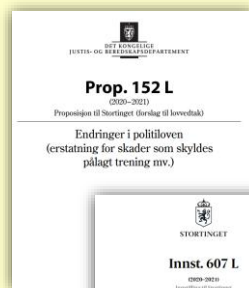
Lidelser som nevnt i [folketrygdloven § 13-3 tredje ledd](#) dekkes ikke.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter [yrkesskadeforsikringsloven](#). [Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15](#) gjelder tilsvarende.

Reglene om enkeltvedtak i [forvaltningsloven kapittel IV, V og VI](#) gjelder ikke for krav som behandles etter denne bestemmelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

0 Tilfeyd ved lov 18 juni 2021 nr. 123 (i kraft 1 sep 2022 iflg. res. 12 aug 2022 nr. 1443).

102

Lexis Education Fagportaler (2.0)

Hjem | Hovedside | Ansvarsområde | Ansvarsområde | Ansvarsområde | Utmåling | Utmåling | Utmåling | Samlesider | Samlesider | Samlesider | Norsk Forum for erstatningsrett | Norsk Forum for erstatningsrett | Norsk Forum for erstatningsrett | Rettskognert utdøkkertøy | Rettskognert utdøkkertøy | Lexis Management

Pillogget som Morten Kjelland - Sett nytt passord - Logg ut

Nyhetsarkiv | Yrskskadeansvar

Sideinnhold

På denne siden finner du tre former for nyheter:

- Ripe eller ajourførte lover, forskrifter eller andre kilder
- Nyere dommer som er videresendte av Morten Kjelland
- Erstatnings saker i media

De kan velles mellom de ulike nyhetstypene ved hjelp av de grå klikkbare tabbene øverst i tabellen.

Klikkbare hovedmeny

- Rettsavgjørelser
- Litteratur
- Lover, forskrifter mv.
- Skisser & andre verktøy
- Filmer og e-kurs
- Hyhetsarkiv
- Mine favoritter
- Sideoversikten
- Noe du ikke finner?

Søkbart nyhetsarkiv

Vinterfest i Narvik

12/11/2022

Den usopnåelige yrskskadeerstatningen

12/11/2022

Kreftsyk brannmann tapte i Høyesterett

12/11/2022

Brannkonstabel Lise (33) kjente det smalt i nakken da stigen kom ut av kontroll. Men yrskskadeerstatning kan hun glemme

12/11/2022

Hvis de skades på felles øvelser, kan politifolk få yrskskadeerstatning. Brannfolk får det ikke

12/11/2022

Hvis de skades på felles øvelser, kan politifolk få yrskskadeerstatning. Brannfolk får det ikke

12/11/2022

103

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrskskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- ④ 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrskskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

104

Arbeidsulykkesbegrepet

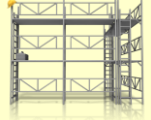
Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft
av personer eller ting

Skygge (Rt. 2005 s. 1757)

Faktum: Vridningsskade i kne; misoppfatning hos skadelidte

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Ikke tilleggskrav om «ytre» hending når arbeidstaker pga. vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner utsettes for ekstraordinær belastning eller påkjenning (avsn. 51)
- ✓ Den ekstraordinære påkjenning eller belastning kan i seg selv kunne utgjøre tilstrekkelig ulykkesmoment (avsn. 51)

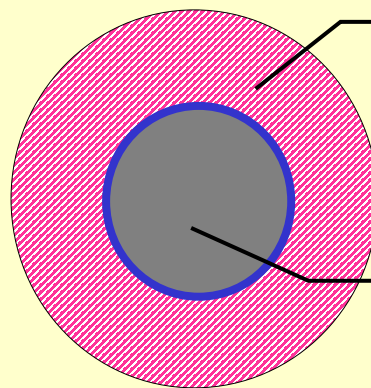
Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft
av personer eller ting

Skygge (Rt. 2005 s. 1757)

«Skygge»-kjennelsens
presisering (utvidelse?)

Kjernen og tradisjonelle
forståelse av «ytre hending»

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft
av personer eller ting

Pall (Rt. 2007 s. 882)

Faktum: Pakkerimedarbeider ved Tine Norske Meierier fikk en ryggglidelse under stabling av paller

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Må det være tale om løft av spesielt tunge gjenstander, løft av gjenstander med uventet vekt, løft som ligger utenfor arbeiderens normale arbeidsoppgaver, eller løft i en vanskelig arbeidsstilling eller under andre ugunstige forhold (avsn. 39)
- ✓ 23–25 kg ikke tilstrekkelig (avsn. 40)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

**Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)**

Faktum: En lærer ved en ungdomsskole pådro seg en bruskskade i kneet mens hun instruerte i dans i en musikktime

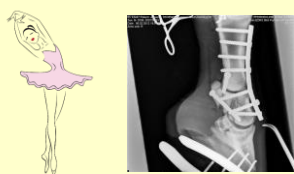
Sentrale presiseringer:

- ✓ Avvik fra det normale kan bestå i 1) oppgaver utenfor rammene for arbeidet, *eller* 2) ordinært arbeid gjennomført uvanlig
- ✓ I begge tilfeller kreves det at avviket må ha medført en usedvanlig påkjenning eller belastning (avsn. 29)
- ✓ Det avgjørende er *hendelsens* art og omstendighetene rundt denne – ikke *skadens* art og omfang (men kan ha bevisverdi)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

Ingen uheldig
arbeidsstilling

Vanlig og
påregnelig

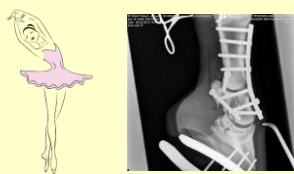

(avsnitt 39–40)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 (1) a)

Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

Ingen uheldig
arbeidsstilling

Vanlig og
påregnelig

Full kontroll

Ikke risikofylt

Ingen ytre
årsak

Ingen
arbeidsulykke

«Det var ikke noe uvanlig ved måten danseundervisningen ble gjennomført på – A måtte ikke innta noen uheldig arbeidsstilling, og det skjedde heller ingen andre avvik fra det normale. At elever i ungdomsskolealder er urolige og uoppmerksomme når læreren står med ryggen til, er høyst vanlig og påregnelig, og A hadde selv full kontroll over når og hvordan uroen skulle takles. Det forelå ikke noe faremoment som tilsa at hun måtte handle spesielt raskt. Heller ikke var det noe unormalt med gulvet i musikkrommet der undervisningen skjedde – gulvet ga ikke spesiell motstand.»

(avsnitt 39–40)

4 *Innbokasse (LF-2018-189931)*

– instruktiv for å utvikle en sjekkliste

«Flertallet ser det slik at det lå [1] innenfor As normale arbeid å utføre løft av slike kasser, også med [2] kjent vekt for henne, som i dette tilfellet. Løftet var i utgangspunktet [3] rutinearbeid for henne. Løftet var [4] kontrollert, og flertallet legger etter bevisførselen til grunn at det [5] ikke er sannsynlig at A mistet kontrollen over løftet, eller at hun kom ut av balanse på en måte som har hatt betydning for hendelsesforløpet. ... Løftet var [6] heller ikke spesielt tungt for henne i den aktuelle situasjonen. ...

Flertallet kan ikke se at det foreligger en påkjenning som kan karakteriseres som usedvanlig, [7] sammenlignet med påkjenningen ved hennes daglige arbeid. ... Flertallet har etter dette kommet til at det ikke foreligger en arbeidsulykke etter det avdempende ulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 første og andre ledd og vilkåret i yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a er ikke oppfylt.»

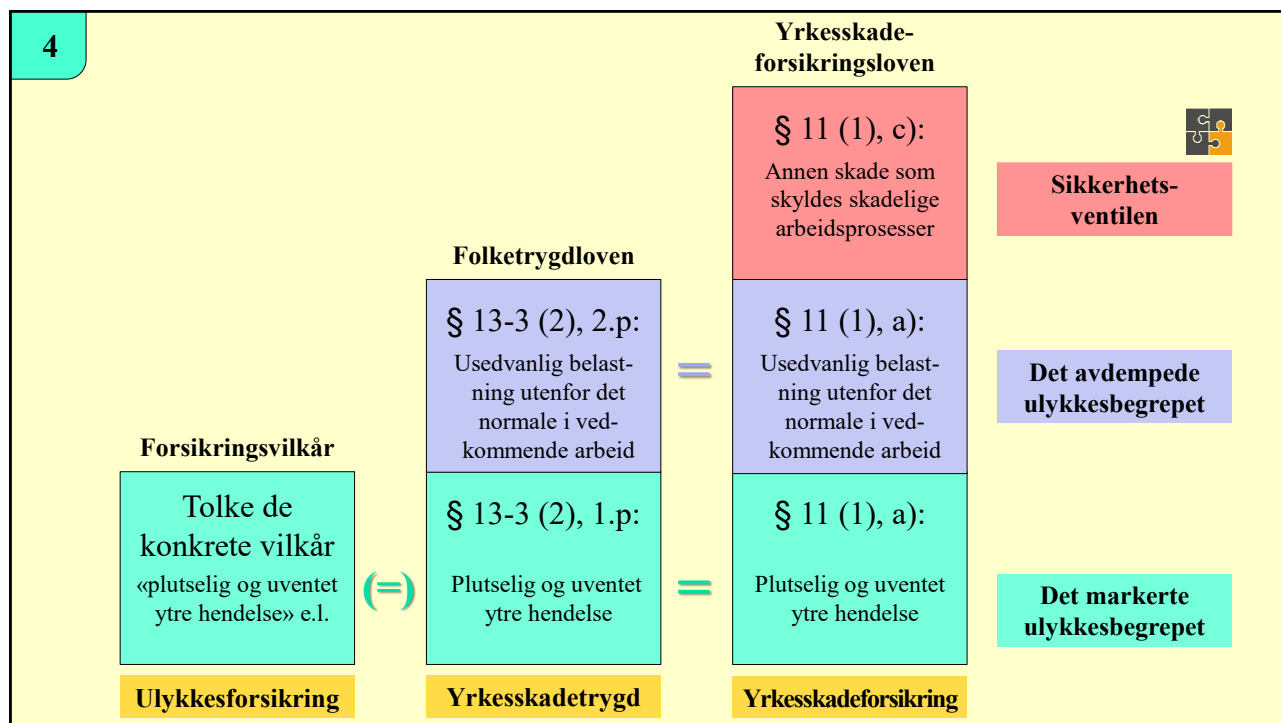
111

4 **Deloppsummering av ulykkesbegrepet**

– på tvers av tre rettsområder

112

Arbeidsulykkesbegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrskeskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- ✓ 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrskeskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

VAKSINE: Mange koronasaker i 2021 i hovedsak gjaldt smitte, er det så flere vaksinesaker? Illustrasjonsbilde: DM/Marko/Visla Saadov

Koronaen ga flere erstatningskrav – men få alvorlige skader

I første halvår i år søkte seks prosent flere om pasientkadeerstatning sammenlignet med samme periode i fjor. Økningen skyldes først og fremst koronavaksinen.

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrresskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- ✓ 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- ✓ 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- ✓ 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

115

7 Covid 19 som yrkesskade

▶ Ysfl. §11 (1) b: yrkesskadeforsikringen skal dekke «Skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade» (listesykdommene)

▶ Yrkessykdomsforskriften ble endret 7. april 2020, trådte i kraft fra 1. mars 2020

▶ Forskriften § 1:

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskade har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyre eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellosier og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

116

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

117

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

118

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

119

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

120

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:

- ▶ NAVs rundskriv til yrkessykdomsforskriften (R13-04-FOR)
 - til § 1 bokstav H nr. 2 nevnes fengselsmiljø, ambulansetransport og visse deler av politiets arbeid
 - Rundskrivet presiserer at «det ikke er yrkesgruppen, men arbeidsforholdene/situasjonen som må være grunnlaget for vurderingen».
- ▶ Hva med f.eks. ansatte i barnehage og skole/SFO som var på jobb under pandemien? Arbeids- og sosialdepartementet har i brev 7. mai 2020 til Skolelederforbundet: «Bestemmelsen i nr. 2 er primært innrettet mot arbeid i helsevesenet», men i lys av forbundets henvendelse «viser vi til at denne bestemmelsen ikke utelukker at smitte påført under arbeid i barnehager og skoler, kan omfattes». Konkret vurdering

121

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfieber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

122

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærelsestand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

123

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærelsestand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

► Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
- behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
- dødsfall
- varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

► De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning

124

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbejder med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomycelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærestilstand,
 - k. smitte med medisinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. **Covid-19 med alvorlige komplikasjoner**

▶ Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
 - behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
 - **dødsfall**
 - varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»
- ▶ De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning
- ▶ Dødsfall kan gi rett til forsørgertapserstatning etter yrkesskadeforskriften kapittel 6

125

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbejder med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomycelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærestilstand,
 - k. smitte med medisinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. **Covid-19 med alvorlige komplikasjoner**

▶ Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
 - behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
 - dødsfall
 - **varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»**
- ▶ De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning
- ▶ Dødsfall kan gi rett til forsørgertapserstatning etter yrkesskadeforskriften kapittel 6
- ▶ Lite avklart hva som ligger i begrepet «varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

126

7 Covid 19 som yrkesskade

§ 13-4. **Yrkessykdommer** som likestilles med yrkesskade

Visse yrkessykdommer som skyldes påvirkning i arbeid, klimasykdommer og epidemiske sykdommer skal likestilles med yrkesskade. Departementet gir forskrifter om hvilke sykdommer som skal likestilles med yrkesskade.

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

- sykdomsbildet er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,
 - vedkommende i tid og konsentrasjon har vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet,
 - symptomene har oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, og
 - det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.
- Det er et vilkår at påvirkningen som nevnt i bokstav b har skjedd mens vedkommende var yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13.

↳ Bedriftsvilkårene («i arbeid på arbeidssstedet i arbeidstiden») må være oppfylt også i Covid 19-saker

- ▶ Covid 19 fantes nærmest alle steder, hvilket er en forskjell fra til forskjell fra de fleste andre listesykdommene som i mindre grad finnes utenfor arbeidsmiljøet
- ▶ Hjemmekontor – vanskelige vurderinger. Pålagt vs. ikke-pålagt hjemmekontor

127

7 Covid 19 som yrkesskade – en «minicase»

Lise er lærer på Lillevik barneskolen. Hun føler seg dårlig og får påvist koronasmitte. På skolen er det ingen registrert smitte. Lise benytter buss til og fra skolen, men tar ikke buss ellers. Hun er skilt og bor alene i eneboligen i Storvik.

Har Lise krav på å få sykdommen godkjent som yrkesskade?

Noen vurderingspunkter – og utfordringer

- ▶ Ikke inkludert i oppregningen i forskriftens § 1 bokstav H nr. 2, men er det en «annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare»?

Departementets brev til Skolelederforbundet: «bestemmelsen ikke utelukker at smitte påført under arbeid i barnehager og skoler, kan omfattes»

NAV's rundskriv: ikke er yrkesgruppen, men arbeidsforholdene som er avgjørende (etter konkret vurdering)

- ▶ Bevist adekvat påvirkning (på arbeidsplassen), jf. ftrl. § 13-4 (2) b, jf. (3)?

Reiser til/fra arbeid er i utgangspunktet ikke yrkesskadedekket etter ftrl. § 13-6

Men: kan være dekket av utvidede forsikringsdekninger (inkl. tariffestet dekning)

128

7 Covid 19 som yrkesskade – kort om vaksineskader

- ▶ Yrkessykdomsforskriften § 1 bokstav I **åpner** for yrkesskadegodkjenning av «Sykdommer etter vaksinasjon som har samband med yrket»
- ▶ Navs rundskriv tilsier **likevel** at det skal mye til før Covid 19-relaterte lidelser skal kunne anses som yrkessykdom
- ▶ **R13-04-FOR:**
«For at en vaksinasjon skal kunne anses som yrkesrelatert må medlemmet ha blitt anbefalt å ta vaksinen på grunn av **særskilt risiko** for smitte i vedkommendes yrke.»

↳ Når tilnærmet alle ble anbefalt å ta Covid 19-vaksine, kan jeg vanskelig se at man står overfor en «særskilt risiko»

129

Yrkesskade

– gjennomgang av kursmaterialet

Hjelpedokument – arbeidsulykkesbegreper/dekningsområdet i yvfl. § 11 første ledd a og c) belyst ved sammenligninger av rettsavgjørelser

	Erst	Kollektive	Psyl	Kjønnsk	Skjegg	Fryktsk	Følelsesl	Rehabil
Utdeling av utbetaling	LR 2008-4918	Rt 2011-1-348	Rt 2011-1-882	RO 2009-1-422	Rt 2001-1-1737	RO 2009-1-218	Rt 2004-1-042	Rt 2018-1-1846
Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser	Rettsavgjørelser
Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene	Hvordan omgås om dekningssaker – de ulike skjemaene

PROFESSOR DR. JURIS MORTEN KJELLAND 2014
Oppgaven 2020

Personskade Portalen

NYHETER
I personskadetten

- LA-2019-161561**
Delling av sakk
- HR-2020-35-A**
Objektiv vurdering i erstatningssak
- LG-2018-17381**
Utgift til kvifbehandling i utlandet

130

Regjeringen.no

Søk

Tema Dokument Aktuelt Departement Regjering

Forsiden Aktuelt Pressemeldinger Del Skriv ut

Foreslår grep for et bedre yrkesskaderegelverk

Pressemelding | Dato: 10.04.2025

Regjeringen vil forbedre reglene om yrkesskade og yrkessykdom. Målet er bedre rettigheter for arbeidstagere med et regelverk som er tilpassa dagens arbeidsliv.

Vil ha sikkerhetsventil og yrkessykdomsutvalg

Nå foreslår regjeringen en sikkerhetsventil for sykdommer som ikke er tatt opp på yrkessykdomslista. Den lister opp sykdommene som på nærmere vilkår kan likestilles med yrkesskade og gi grunnlag for erstatning. Med en sikkerhetsventil vil også sykdommer som ikke står på lista kunne gi grunnlag for erstatning.

– Jeg ønsker å legge til rette for fleksibilitet i regelverket, sånn at endringer i arbeidslivet raskere kan fanges opp. Vi foreslår også å opprette et rådgivende yrkessykdomsutvalg. Utvalget skal blant annet bestå av partene i arbeidslivet, slik at de som er tett på folks arbeidshverdag kan involveres mer enn i dag, sier Brenna.

Et yrkessykdomsutvalg innebærer jevnlige vurderinger av hvilke sykdommer som skal stå på listen, og en styrking av forskningen på området. Dagens yrkessykdomsliste er i all hovedsak uendret siden 1958.

131

Regjeringen.no

Søk

Tema Dokument Aktuelt Departement Regjering

Forsiden Aktuelt Pressemeldinger Del Skriv ut

Foreslår grep for et bedre yrkesskaderegelverk

Pressemelding | Dato: 10.04.2025

Regjeringen vil forbedre reglene om yrkesskade og yrkessykdom. Målet er bedre rettigheter for arbeidstagere med et regelverk som er tilpassa dagens arbeidsliv.

Vil se på arbeidulykkesbegrepet

Regjeringen fortsetter arbeidet med å modernisere yrkesskadeområdet og vil nå gå i gang med neste fase i dette arbeidet. I denne fasen skal det undersøkes om arbeidsulykkesbegrepet bør endres.

At det har skjedd en arbeidsulykke er et nødvendig vilkår for å få godkjent en yrkesskade. Med dagens arbeidsulykkesbegrep vil enkelte kunne oppleve at man ikke får skaden godkjent som yrkesskade fordi man har et risikofylt arbeid. Det er urimelig dersom normale forhold på arbeidsplassen skal ha avgjørende betydning for om man får ordinære trygdeytelser eller har krav på yrkesskadetrygd og yrkesskadeerstatning.

Et eventuelt endret arbeidsulykkesbegrep vil derfor kunne være svært viktig for den enkelte, ikke minst i yrker der arbeidshverdagen er risikofylt. Et endret arbeidsulykkesbegrep skal likevel ikke føre til vesentlig økning i samlet volum av erstatningsutbetalinger.

132

Regjeringen.no

Prop. 134 L
(2024–2025)
Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i folketrygdloven
(yrkessykdommer og elektronisk
melding av yrkesskade)

Tema ▾ Dokument ▾ Aktuelt ▾ Departement ▾ Regjering ▾

Forsiden • Aktuelt ▾ • Pressemeldinger

Foreslår grep for et bedre yrkesskaderegelverk

Pressemelding | Dato: 10.04.2025

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til endringer i [lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd \(folketrygdloven\) kapittel 13](#) om yrkesskadedekning.

Lovendringene går i hovedsak ut på;

- § 13-4 suppleres med en bestemmelse (sikkerhetsventil), som bidrar til at skader og sykdommer som ikke omfattes av yrkessykdomslisten, på nærmere vilkår kan likestilles med yrkesskade.
- § 13-4 suppleres med bestemmelser som gir departementet fullmakt til å gi forskrifter om et rådgivende yrkessykdomsutvalg og regelmessig revisjon av yrkessykdomslisten, og regler (kriterier) for å ta opp nye sykdommer på listen.
- § 13-14 suppleres med bestemmelser som pålegger arbeidsgiver og andre meldepliktige å melde yrkesskade og yrkessykdom elektronisk til Arbeids- og velferdsetaten.

133

Endringer i folketrygdloven (yrkessykdommer og elektronisk melding av yrkesskade)

Prop. 134 L (2024-2025), Innst. 346 L (2024-2025), Lovvedtak 75 (2024-2025)

🔔 [Følg saken \(e-postvarsling\)](#)

Hvor er saken nå?

1

Lovforslag

2

Komitebehandling

3

Første
behandling

4

Andre
behandling

5

Lov

Status: Lovsaken er ferdigbehandlet og sanksjonert i statsråd. Loven gjelder fra det tidspunktet som bestemmes i loven, eller som regjeringen bestemmer.

Lovforslag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Saken er behandlet i arbeids- og sosialkomiteen

Vedtak i korthet

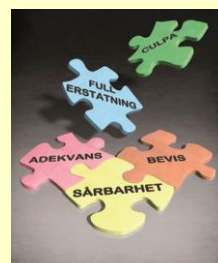
Innstilling avgitt 20.05.2025

📄 Innst. 346 L (2024-2025)

134

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

135

Årsakssammenheng og bevis

- utarbeidelse av «saksbehandlingsverktøy»
basert på nyere rettspraksis

Professor dr. juris Morten Kjelland

136

Oversikt over årsaksforelesningen

- hoveddelene

Grunnleggende

prinsipper om årsakssammenheng og bevis

I

Spesielle

prinsipper om årsakssammenheng og bevis
– med hovedvekt på nakkeslengskader

II

137

I

**Grunnleggende prinsipper
om årsakssammenheng og bevis**

138

Årsakskravet i yrkesskedeforsikringsloven

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

Yrkesskedeforsikringen skal dekke

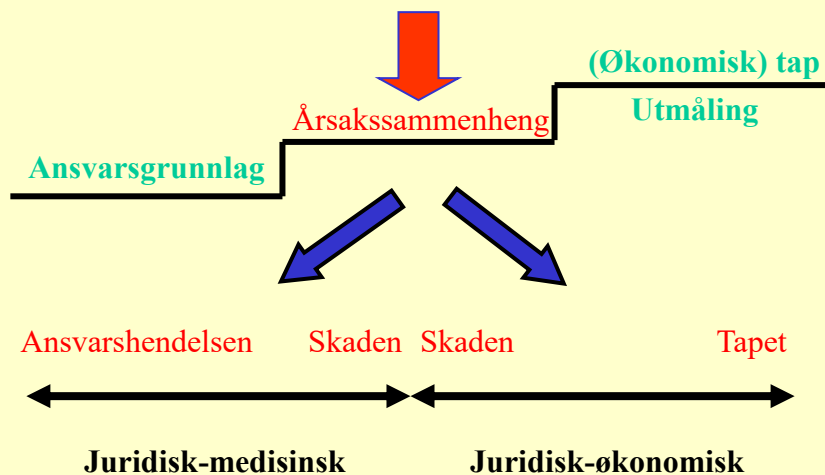
- skade og sykdom **forårsaket** av arbeidsulykke (yrkesskade),
- Skade og sykdom som i medhold av **folketrygdloven § 13-4** er likestilt med yrkesskade.
- annen skade og sykdom, dersom denne **skyldes** påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses **forårsaket** i arbeid på arbeidsteden i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

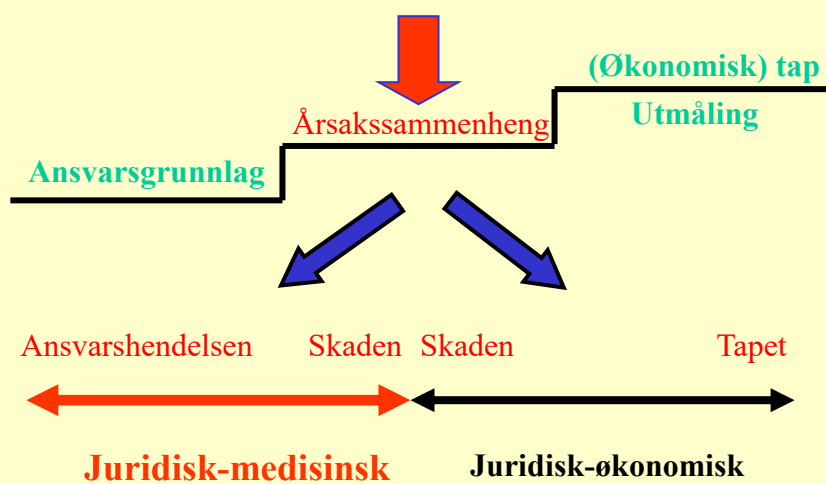
139

Rettslig plassering av problemstillingen

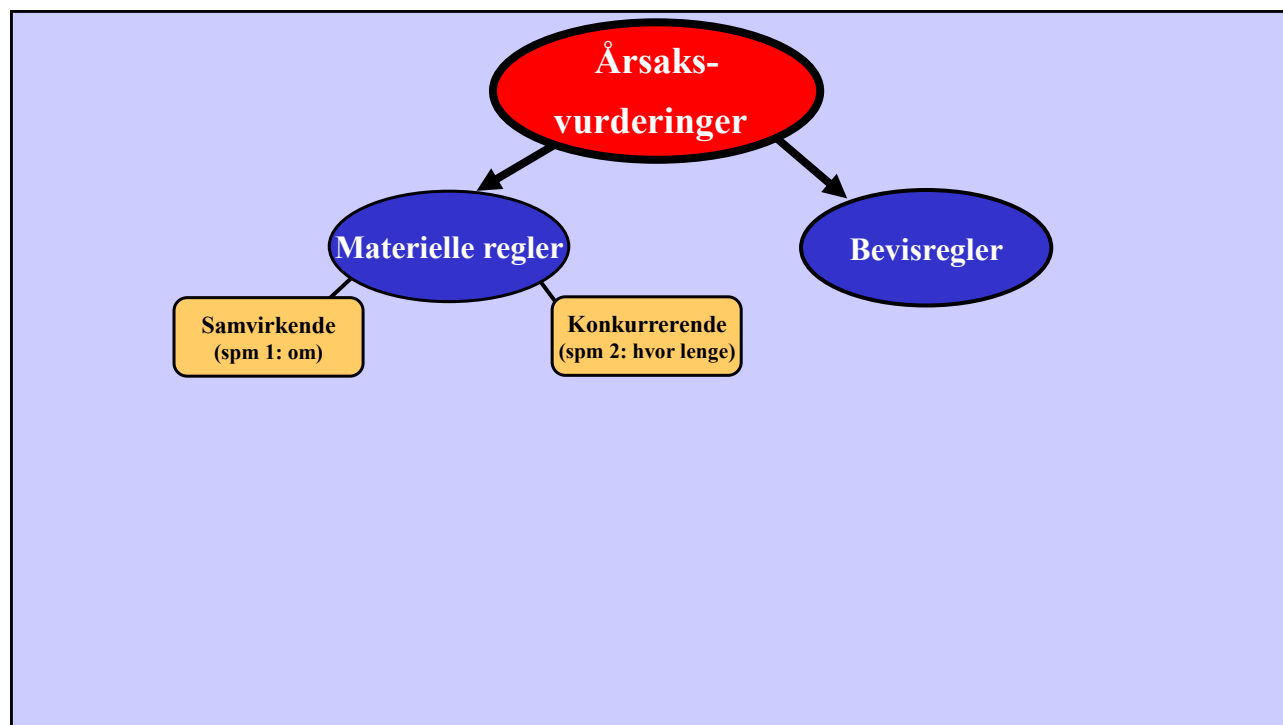

140

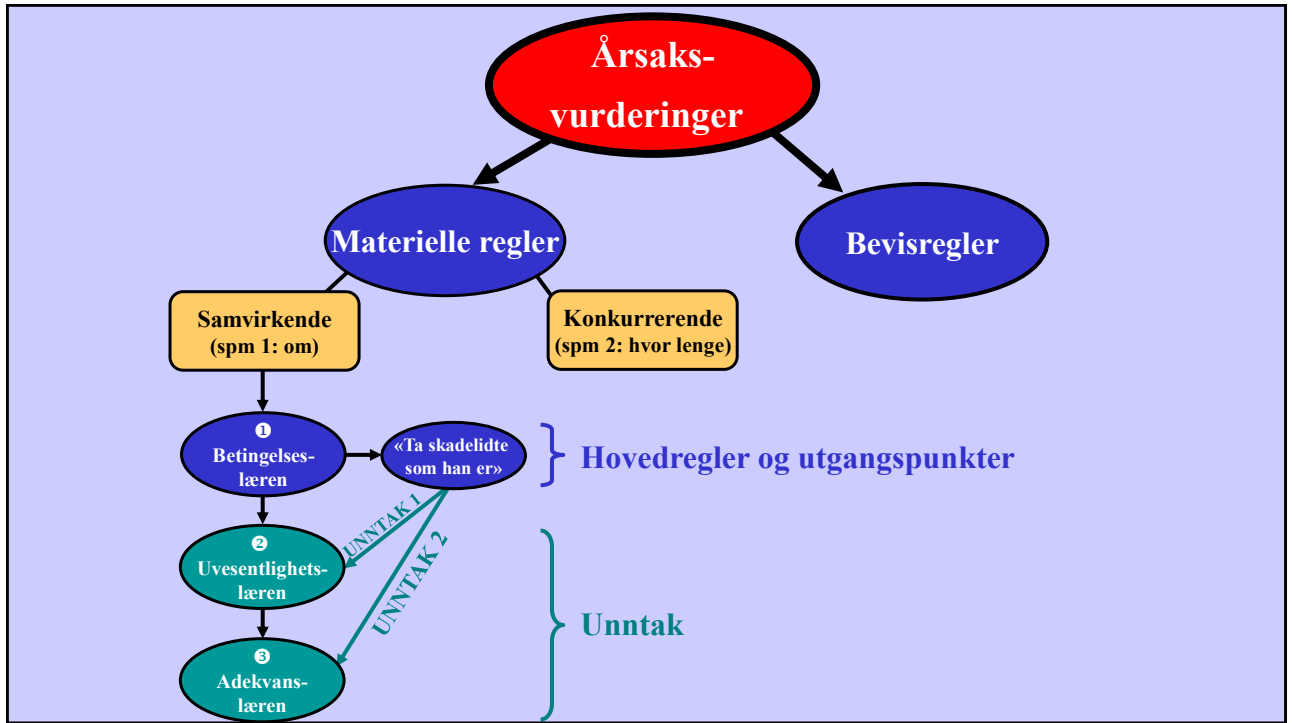
Rettslig plassering av problemstillingen

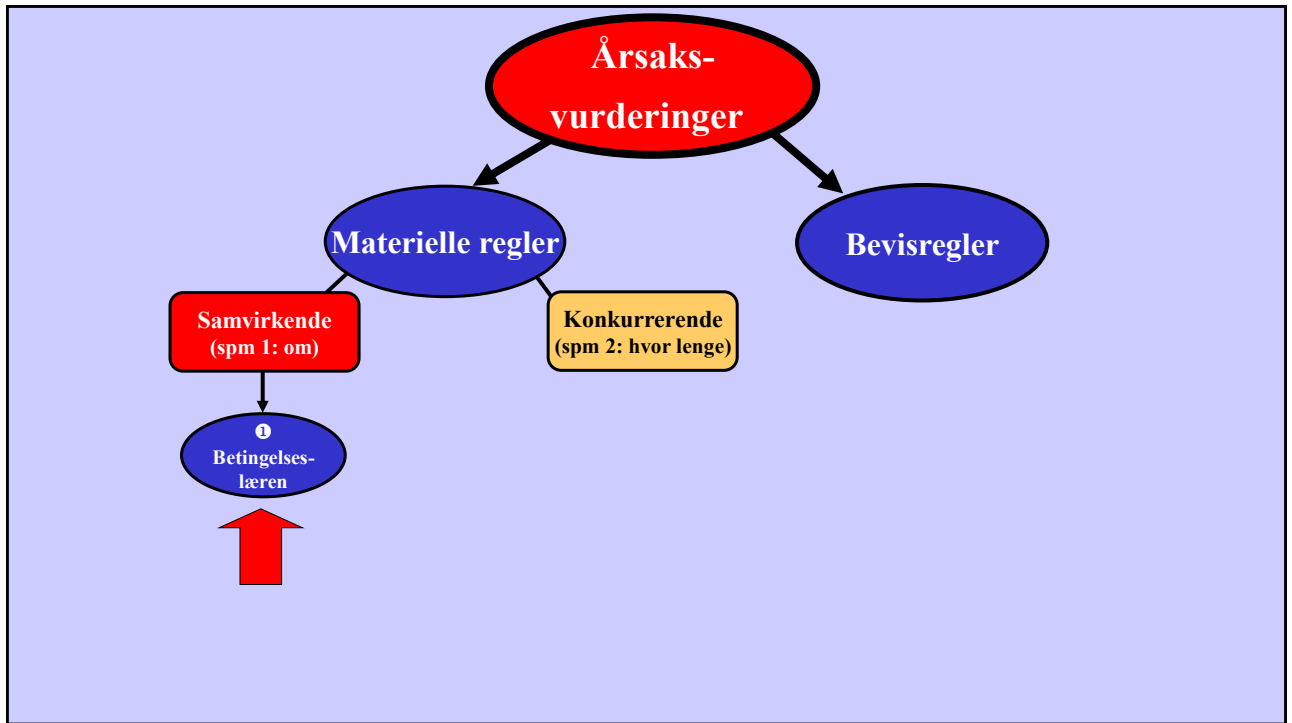
141

142

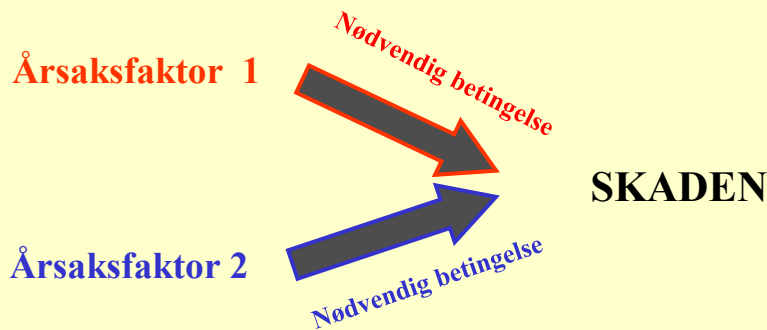
143

144

Samvirkende årsaksfaktorer

– hovedregelen om betingelseslæren

- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

145

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

Rettsregelen (betingelseslæren):

X er årsak til Y, dersom Y ikke ville skjedd om X tenkes borte.

Hjemmel: *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64)
Papegøye (Rt. 1997 s.1)
Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)
Nakkesleng II (Rt. 2000 s. 418)
Psykoinvaliditet I (Rt. 2001 s. 320)
Psykoinvaliditet II (Rt. 2001 s. 337)
Politiflukt (Rt. 2003 s. 338)
Pseudoanfall (Rt. 2007 s. 158)
Schizofreni (Rt. 2007 s. 172)
Sensitisering (HR-2018-557-A)
Juridisk teori (Lødrup, Nygaard, Kjelland m.fl.)

Utviklet i **samspill** mellom rettspraksis og teori

146

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

Rettsregelen (betingelseslæren):

X er årsak til Y, dersom Y ikke ville skjedd om X tenkes borte.

Hjemmel: *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64)
Papegøye (Rt. 1997 s.1)
Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)
Nakkesleng II (Rt. 2000 s. 418)
Psykoinvaliditet I (Rt. 2001 s. 320)
Psykoinvaliditet II (Rt. 2001 s. 337)
Politiflukt (Rt. 2003 s. 338)
***Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)**
***Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)**
Sensitisering (HR-2018-557-A)
Juridisk teori (Lødrup, Nygaard, Kjelland m.fl.)

Utviklet i **samspill** mellom rettspraksis og teori

147

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

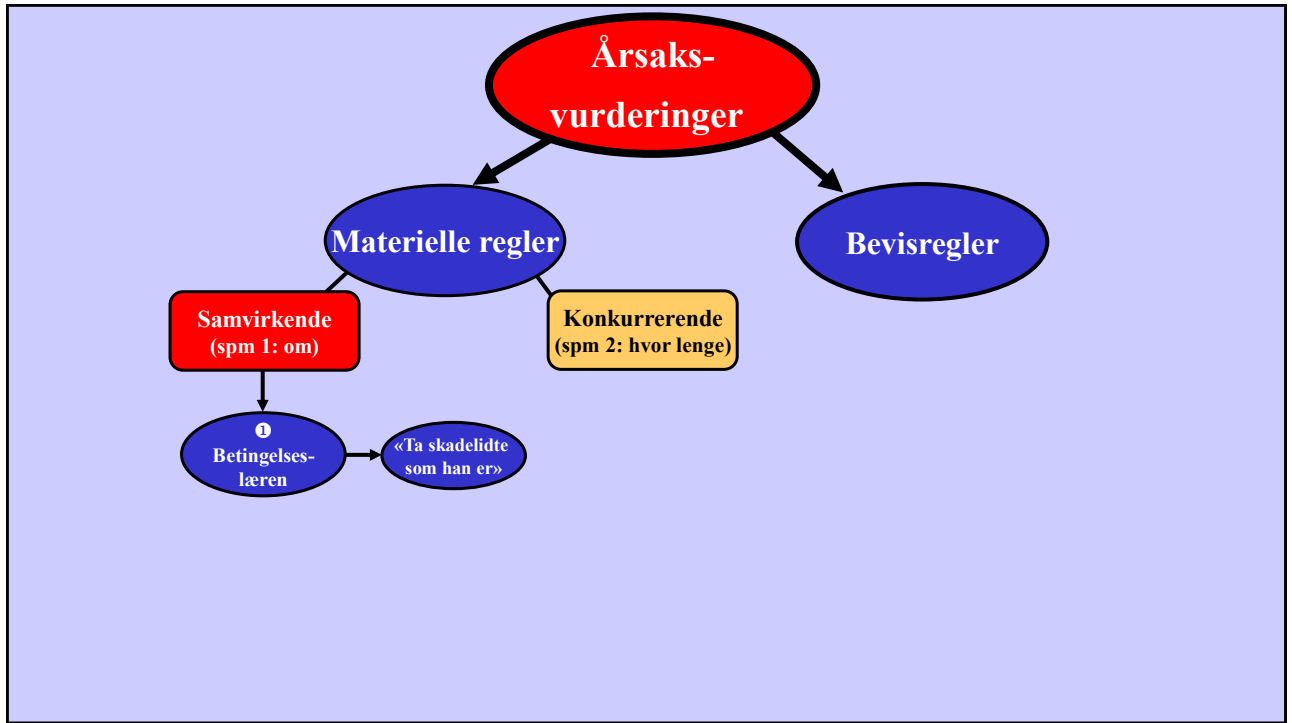
***Schizofreni/Jæger* (Rt. 2007 s. 172)**

«Bestemmelsen [ysl § 11] bygger i utgangspunktet på den alminnelige lære om årsakssammenheng og adekvans, ...For at arbeidsulykken skal anses som årsak til Jægers sinnslidelse, må ulykken ha vært en nødvendig betingelse for at Jæger utviklet paranoid schizofreni slik han gjorde ..., jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)» (avsnitt 41–42)

***Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)**

«[U]lykken ... rent logisk må anses som en nødvendig betingelse for skaden, ... Jeg må derfor så langt konkludere med at det ... er en årsakssammenheng mellom ulykken og hennes plager, selv om sammenhengen er av meget spesiell karakter» (avsnitt 65)

148

149

Særlig sårbarhet

– begrepsavklaring

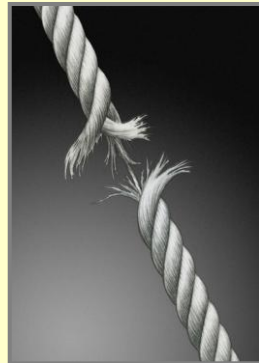
↙

Latente svakheter

predisposisjoner

=

særlig sårbarhet

150

Sårbarhetsprinsippet

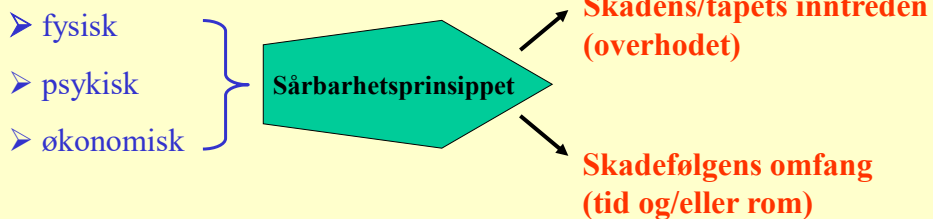
- «i et nøtteskall»

Skadelidte

er særlig sårbar

Skadevolder

i utg.pkt. sårbarhetsrisikoen

151

Prinsippet om at

«skadevolder må ta skadelidte som skadelidte er»

Ysfl. § 11 (3) – lovfesting av sårbarhetsprinsippet

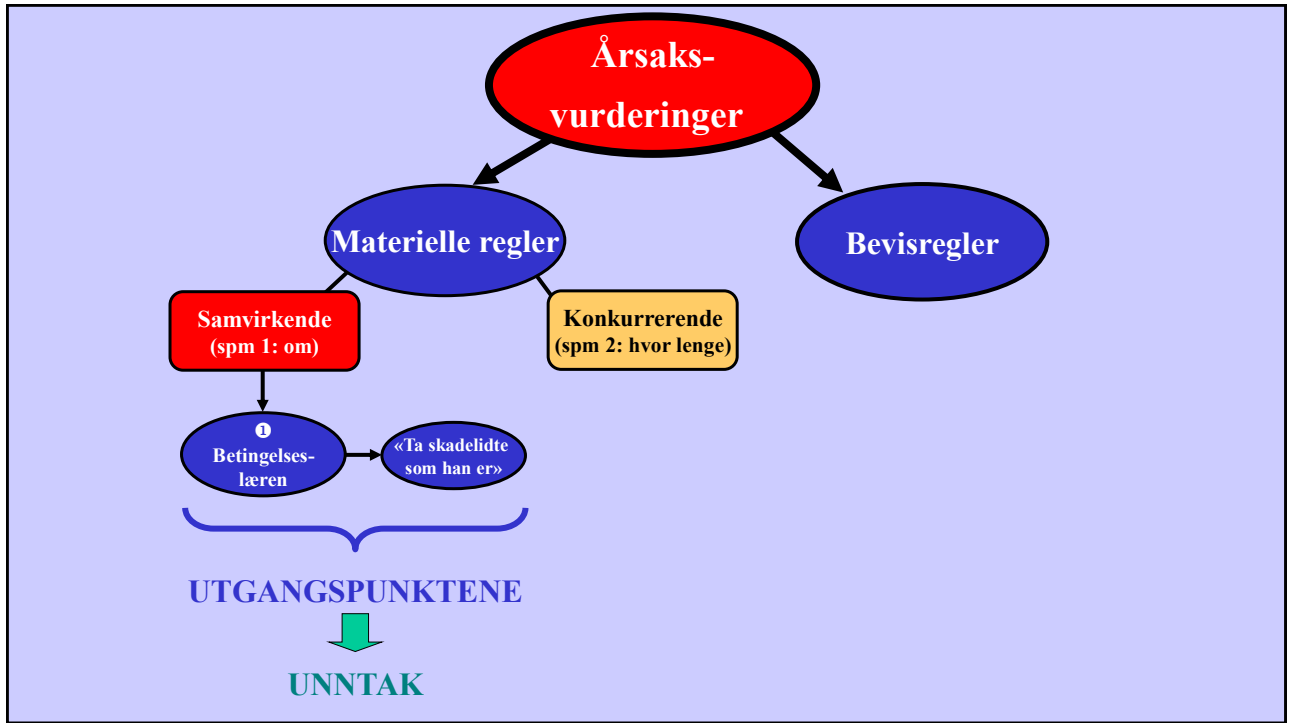
Hovedregel (skadevolders risiko)

«Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det **ses bort fra** arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, ...»

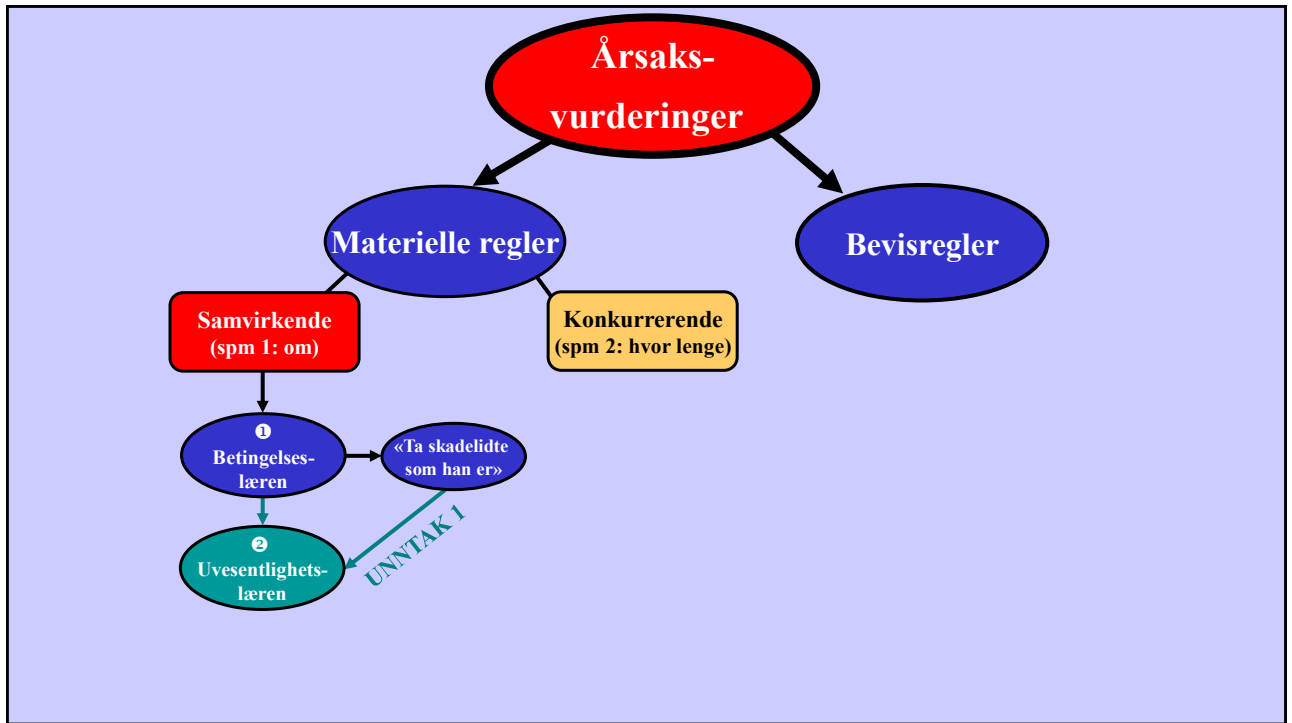
Unntak (skadelidtes risiko)

«... hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den **helt overveiende årsak.**»

152

153

154

Uvesentlighetslæren

– presisering/unntak fra betingelseslæren

Rettsregelen: *X må ikke være en så uvesentlig årsaksfaktor til Ys inntreden, at det ikke er naturlig å knytte ansvar til X.*
(uvesentlighetslæren)

Hjemmel: Rettspraksis, jf. *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64), *Papegøye* (Rt. 1997 s. 1), *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565), *Nakkesleng II* (Rt. 2000 s. 418), *Psykoinvaliditet I* (Rt. 2001 s. 320) mv.

Hensyn: Ivareta skadevolders interesser (interesseavveining)
Rimelighetsbetraktninger (reelle hensyn)

155

Uvesentlighetslæren

– ysfl. § 11 tredje ledd lovfester alminnelig erstatningsrett

Dørbæring (LB-2015-32987)

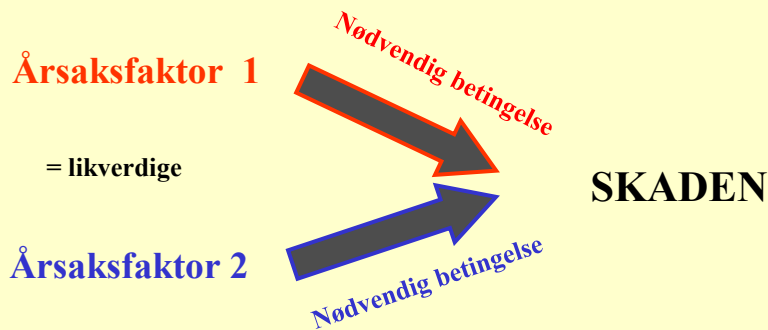
«Det følger av § 11 tredje ledd at forsikringsgiver – som i erstatningsretten ellers – **i utgangspunktet har risikoen for skadelidtes særlige sårbarhet**; forsikringsgiver må ta skadelidte som han er. Dette begrenses av uvesentlighetslæren. ...

I yrkesskedeforsikringsloven § 11 tredje ledd er uvesentlighetsregelen lovfestet, jf at forsikringsgiver bare blir fri for ansvar hvis arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen må anses som «den helt overveiende årsak». I forarbeidene til bestemmelsen – Ot.prp. nr. 44 (1988–1989) side 65 – sluttet departementet seg til følgende uttalelse i NOU 1988: 6 side 80: «Slik regelen er formulert, vil det **i praksis bare være i de tilfelle der påvirkningen fra egenskaper ved arbeidet el[l]er arbeidsstedet er helt ubetydelig**, at dekning fra forsikringen ikke kan kreves. Utvalget finner grunn til å understreke at hovedbegrunnelsen for forslaget er å forebygge konflikter pga bevistvil, og at dette langt på vei er i begge parters interesse.»

156

Samvirkende årsaksfaktorer

– hovedregelen om betingelseslæren

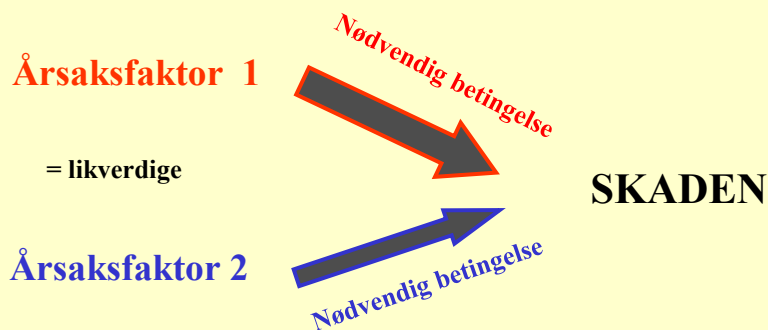

- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

157

Samvirkende årsaksfaktorer

– hovedregelen om betingelseslæren

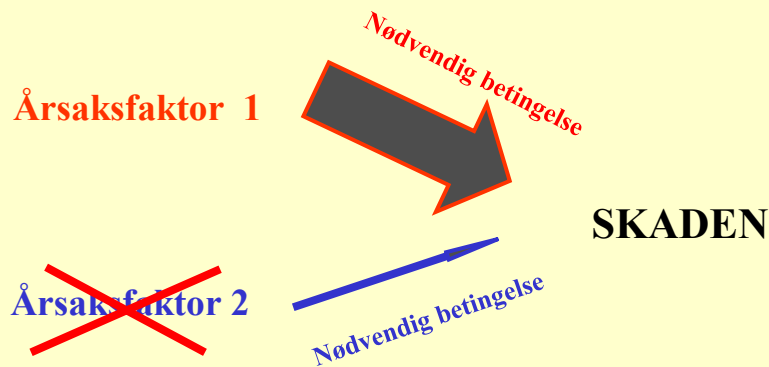

- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

158

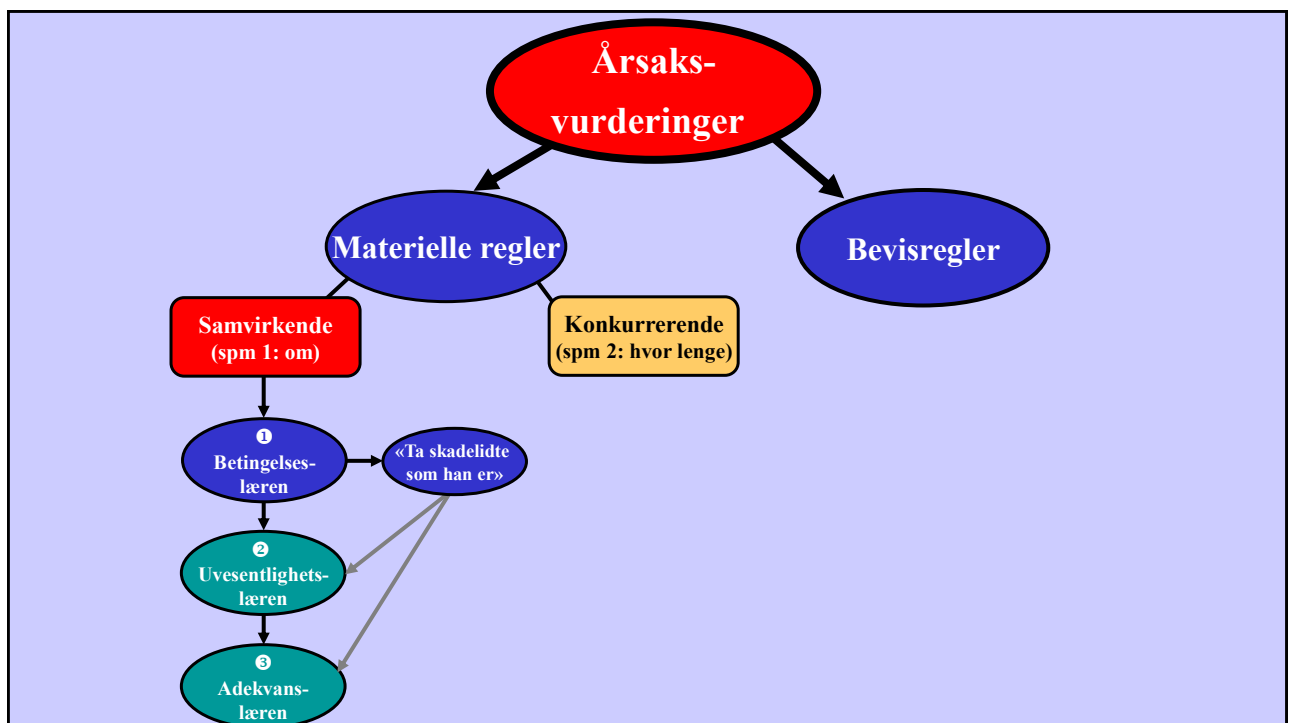
Samvirkende årsaksfaktorer

– hovedregelen om betingelseslæren

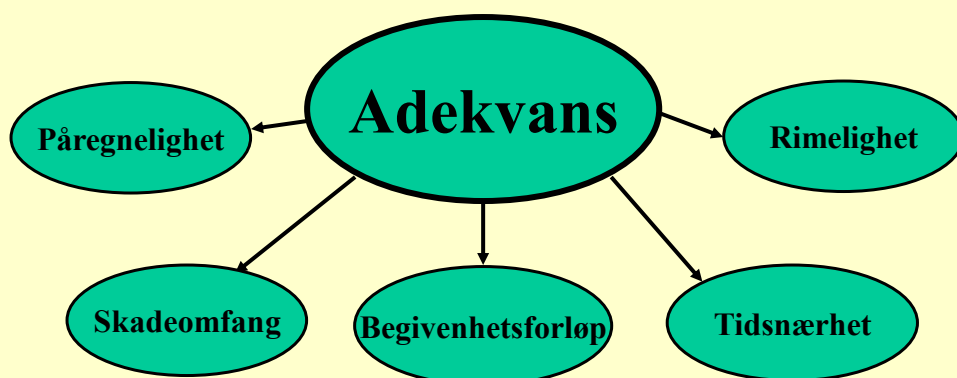
- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

159

160

Adekvanslæren

161

Påregnelighetsmomentet

– *Psykoinvaliditet* (Rt. 2001 s. 320)

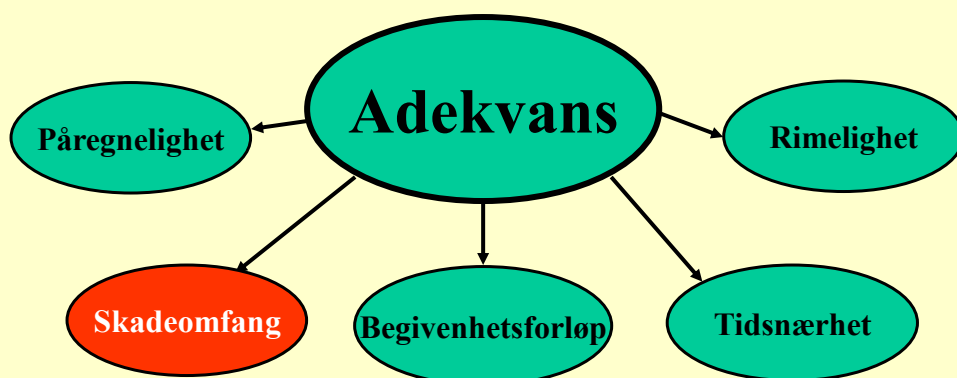
«Det fremgår av [SMM-rapport nr. 5/2000] at det hos 3-5 prosent av de personer som har vært utsatt for en nakkeslengmekanisme, utvikler seg symptomer på akutt nakkeslengskade innen tre dager, ... Av de 3–5 prosent ... utvikler 10 prosent – dvs. 3-5 promille ... – kroniske plager som påvirker funksjonsnivået i betydelig grad. ... Professor Malt har i sin erklæring uttalt at slike lidelser som vi her står overfor, ikke er forventede, men heller ikke ukjente etter ulykker. Basert på egne undersøkelser av skadede som er fulgt over tre år, har han vurdert sjansen for et slikt forløp etter en ulykke som den foreliggende til mindre enn 1/1 770. Professor Retterstøl uttalte ... at når prosessen etter det psykiske traumet som ulykken må ha vært for Psykoinvaliditet, først var kommet i gang, kan utviklingen ikke anses uvanlig, selv om skaden i dette tilfellet har fått et uvanlig stort omfang. ... [S]elv om skadeforløp av den karakter vi her står overfor, er sjeldne, kan skaden etter min oppfatning ikke falle utenfor det som må anses som en adekvat følge av ulykken.» (s. 334)

162

Adekvanslæren

– en sammensatt helhetsvurdering

163

Skade- og tapsomfanget

– *Dykker* (Rt. 2003 s. 338)

Kjønn Mann	Alder 48	Ulykke Trafikkulykke
Medisinsk invaliditet Ca 5 %	Ervervsuførhet 100 % yrkesufør	Skader Liten skulderskade
Problemstilling: Hvem har risikoen for skadelidtes særlige yrkesmessige sårbarhet – her for skulderskader i yrket som metningsdykker?		
Svar: Selskapet hadde risikoen for sårbarheten – samlet erstatning på 3,25 millioner kr		

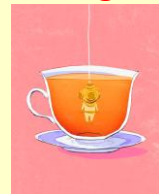

164

Skade- og tapsomfanget

– *Dykker* (Rt. 2003 s. 338)

Hva gjør
dykkeren
i dag?

Høyesterett

«Med dette erstatningsnivået [ca. 900 000 kroner i årlig tap] kan jeg ikke se at det er grunnlag for anførselen om at det ikke foreligger adekvat årsakssammenheng.

Løsningen kan etter min mening ikke bli motsatt fordi A i sitt yrke var spesielt sårbar ...» (avsnitt 76)

165

REKKER UT HÅNDEN: Tage Patrick Flobakk (31) ber Gjensidige Forsikring om rekordstore 48 millioner kroner i erstatning etter en motorsykkellulukke i 2004. Her argumenterer han i en rettspause sammen med sin advokat Christian Lundin (i midten) og rådgiver Per Oretorp i Landsforeningen for Trafikkskadde til høyre. Foto: HENNING LILLEGÅRD

Krever 48 millioner kroner av Gjensidige

166

SER MOT GJENSIDIGE: Flobakk er ikke overhode enig med Gjensidige om erstatningssummen han skal få. Ole Endresen, advokat for selskapet, mener Flobakk, med en rekke forbehold, bør ha en erstatning fra 10 til 14 millioner kroner etter ulykka.

- Vårt tilbud er bra

Under advokat Ole Endresens innledningsforedrag på vegne av Gjensidige Forsikring i Oslo Tingrett i går, økte imidlertid summen noe.

- Med noen forbehold mener vi at erstatningssummen bør ligge et sted mellom 10 og 14 millioner kroner eller etter rettens skjønn. Vi mener uansett hvor mye en person tjener bør det være en grense for erstatningen. Vi mener det bør ligge rundt 1,2 millioner kroner. Det vi tilbyr er ikke en vanlig borgerlig lønn akkurat, sier Endresen. ←

Han fortsetter med å fortelle at selskapets oppgave er å gi korrekt erstatning etter gjeldende rett.

- Vi mener kravet de kommer med er altfor høyt og gal, sier Endresen.

Den kjøper ikke valutameglere Flobakk.

- Gjensidige kjører show og propaganda. Jeg mener vårt krav underspiller mine fremtidsmuligheter for ulykka skjedde. Hvorfor ikke Gjensidige betaler ut kravet, forstår jeg ikke, sier 31-åringen.

- Ikke grisk

Han mener han ikke er for krevende når han nå ber om 48 millioner kroner til å dekke sine fremtidige inntekter og utgifter.

→ - Jeg tror ikke folk vil oppleve meg som pompøs og arrogant selv om jeg krever denne høye summen. Det er muligens ikke rettferdig at en megler skal

167

Adekvanslæren

– en sammensatt helhetsvurdering

168

Sykdomsløpets karakter

– Papegøye (Rt. 1997 s. 1)

Kjønn Kvinne	Alder 32	Ulykke Trafikkulykke
Medisinsk invaliditet Ca. 15 % (nakke-, hode- og ryggmerter) + psykiske plager	Ervervsuførhet 100 %	Skader Påståtte nakkeslengskade
Problemstilling: Var nakkeplagene en adekvat følge av sammenstøtet som Papegøye ble utsatt for?		
Svar: Nei – inadekvat ut fra bl.a. at sykdomsforløpet var atypisk		

169

Sykdomsløpets karakter

– Papegøye (Rt. 1997 s. 1)

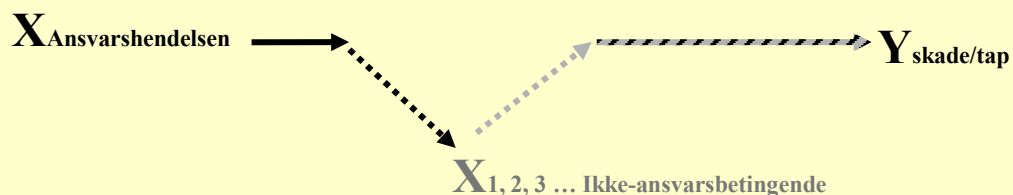
«I januar 1990 fikk hun plutselig synsforstyrrelser og talevansker, samtidig som det oppsto lammelser i venstre arm og ben. Ifølge sykehusjournal av 26. januar 1990 fortalte hun at hun «den dagen hun ble dårlig opplevde at katten hoppet i strupen på dvergapegøyen som så døde i hendene på henne. Stemmen hennes forsvant da og hun fikk nedsatt kraft i ve arm og ben». Jeg nevner at stemmesvikten var midlertidig. Fra hvilket tidspunkt hun tok i bruk krykker og senere rullestol, er noe uklart.» (s.10)

170

Adekvanslæren

- indirekte årsaker/skedefølger

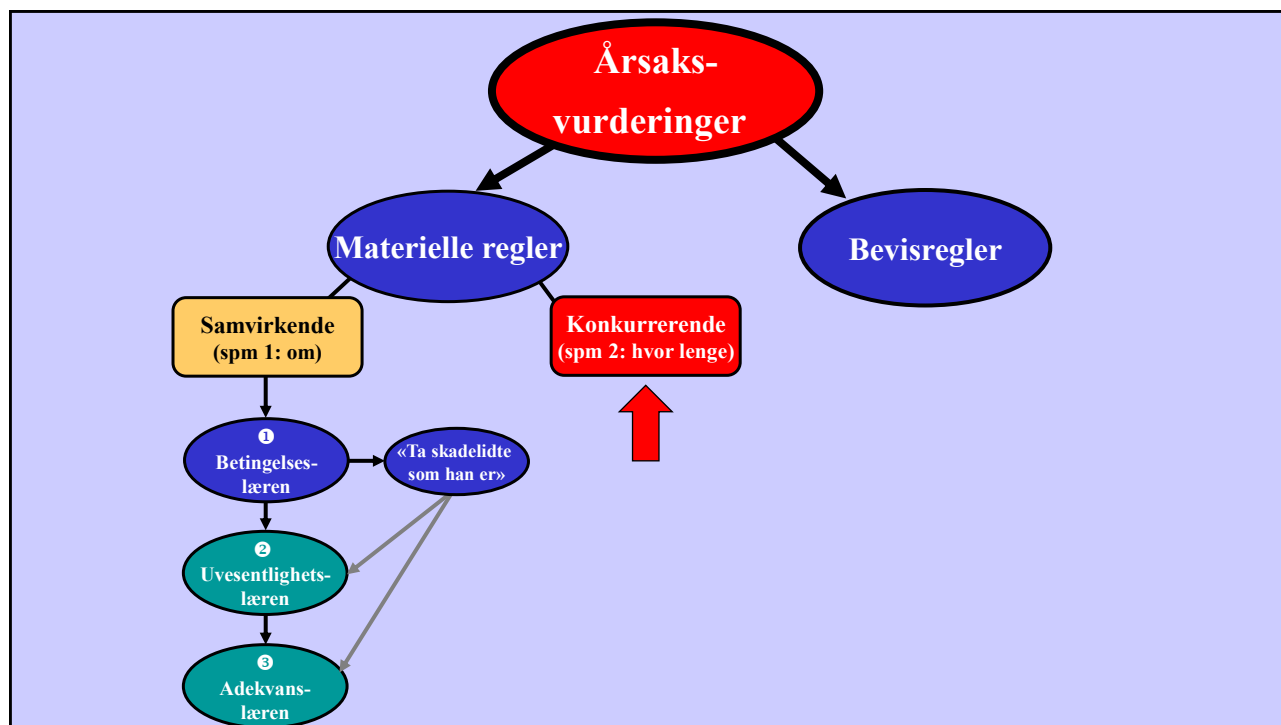

➤ *Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)

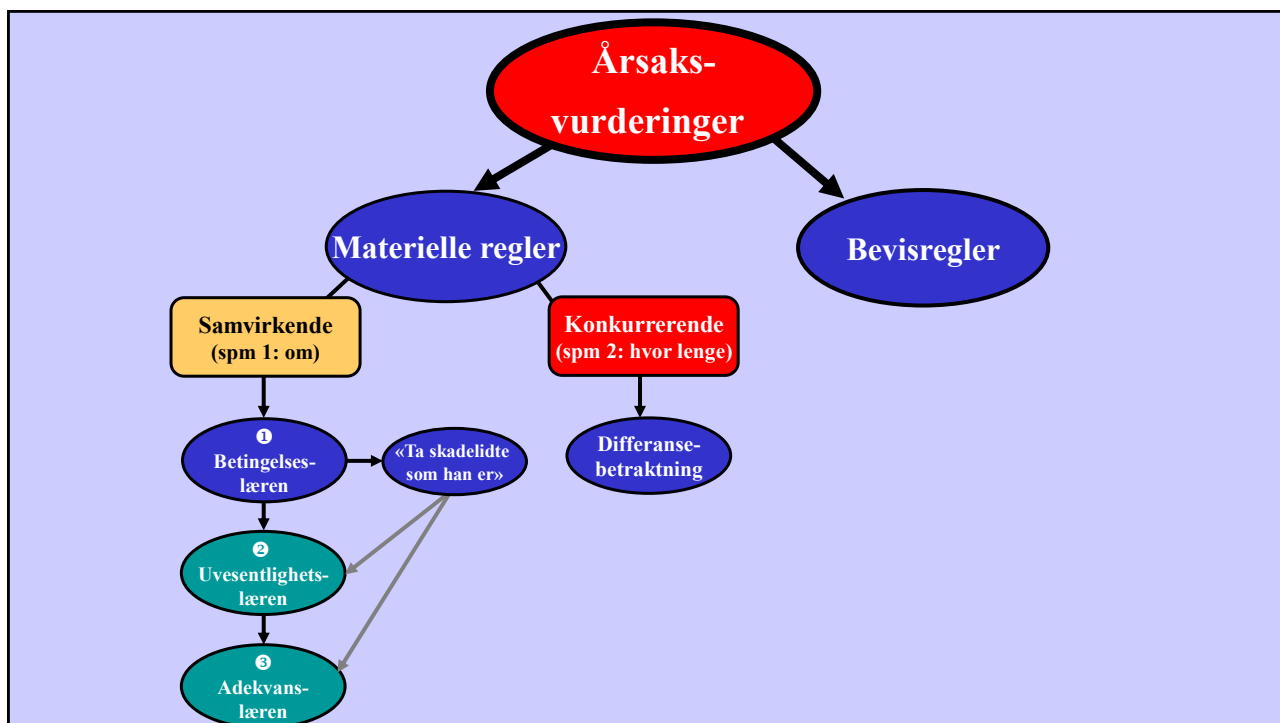
➤ *Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)

171

172

173

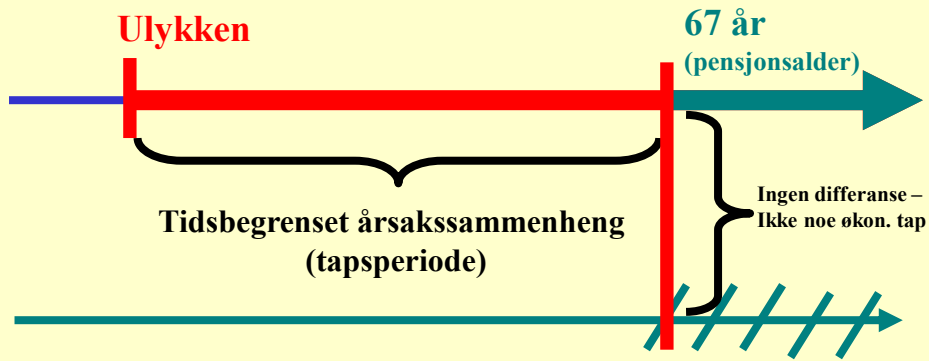
Nakkesleng II

(Rt. 1999 s. 1473)

174

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

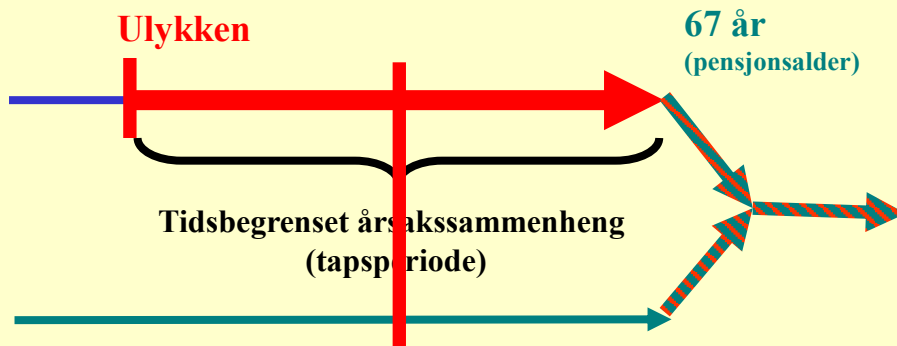

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

175

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

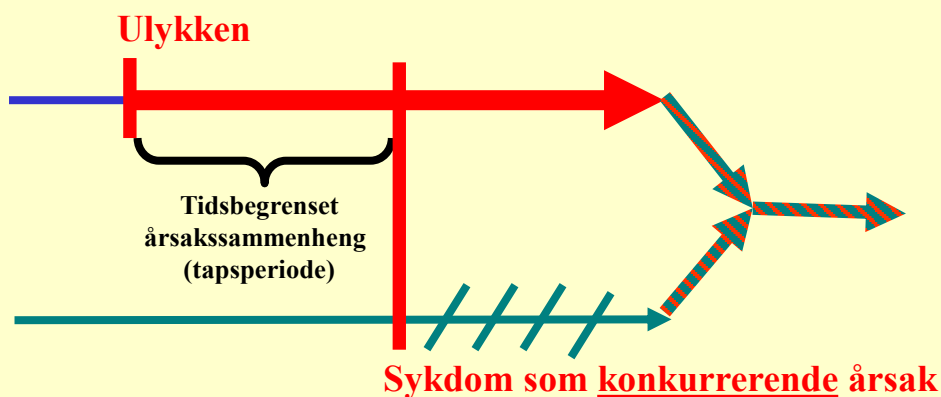

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

176

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

177

Tidsbegrenset årsakssammenheng

Standarderstatningen ved yrkesskader | Passiv røyk I (Rt. 2000 s. 1614)

Hovedregelen – oppsummert:

Tredjevoterende fremhever at «[s]pørsmålet om *hvor lenge* skadelidte ville vært i arbeid uten yrkesskaden, antar jeg *nettopp* er en problemstilling som man har villet unngå tvil og uenighet om» (s. 1632). Argumentasjonen avsluttes med en konsekvensorientert betraktning, der han vurderer virkningen av en eventuell tidsavgrensingsregel:

«*Dersom* det i alminnelighet skulle legges opp til bevisførsel om denne problemstilling, ville derfor ordningen med standardisert erstatningsutmåling som er etablert, i realiteten bli satt til side på et viktig punkt.» (s. 1632)

Mot denne bakgrunn oppstiller tredjevoterende et utgangspunkt om å avskjære diskusjoner om hypotetisk årsakskonkurranse. I likhet med førstvoterende tar han forbehold om at det kan tenkes *unntak*, men drøftelsen knyttes til «korreksjonsbestemmelsen» i forskriftens § 3-1 tredje ledd. Han ordlegger seg slik:

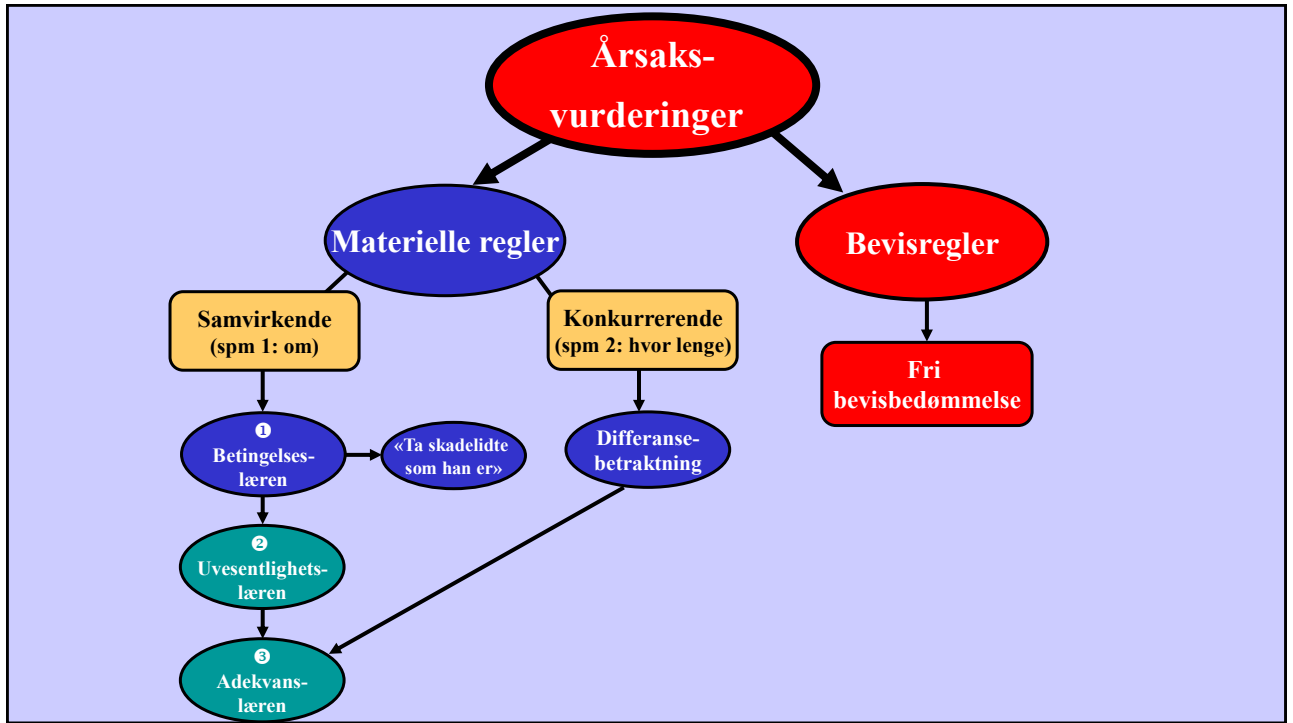
«Det er mulig at det kan foreligge *spesielle tilfeller* hvor man vil komme til at reglene om standardisert erstatning ikke kan anvendes. Jeg antar at det kan reises spørsmål om dette vil være situasjonen når det allerede da skaden inntreer er *på det rene at skadelidte om kort tid ville gå ut av arbeidslivet*, jf. for så vidt reservasjonen i forskriftens § 3-1 tredje ledd.» (s. 1632)

Unntak – få, men finnes:

Oslo tingretts dom 21. juli 2004 (upublisert)

Retten tolket *Passiv Røyk I* (Rt. 2000 s. 1614), og fant grunnlag for å fravike standarderstatningen med henvisning til tredjevoterendes votum. I den konkrete rettsanvendelsen la retten vekt på skadelidtes sykehistorikk, og at «[i] denne sak er det etter rettens vurdering allerede da skaden inntreer 'på det rene' at skadelidte om kort tid ville ha gått ut av arbeidslivet. Reelle hensyn og rimelighetsbetraktninger taler da for [at det] må være anledning til å vurdere spørsmålet om skadelidte uavhengig av ulykken ville ha blitt helt eller delvis ufør. Det fremstår som urimelig at forsikringselskap skal måtte betale millionerstatning i slike tilfeller» (s. 23). Også omtalt i Kjelland 2008 s. 329

178

179

Bevisregler

– fri bevisbedømmelse

Hovedregel, jf. tvl. § 21-2 første ledd
 «Retten fastsetter ved en fri bevisvurdering det saksforhold avgjørelsen skal bygges på.»

Bevis kan ha ulik kvalitet og tyngde

Begivenhetsfjern
Partsavhengig

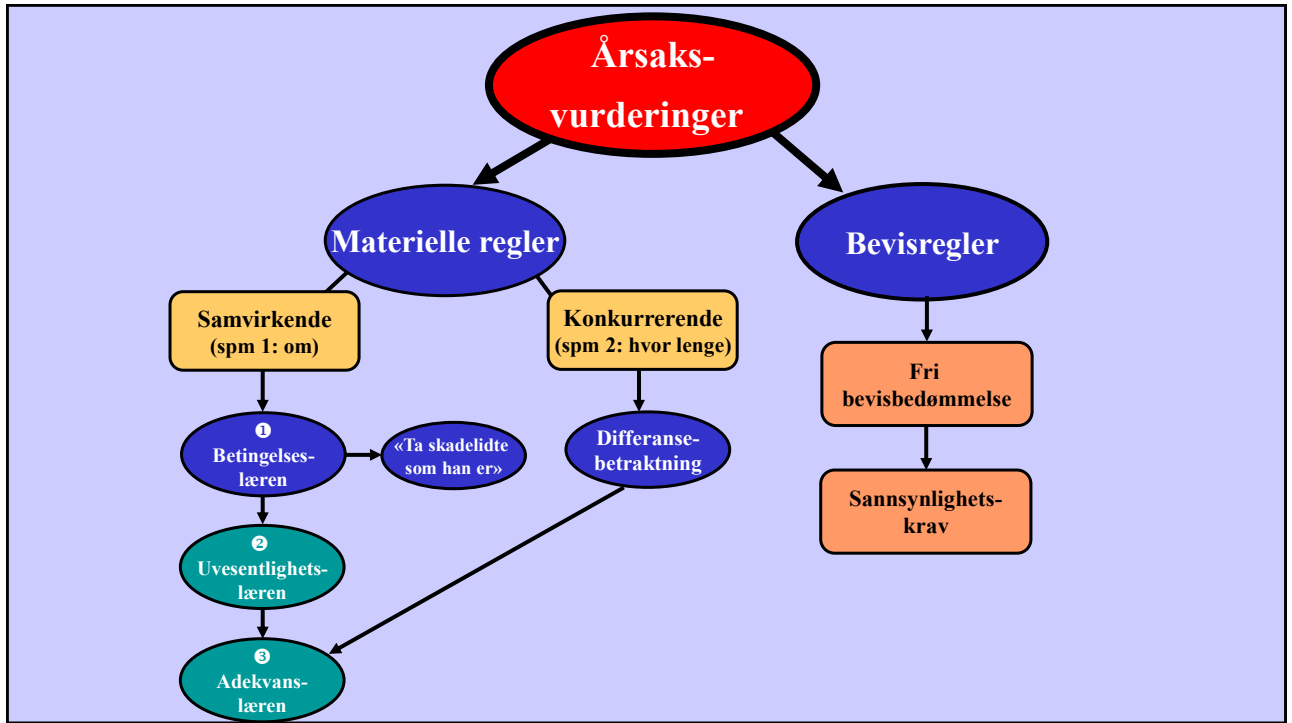

Begivenhetsnær
Partsuavhengig

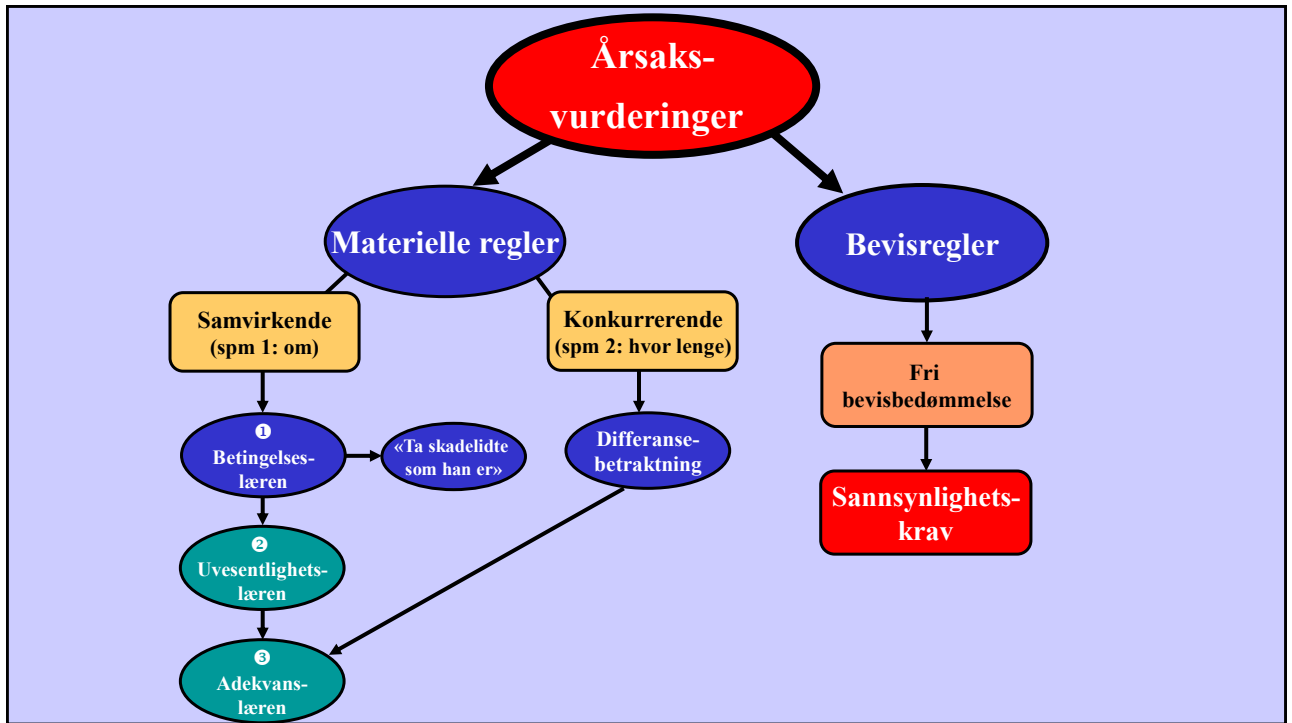
Bundet av trygdens årsaksvurdering?

180

181

182

Sannsynlighetskrav

- tilstrekkelig med 50, 01 % sannsynlighet

Schizofreni (Rt. 2007 s. 172)

«[D]et er tilstrekkelig at det er mer sannsynlig at ulykken har vært en nødvendig betingelse, enn at den ikke har vært det, jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)» (avsnitt 42)

↳ Stadfester overvektsprinsippet

183

Kommunikasjonsutfordringer

på tvers av profesjonene: to dommer

P-pille II (Rt. 1992 s. 64):

«Det følger av det jeg har sagt at beviskravet for å fastslå en årsakssammenheng ikke stilles like strengt i **erstatningsretten** ... som i **naturvitenskapen**. Denne forskjell kan som jeg kommer tilbake til, ha betydning for forståelsen av uttalelsene fra de sakkyndige.» (s. 70)

A wise doctor
once wrote ...

184

Kommunikasjonsutfordringer

på tvers av profesjonene: to dommer

P-pille II (Rt. 1992 s. 64):

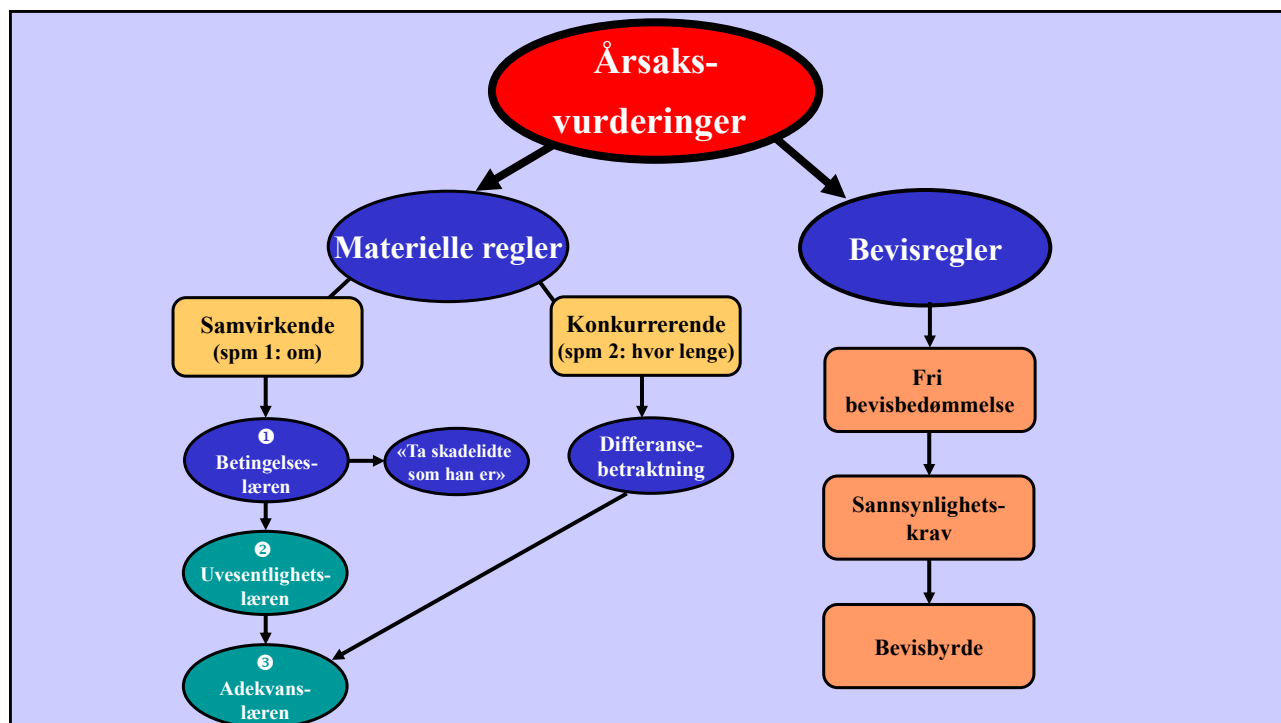
«Det følger av det jeg har sagt at beviskravet for å fastslå en årsakssammenheng ikke stilles like strengt i **erstatningsretten** ... som i **naturvitenskapen**. Denne forskjell kan som jeg kommer tilbake til, ha betydning for forståelsen av uttalelsene fra de sakkyndige.» (s. 70)

NOU 2000: 23, vedlegg 1 (Standardmandatet)

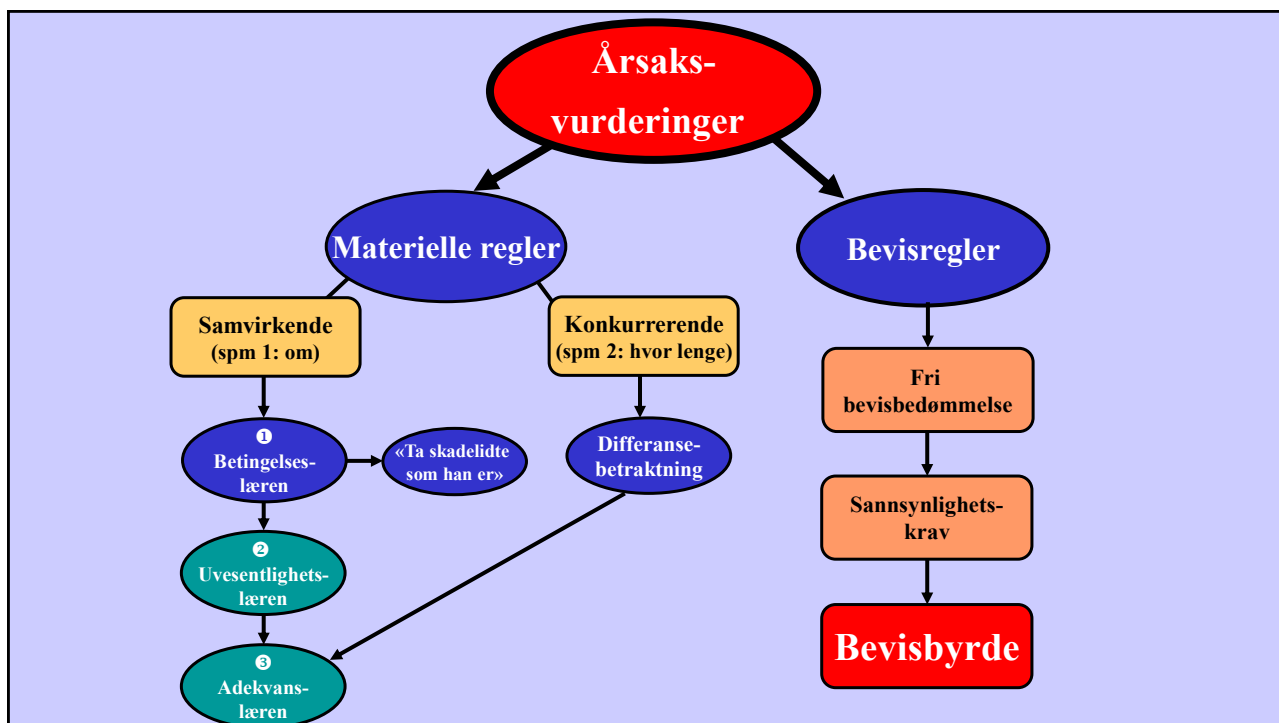
«Sannsynligheten for årsakssammenheng angis som større eller mindre enn 50 %. Det er normalt nødvendig og tilstrekkelig med **mer enn 50 %** sannsynlighet for å konstatere årsakssammenheng.»

185

186

187

Bevisbyrde

- hovedregel og unntak

Hovedregelen

- ↳ Hver av partene har bevisbyrden for sine påstander, jf. bl. a. *Skalle* (Rt. 1997 s. 883)
- ↳ Skadelidte har bevisbyrden i relasjon de tre grunnvilkårene

Presisering

- ↳ Skadelidte faller tidligere ut av arbeidslivet mv. enn normalt, jf. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

188

Bevisbyrde

- hovedregel og unntak

Hovedregelen

↳ Hver av partene har bevisbyrden for sine påstander, jf. bl. a. *Skalle* (Rt. 1997 s. 883)

↳ Skadelidte har bevisbyrden i relasjon de tre grunnvilkårene

Presisering

↳ Skadelidte faller tidligere ut av arbeidslivet mv. enn normalt, jf. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

189

Bevisbyrde

- presumsjonsregelen i ysfl. § 11 andre ledd

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

Yrkesskadeforsikringen skal dekke

- skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),
- Skade og sykdom som i medhold av [folketrygdloven § 13-4](#) er likestilt med yrkesskade.
- annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses forårsaket i arbeid på arbeidssstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

190

er en sykdom av slik karakter, er ikke diskutert. Tvert om er det tatt som utgangspunkt at det må foreligge en sykdom, og da altså en sykdom som er omfattet av yrkessykdomsforskriften.

(48) Spørsmålet er om en avsluttende uttalelse i proposisjonen på side 59 tilsier en annen løsning, slik A har gjort gjeldende. I uttalelsen heter det:

«Som nevnt inneholder forskriften pkt I visse årsaksvilkår. De oppregnede sykdommer i armer og hender anses som en yrkessykdom når de er forårsaket av vibrasjoner av en viss art (bokstav F), og hange-sykdommer er omfattet når de skyldes påvirkning av finfordelte stoffer. Det vil her være et vilkår for delning etter Justisdepartementets forslag at arbeidstakeren selv har brukt pressluftverktøy e l eller at det finnes finfordelte stoffer på arbeidsplassen. Men hvis først det er tilfelle, kommer presumpsjons-regelen inn også på dette planet. Forsikringselskaper må f.eks beviske at ansykdønnen åpenbart har en annen årsak enn bruk av pressluftverktøy e l. Tilleggsvilkårene i forskrift 11 desember 1970 pkt III (karakteristisk sykdomsbilde, påvirkning en viss tid og konsentrasjon osv) skal ikke gjelde.»

NB! Den helt uttrykkelige presiseringer om at tilleggsvilkårene – årsakskriteriene – ikke skal gjelde er etter mitt syn et viktig argument for den løsningen skadelidte forfektet.

(49) Eksempelet tar utgangspunkt i at de «oppregnede sykdommer» anses som yrkessykdommer når de er «forårsaket av vibrasjoner» og når de «skyldes påvirkning av finfordelte stoffer». Demest uttaler departementet at det må finnes henholdsvis pressluftverktøy eller finfordelte stoffer på arbeidsplassen. Så langt er dette i samsvar med det jeg ellers har lest ut fra forarbeidene. Problemet er at departementet med passusen om at

Forstemanusens dr.juris Morten Kjelland
Gjennomgang av to nyere dommer om yrkessykdom, januar 2013

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

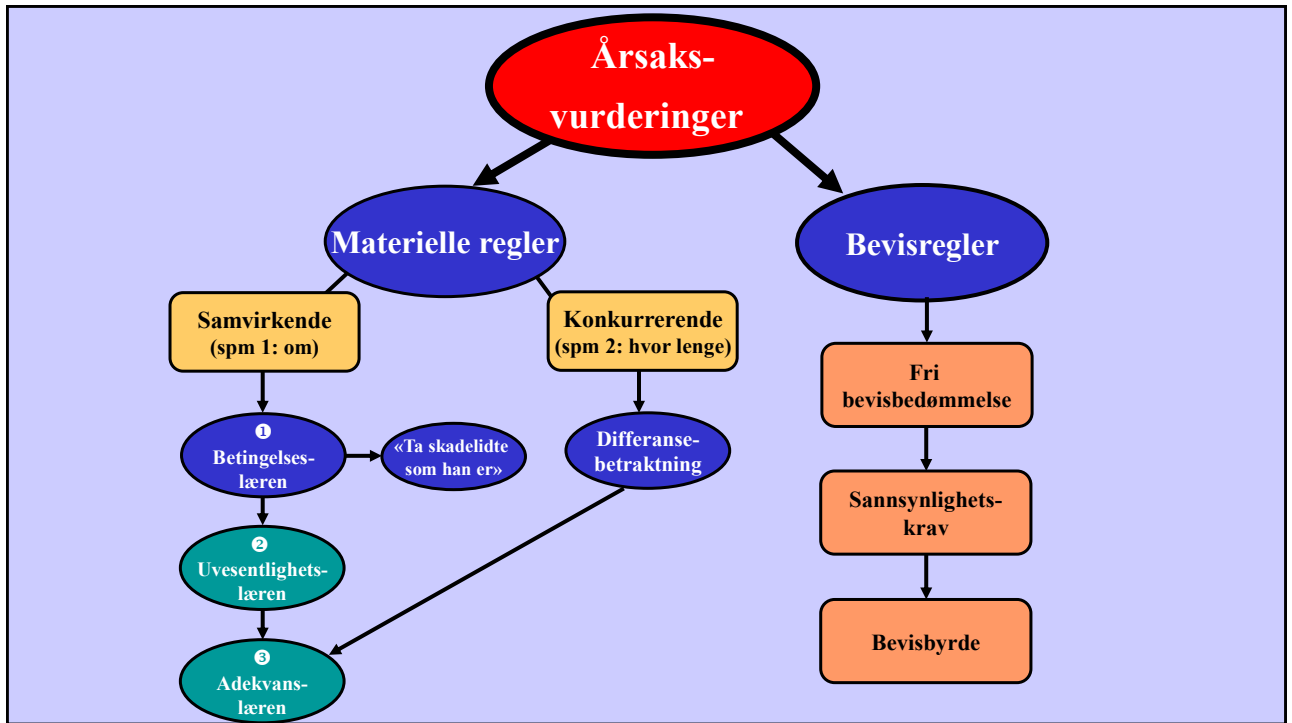
Yrkesskadeforsikringen skal dekke

- skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),
- Skade og sykdom som i medhold av folketrygdløven § 13-4 er likestilt med yrkesskade,
- annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses forårsaket i arbeid på arbeidstid, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

191

192

Deloppsummering

Nylig oppdatert artikkel om årsakssammenheng og bevis på Lovdata Pro (Karnov)

Hurtiglenke ligger på nettsiden til kurset.

Leksjon 3 Årsakssammenheng og bevis – generelle prinsipper

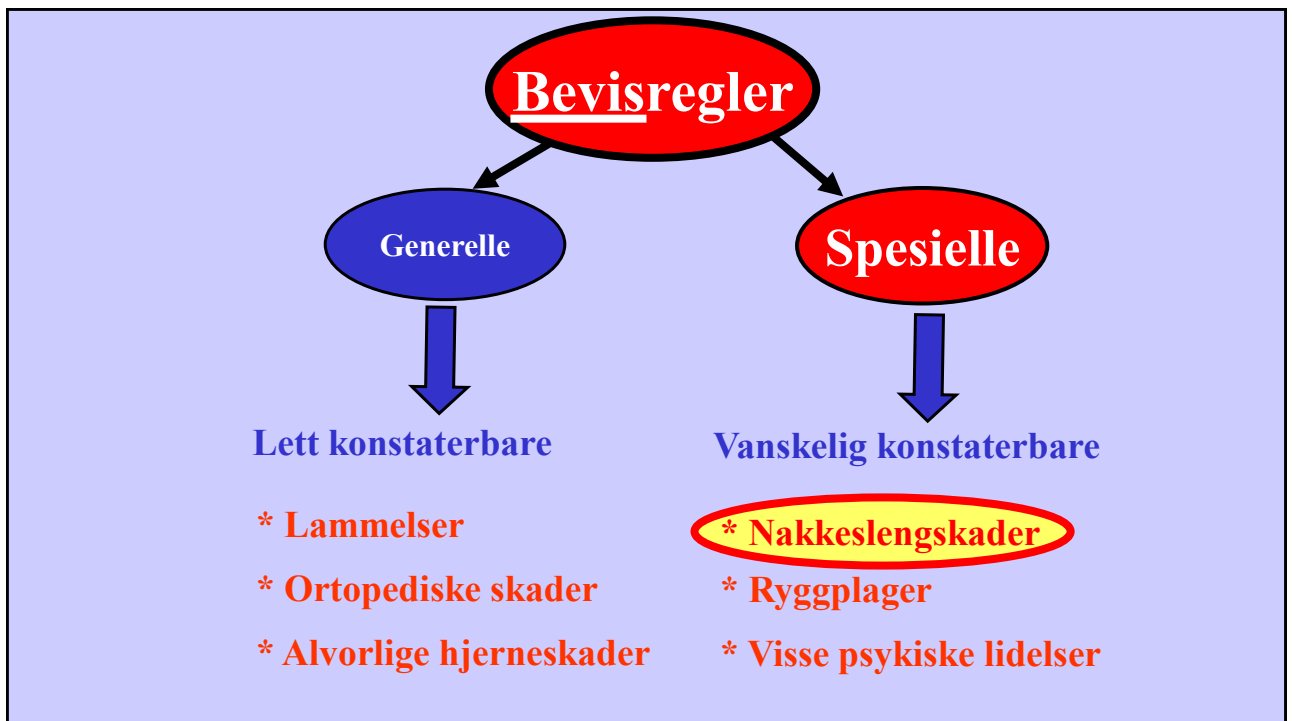
- Et todelt årsakskrav: «samvitende- og «konkurrerende» årsaker
- Årsaksvurderingens kronologi – presentasjon av et hjelpekjema
- Generelle regler om årsakssammenheng, som dermed også gjelder ved omsorgsskade, voldsskader og andre kreftskader
- Sikkerhetsprinsippet – når gjelder det og hvor langt rekker det? PRO-tip
- Erstatningsansvarets grenser: Uvesentlighetslæren og advarsellæren, PRO-tip
- Når sykdom hevdes å vite komme inn som en konkurrerende årsak: Isoleringstesting av årsaket
- Generelle bevisregler, forholdet til NAVs årsaksvurderinger

Ungesaken | Temattest | Domsakke

Populærrettskavertig artikkel (Kjelland 2023)

Hjelpeliste: Årsaksvurderingens kronologi

193

194

LOVDATAPRO Rettskilder Rettsområder Registre Avansert søk Q rt-1998-1565

Min side > Hurtigsøk rt-1998-1565 > Nakkesleng I HR-1998-69-B - Rt-1998-15... > Hurtigsøk rt-2010-1547 > Nakkesleng IV HR-2010-2166-A - Rt-2010-... > Hurtigsøk rt-1998-1565 > Nakkesleng I HR-1998-69-B - Rt-1998-15... >

HR-1998-69-B - Rt-1998-1565

Prof. dr. med. Helge Nordals angivelse av de fire bevistemaene i *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565)

1. For det første må det foreligge et adekvat traume, dvs det må ha virket mekaniske krefter tilstrekkelig til å skade biologisk vev.

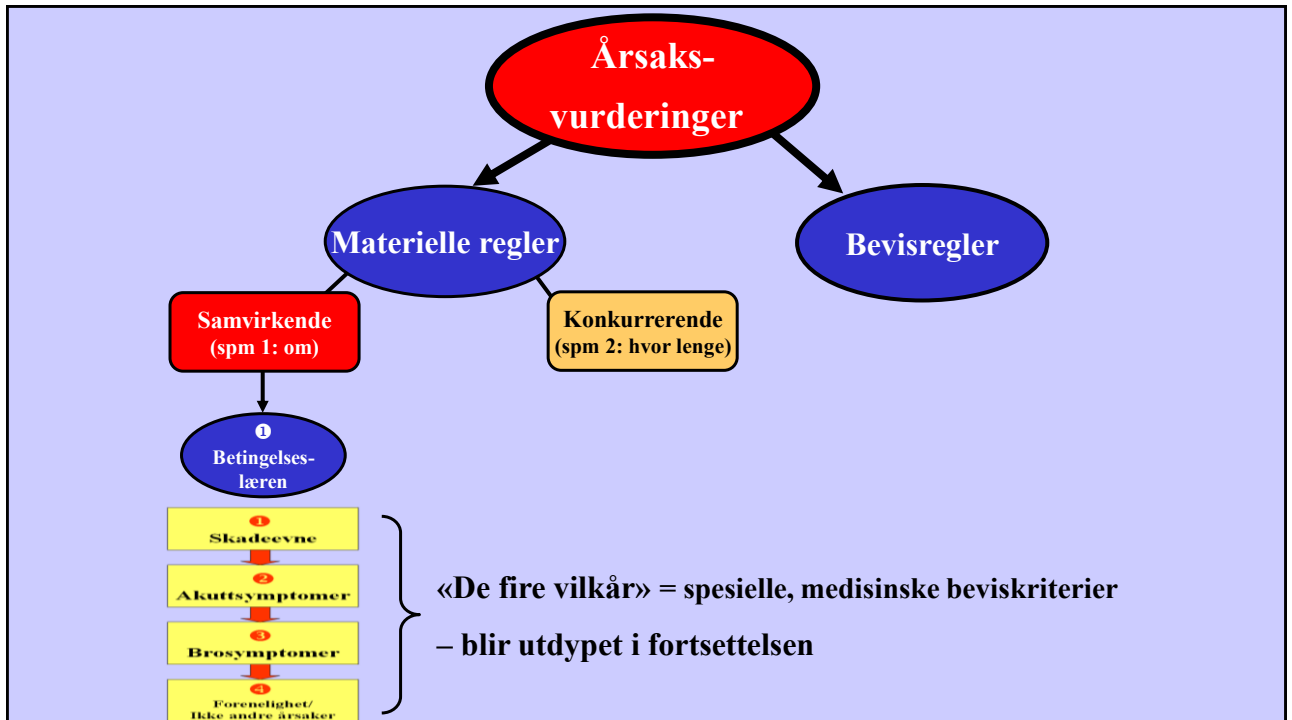
I store trekk vil de krefter som virker på en person øke med økende hastighetsendringer av den bil en pasient sitter i. Det er imidlertid mange usikre omstendigheter som spiller inn, som bilsetets og nakkestøttens egenskaper, hodets stilling i kollisjonsøyeblikket, om pasienten er forberedt på støtet eller ei, om pasienten har forutbestående skade og derav følgende økt sårbarhet, om det er aldersbetingede svekkelser i nakkevirvelsøylen, evt ledsaget av forkalkninger, mmm.

Etter min erfaring skal man være meget forsiktig med å sette opp kategoriske grenser for hvilke hastighetsgrenser det er som er minimum for at helsebesvær oppstår. Det vil som regel dreie seg om relativ risiko for helseskader, som øker med økende hastighet. Således kan man se at selv ved meget høye hastigheter, og med betydelige skader med brudd og annet tilfølle, kan pasienten etter noen tid likevel føle seg helt frisk.

Etter min erfaring vil kolisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri vange.

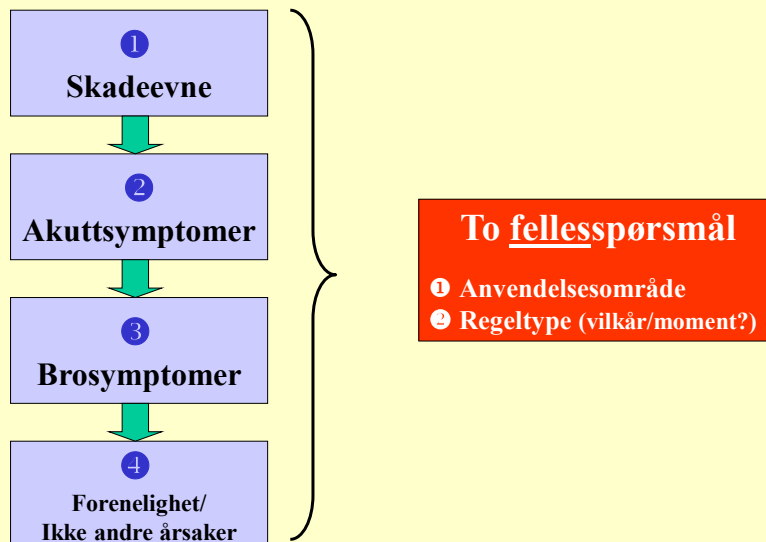
2. Det må foreligge akutt symptomer fra nakke eller hode innenfor maksimalt et par døgn. Regelen er at dess kraftigere skade, dess tidligere kommer plagene. Akutt symptomene vil hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakken, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nerverøtter som passerer ut mellom nakkevirvlene.
3. Det må foreligge «brosymptomer» fra akuttfasen frem til en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet. Dersom pasienten blir frisk, for så flere uker eller måneder senere å få tilbake liknende besvær, øker usikkerheten mht om det er den tidligere skaden, eller naturlig tilbøyelighet for helsebesvær med smerter, stivhet o.l. som er hovedårsaken til besværene. De fleste vil mene at traumatisk betingede besvær som blir kroniske, særlig når det dreier seg om mindre skader uten brudd eller skade av nervevev, sjelden blir helt borte for så å komme igjen.
4. Sykdomsbildet må være forenlig med det man vet om skader påført ved nakkesleng. Dvs at f.eks. lammelser i armer eller ben som først opptrer måneder og år etter et uhell er ikke forenlig med det man vet om skademekanismen. Det må heller ikke være slik at helsebesværene etter uhellet bare er en fortsettelse av helsebesvær pasienten har hatt for uhellet. Sykdomsbildet må heller ikke ha en annen, mer sannsynlig forklaring i annen tilstand pasienten lider av. Slik tilstand kan være annen somatisk eller psykiatrisk sykdom, som har vært til stede allerede før uhellet, eller som har manifestert seg senere.»

195

196

Tradisjonell tilnærming til bevistemaene i *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565)

197

De 4 nakkeslengkriteriene – to fellesspørsmål

**Absolutte vilkår
eller kun
momenter i en helhetsvurdering?**

**Overføringsverdi til andre
skadetyper enn nakkeslengskader**

198

De 4 nakkeslengkriteriene

– to fellesspørsmål

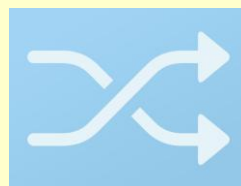
Absolutte vilkår
eller kun
momenter i en helhetsvurdering?

vs

Overføringsverdi til andre
skadetyper enn nakkeslengskader

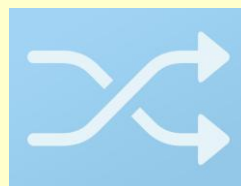
199

De 4 nakkeslengkriteriene

– to fellesspørsmål

Underrettsdommer 2004/2005	Vilkår	Momenter
Orvasen (Skadeparting lagmannsstem 14.1.2004)	X	
Prenting lagmannsstem 20.1.2004	X	
Simons (Skadeparting lagmannsstem 21.1.2004)	X	
Stor-Eideberg lagmannsstem 11.2.2004	OO	
Ostlund (Skadeparting lagmannsstem 21.2.2004)	OO	
Johnsen (Oslo lagmannsstem 1.3.2004)	X	
Larsen (Skadeparting lagmannsstem 25.3.2004)	X	
Brakmann (Oslo lagmannsstem 30.3.2004)	OO	
Milnes Aasen (Oslo lagmannsstem 2.4.2004)	X	
Johnsen (Vest-Follo lagmannsstem 24.4.2004)	X	
Sjerve (Oslo lagmannsstem 21.5.2004)	X	
Mathiesen (Skadeparting lagmannsstem 28.5.2004)		X
100 (Skadeparting lagmannsstem 1.6.2004)	X	
Almgren (Skadeparting lagmannsstem 10.6.2004)	X	
Brakmann (Skadeparting lagmannsstem 27.6.2004)	X	
Andersen (Oslo lagmannsstem 1.7.2004)	X	
Moe (Skadeparting lagmannsstem 11.7.2004)		X
Brakmann (Skadeparting lagmannsstem 2.8.2004)	OO	
Mathiesen (Skadeparting lagmannsstem 28.10.2004)	OO	
Milnes Aasen (Oslo lagmannsstem 4.12.2004)	X	
Andersen (Oslo lagmannsstem 7.12.2004)	X	
100 (Skadeparting lagmannsstem 11.12.2004)	X	
Wendel (Skadeparting lagmannsstem 17.1.2005)	X	
Milnes Aasen (Oslo lagmannsstem 22.4.2005)	OO	
Andersen (Skadeparting lagmannsstem 22.2.2005)	X	
Brakmann (Skadeparting lagmannsstem 18.2.2005)	X	
Brakmann (Skadeparting lagmannsstem 11.4.2005)	X	

Overføringsverdi til andre
skadetyper enn nakkeslengskader

200

Underrettsdommer 2004/2005	Vilkår	Momenter
Syversen (Borgarting lagmannsrett 14.1.2004)	X	
Frostating lagmannsrett 20.1.2004	X	
Sandø (Nordhordland tingrett 23.1.2004)	X	
Eide (Gulating lagmannsrett 11.2.2004)	(X)	
Oslund (Sunnfjord tingrett 23.2.2004)	(X)	
Johansen (Oslo tingrett 1.3.2004)	X	
Løvredt (Nordhordland tingrett 25.3.2004)	X	
Eriksen (Oslo tingrett 30.3.2004)	(X)	
Malmø Moen (Oslo tingrett 2.4.2004)	X	
Johnsrud (Ytre Follo tingrett 21.4.2004)	X	
Startmann (Vinger og Odal tingrett 21.5.2004)	X	
Mikkelsen (Sunnfjord tingrett 28.5.2004)		X
NN (Bergen tingrett 3.6.2004)	X	
Bangsrud (Borgarting lagmannsrett 30.6.2004)	X	
Svendsrud (Borgarting lagmannsrett 2.7.2004)	X	
Andersen (Agder lagmannsrett 5.7.2004)	X	
Moe (Borgarting lagmannsrett 21.7.2004)		X
Eriksen (Ringerike tingrett 2.8.2004)	(X)	
Maynard (Stavanger tingrett 29.10.2004)	(X)	
Malvin Hansen (Oslo tingrett 6.12.2004)	X	
Andersen (Oslo tingrett 7.12.2004)	X	
NN (Borgarting lagmannsrett 1.11.2005)	X	
Nordahl (Gulating lagmannsrett 17.1.2005)	X	
Hansen (Oslo tingrett 22.4.2005)	(X)	
Sjøvner (Borgarting lagmannsrett 23.2.2005)	X	
Birkic (Borgarting lagmannsrett 16.3.2005)	X	
Sørensen (Sandefjord tingrett 15.4.2005)	X	

201

Underrettsdommer 2005/2006	Vilkår	Momenter
Conde (Asker og Bærum tingrett 7.9.2005)	X	
Taugseth (Trondheim tingrett 17.1.2005)	X	
Borgstein (Bergen tingrett 27.1.2005)	X	
Biseth (Tønsberg tingrett 27.1.2005)	X	
Laasby (Oslo tingrett 16.2.2005)	X	
Sjøvner (Borgarting lagmannsrett 23.2.2005)	X	
Nohre (Nedre Romerike tingrett 18.3.2005)	X	
Olsen (Drammen tingrett 21.3.2005)	X	
Steine (Oslo tingrett 1.4.2005)	X	
Sørensen (Sandefjord tingrett 15.4.2005)	X	
Herlihy (Stavanger tingrett 22.4.2005)		X
Hansen (Oslo tingrett 22.4.2005)	X	
Pedersen (Aust-Agder tingrett 27.6.2005)	X	
Larsen (Bergen tingrett 9.11.2005)	X	
Hosseini (Oslo tingrett 9.1.2006)	(X)	
Vikingsen (Bergen tingrett 2.12.2005)	X	
Iversen (Bergen tingrett 5.12.2005)	(X)	
Hausberg (Karnsund tingrett 16.12.2005)	(X)	(X)
Hansebråten (Toten tingrett 21.6.2005)	X	
Nymoen (Borgarting lagmannsrett 23.1.2006)	X	
Lambine Grodum (Oslo tingrett 20. januar 2006)	X	
Aanesen (Oslo tingrett 29.1.2006)	X	
NN (Agder lagmannsrett 9.3.2006)	X	
Thøgersen (Sarpsborg tingrett 28. mars 2006)	X	
Bjørneset (Oslo tingrett 5. mai 2006)		X
Pettersen (Oslo tingrett 15. mai 2006)	X	
Fossom (Borgarting lagmannsrett 18.5.2006)	X	
Tennefoss (Borgarting lagmannsrett 26.10.2006)	X	

202

Rettspraxis 2007/2008	Vilkår	Momenter
<i>Gravklev</i> (Agder lagmannsrett 8. januar 2007)	(X)	X
<i>Conde</i> (Borgarting lagmannsrett 12. januar 2007)	X	
<i>NN</i> (Oslo tingrett 15. januar 2007)	(X)	X
<i>Malvin Hansen</i> (Borgarting lagmannsrett 29. januar 2007)	X	
<i>NN</i> (Borgarting lagmannsrett 5. februar 2007)	X	
<i>Knutsen</i> (Borgarting lagmannsrett 27. april 2007)	X	
<i>Andersen</i> (Hålogaland lagmannsrett 16. mai 2007)	X	
<i>Møjer Aamodt</i> (Oslo tingrett 22. mai 2007)		X
<i>Strømskag</i> (Hålogaland lagmannsrett 30. april 2007)	X	
<i>Reite</i> (Borgarting lagmannsrett 11. juni 2007)	X	
<i>Sævegaard</i> (Borgarting lagmannsrett 8. oktober 2007)	X	
<i>Aanesen</i> (Borgarting lagmannsrett 25. september 2007)	X	
<i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	X	
<i>NN</i> (Borgarting lagmannsrett 2. november 2007)		X
<i>Aas</i> (Borgarting lagmannsrett 13. november 2007)	X	
<i>Olshørg</i> (Ovre Romerike tingrett 21. januar 2008)	X	
<i>Martinussen</i> (Hålogaland lagmannsrett 25. januar 2008)	X	
<i>GH Liland</i> (Borgarting lagmannsrett 11. februar 2008)	X	
<i>Frogner Nielsen</i> (Aust-Agder tingrett 14. februar 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Asker og Bærum tingrett 20. februar 2008)		X
<i>Endresen</i> (Salten tingrett 4. mars 2008)	X (nakkeslengskade)	X (aktuelle skulderskade)
<i>Andersen</i> (Fredrikstad tingrett 7. mars 2008)	X	
<i>Endeve</i> (Asker og Bærum tingrett 17. april 2008)	X	
<i>Kristoffersen</i> (Borgarting lagmannsrett 2. april 2008)	(X)	(X)
<i>Stokka</i> (Gulating lagmannsrett 18. april 2008)	X (nakkeslengskade)	X (prolaps i korsryggen)
<i>Slordal</i> (Inderøy tingrett 19. mai 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Oslo tingrett 22. mai 2008)	X	
<i>Avdyli</i> (Borgarting lagmannsrett 22. mai 2008)	(X)	X (ryggplager)

203

Rettspraxis 2008-2010	Vilkår	Momenter
<i>Hadzic</i> (Oslo tingrett 7. august 2008)	X	
<i>Mekdad</i> (Gulating lagmannsrett 15. desember 2008)	X	
<i>Andersen</i> (Borgarting lagmannsrett 8. januar 2009)	X	
<i>NN</i> (Eidsivating lagmannsrett 9. januar 2009)	X	
<i>Turøy</i> (Borgarting lagmannsrett 8. januar 2009)	X	
<i>Mahmod Hama</i> (Hålogaland lagmannsrett 8. januar 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Skogheim</i> (Oslo tingrett 27. januar 2009)	X	
<i>Pettersen</i> (Oslo tingrett 29. januar 2009)	X	
<i>Haugen</i> (Oslo tingrett 19. februar 2009)	X	
<i>Endresen</i> (Hålogaland lagmannsrett 19. februar 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Kulsrud</i> (Borgarting lagmannsrett 16. mars)	X	
<i>Aaserud</i> (Borgarting lagmannsrett 24. mars 2009)	X	X
<i>Bringsjord</i> (Borgarting lagmannsrett 28. april 2009)	X	
<i>Hadzic</i> (Borgarting lagmannsrett 22. juli 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Dalseg</i> (Borgarting lagmannsrett 4. august 2009)	X	(X)
<i>Karlsen</i> (Borgarting lagmannsrett 28. august 2009)	X	
<i>Andersson</i> (Glåmdal tingrett 12. november 2009)	X	
<i>Løkling</i> (Bergen tingrett 24. november 2009)	X	
<i>Eriksen</i> (Borgarting lagmannsrett 14. januar 2010)	X	
<i>Fauskanger</i> (Gulating lagmannsrett 1. februar 2010)	X [nakkeslengskade]	X [nerveskade/PTSD]
<i>Gjerde</i> (Borgarting lagmannsrett 26. mai 2010)	X [hode- og nakkeskader]	
<i>Kokslien</i> (Borgarting lagmannsrett 4. juni 2010)	X	(X)
<i>NN</i> (Oslo tingrett 7. juli)	X	
<i>Lauritzen</i> (Gulating lagmannsrett 16. august 2010)	(X) [nakkeslengskade]	X [korsryggskade]
<i>Ask</i> (Høyesteretts dom 16. desember 2010)	(X) [nakkeslengskade]	

204

Rettspraksis 2011 →	Vilkår	Momenter
<i>Asta-ulykken</i> (Eidsivating lagmannsrett 28. januar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Brustad</i> (Hålogaland lagmannsrett 9. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Tafaj</i> (Oslo tingrett 23. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Baustad</i> (Rana tingrett 23. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Øen</i> (Asker og Bærum tingrett 4. mars 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Segeberblad</i> (Borgarting lagmannsrett 28. mars 2011)	X [Nakke + rygg/hode]	
<i>Hansen</i> (Agder lagmannsrett 28. mars)	X [Albueskade]	
<i>Ørnes</i> (Frostating lagmannsrett 7. april 2011)	(X) [aksialt støt mot hodet]	
<i>Andorsen</i> (Hålogaland lagmannsrett 15. april 2011)	(X) [nakkeslengskade, stukning]	
<i>NV</i> (Drammen tingrett 6. mai 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Seland</i> (Jæren tingrett 6. mai 2011)	(X) [rygg- og nakkeskade]	
<i>Frotveit</i> (Bergen tingrett 20. mai 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Sandvik</i> (Borgarting lagmannsrett 25. mai 2011)	(X) [rygg- og nakkeskade]	
<i>Klausen</i> (Nordhordland tingrett 1. juni 2011)	X [nakkeslengskade]	
<i>Soløy</i> (Bergen tingrett 4. juli 2011)	X [ryggplager]	
<i>Evensen</i> (Borgarting lagmannsrett 26. september 2011)	X [nakkeskade, men ikke trad. whiplash]	
<i>Holthe</i> (Sør-Gudbrandsdal tingrett 13. februar 2012)	X	
<i>NV</i> (Borgarting lagmannsrett 21. januar 2013)	(X) [nakkeslengskade]	(X) [hjerneskade]
<i>Thomassen</i> (Tonsberg tingrett 12. mars 2013)	(X) [nakkeslengskade]	
NN (LE-2014-164764), Eidsivating lagmannsrett 5. mai 2016	(X) [nakkeslengskade]	

205

Rettspraksis 2007/2008	Vilkår	Momenter
<i>Gravlev</i> (Agder lagmannsrett 8. januar 2007)	(X)	X
<i>Conde</i> (Borgarting lagmannsrett 12. januar 2007)	X	
<i>NV</i> (Oslo tingrett 15. januar 2007)	(X)	X
<i>Malvin Hansen</i> (Borgarting lagmannsrett 29. januar 2007)	X	
<i>NV</i> (Borgarting lagmannsrett 5. februar 2007)	X	
<i>Knutsen</i> (Borgarting lagmannsrett 27. april 2007)	X	
<i>Andorsen</i> (Hålogaland lagmannsrett 16. mai 2007)	X	
<i>Mejer Aamodt</i> (Oslo tingrett 22. mai 2007)		X
<i>Strømskag</i> (Hålogaland lagmannsrett 30. april 2007)	X	
<i>Reite</i> (Borgarting lagmannsrett 11. juni 2007)	X	
<i>Sævegaard</i> (Borgarting lagmannsrett 8. oktober 2007)	X	
<i>Aanesen</i> (Borgarting lagmannsrett 25. september 2007)	X	
<i>Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370)</i>	X	
<i>NV</i> (Borgarting lagmannsrett 2. november 2007)		X
<i>Aas</i> (Borgarting lagmannsrett 13. november 2007)	X	
<i>Olshørg</i> (Øvre Romerike tingrett 21. januar 2008)	X	
<i>Martiniusen</i> (Hålogaland lagmannsrett 25. januar 2008)	X	
<i>GH Liland</i> (Borgarting lagmannsrett 11. februar 2008)	X	
<i>Frogner Nielsen</i> (Aust-Agder tingrett 14. februar 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Asker og Bærum tingrett 20. februar 2008)		X
<i>Endresen</i> (Salten tingrett 4. mars 2008)	X (nakkeslengskade)	X (aktuelle skulderskade)
<i>Andersen</i> (Fredrikstad tingrett 7. mars 2008)	X	
<i>Endeve</i> (Asker og Bærum tingrett 17. april 2008)	X	
<i>Kristoffersen</i> (Borgarting lagmannsrett 2. april 2008)	(X)	(X)
<i>Stokka</i> (Gulatings lagmannsrett 18. april 2008)	X (nakkeslengskade)	X (prolaps i korsryggen)
<i>Slordal</i> (Inderøy tingrett 19. mai 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Oslo tingrett 22. mai 2008)	X	

206

De fire bevistemaene

– debatten om vilkår vs. momenter

Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370)

«Lagmannsretten har gitt uttrykk for at de vilkårene som kommer til uttrykk i Rt. 1998 s. 1565 – Anne Lene Liedommen – også må være retningsgivende i dette tilfellet. I Anne Lene Liedommen ble det på grunnlag av uttalelsen til en rettsoppnevnt sakkynndig, basert på internasjonal konsensus, lagt til grunn at en kjede av betingelser må være oppfylt for at skader og symptomer årsaksmessig kan føres tilbake til en nakkesleng. Siden spørsmålet har vært reist, nevner jeg at alle betingelsene i Anne Lene Liedommen må være oppfylt i de sakene hvor de kommer til anvendelse.» (avsnitt 37)

Sammenheng med spørsmål 2: anvendelsesområdet for «de fire vilkår» (Lie-kriteriene)

207

sosio-økonomiske faktorer (sml. bl.a. Ask-dommens avsnitt 67–69). Den bio-psyko-sosiale-modellen kan da fungere som et «verktøy» for tanken, når man skal se hen til hvorvidt sykdomsutviklingen skyldes forhold uløst av ansvarshendelsen eller ikke-ansvarsbetingende forhold av psykososial karakter.

Ved tolkningen og anvendelsen av Ask (Rt. 2010 s. 1547) må man merke seg det oppgitte *kvalifikasjonskravet*. Høyesteretts utsagn om at det bør utvises varsomhet med å la bio-psyko-sosiale forhold gi grunnlag for erstatningsansvar, er knyttet til de situasjoner hvor kroniske smerter/ervertvuførhet *ei det alt vesentlige* har sin årsak i bio-psyko-sosiale forhold» (avsnitt 69). Se for øvrig fremstillingen foran av prinsippene om rettslig årsakssammenheng.

At samme faktum opptrer i flere omganger, kan umiddelbart virke overraskende og gi assosiasjoner til uriktig rettsanvendelse. Vurderingen av faktisk årsakssammenheng og ansvarets grenser følger imidlertid to ulike regelsett med forskjellig formål og perspektiver. Den beskrevne resirkuleringen er reelt sett ikke noe negativt, men tvert i mot egnet til å kaste lys over et samspill mellom ulike deler av årsaksvurderingen. Fenomenet viser også at skillet mellom faktisk årsakssammenheng og for eksempel adekvanskriteriet kan være noe utvisket.

8. Kort om overføring til andre skadesituasjoner

Lie-kriteriene er utviklet gjennom behandling av nakkeslengsaker. Som et avsluttende punkt i denne artikkelen, rettes blikket mot enkelte øvrige skadesituasjoner. Spørsmålet er om, og i så fall på hvilken måte, de fire kriteriene er *overførbare* til andre skadetyper og skademekanismer. Siktemålet her er bare å skissere noen hovedlinjer i dette problemkomplekset.

Lie-kriterienes overføring til andre skadetilfeller enn nakkeslengskader, må avgjøres ut fra en *konkret medisinskfaglig vurdering*. Dette bekreftes i *Nakkeprolaps* (Rt. 2007 s. 1370). En mann arbeidet på en båt. Under trekkingen av en kabel falt han fra ca. to meters høyde og ned på et ståldekk. En invaliderende nakkeprolaps ble påvist drøyt fire år etter arbeidsulykken. Det var uenighet om ulykken hadde forårsaket prolapsen. Under henvisning til de medisinske sakkynndige, kom retten til at ulykken ikke hadde vært en nødvendig betingelse for skaden. Yrskskadeforsikreren ble frifunnet. Høyesterett avgir prinsipielle uttalelser om bevisbedømmelsen. I vurderingen av om Lie-kriteriene kunne anvendes i saken, ordla førstvoterende seg slik:

«Også vår sak gjelder årsaksforhold til en nakkeskade. Det medisinskfaglige materialet som foreligger, viser at vurderingene om årsakssammenheng har klare likhetstrekk med kriteriene i Anne Lene Liedommen. Men disse betingelsene er utviklet med sikte på en smaa diagnose enn As.» (avsnitt 38)

Det ble ikke fremlagt informasjon som viste noen internasjonal konsensus om sammenheng mellom prolaps og et tidligere traume. Førstvoterende la derfor til grunn at «det i vår sak må skje en *vanlig bevisvurdering*» (avsnitt 38), se foran om de alminnelige bevisreglene. Selv om retten ikke eksplisitt droftet alle Lie-kriteriene, vektla den flere av vurderingspunktene i den konkrete bevisvurderingen (mer *avendt* enn generelt omtalt). Også dette fremgår av avsnitt 38, der retten uttalte at det skal tas hensyn til: [1] «om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden» (sml. skadevurderingskriteriet), [2+3] «om As symptomer tyder på sammenheng mellom fallet og prolapsen» (sml. kriteriene om akutt- og brosymptomer), og

Medisinskfaglig vurdering

Nakkeprolapsdommen fra 2007

Artikkelen side 39

Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

208

Konkret vurdering av eventuell overføringsverdi

[4] «om det er andre sannsynlige forklaringer på prolapsen» (sml. forenighetskriteriet, især underpunkt 3). Parentesene er satt inn av meg og er ment å fremheve at bevisbedommeren i den konkrete, vanlige bevisvurderingen kan trekke veksler på Lie-kriteriene – tilpasset det aktuelle skadetilfellet.

Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370) og en rekke etterfølgende dommer viser at *tenkemåten med en trinnsvis tilnærming* har en plass i bevisvurderingen også utenfor vanlige nakkeslengsaker. Selvs *innholdet* i «kriteriene» må imidlertid tilpasses ut fra den konkrete skadesituasjonens egenart. For eksempel kan man ikke legge til grunn samme akutt-symptomkrav ved milde hjerneslengsaker som ved nakkeslengsaker. Ved milde hjerneslengsaker har skadelidte andre symptomer i en akuttfase (først og fremst bevisstettsvekkelser), og en kognitiv svikt blir ofte manifestert først når skadelidte er tilbake i en (tanke)krevende hverdag etter ulykken (f.eks. ifbm. utføring av yrke eller skolegang).⁷⁵ Også slike innholdsmessige justeringer av vurderingspunktene må skje i lys av allment akseptert medisinsk viten.

Mine domsanalyser (se foran) bekrefter at *Nakkeprolaps* (Rt. 2007 s. 1370) har bidratt til en kursjustering i domstolenes anvendelse av Lie-kriteriene i saker som gjelder annet enn nakkeslengsaker. I mange av dommene drofter nå retten – tydeligere enn i eldre dommer – konkret hvorvidt Lie-kriteriene kan overføres til skadesituasjonen i den foreliggende saken.⁷⁶

Morten Kjelland er professor ved Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo. Han ble i 2008 dr. juris på avhandlingen «Særlig skikhet i personskadeerstatningsretten – en analyse av generelle og spesielle regler om årsakssammenheng». Kjelland har utgitt flere andre bøker og artikler innen erstatningsrett. Han har vært fagskretter for Personskadeerstatningsutvalget (NOU 2011: 16). Kjelland har fra 2004–2011 vært stipendiat og postdoktor ved Nordisk institutt for sjørett, og har tidligere arbeidet som juridisk utreder hos advokatfirmaet Ness & Co (2001–2002) og advokatfirmaet Riisa & Co (2002–2003).

Artikkelen
side 40

Årsakssammenheng og bevis i
personskadeerstatningsretten

209

Overføringsverdier

av «de fire vilkår» til andre skadetyper enn nakkeslengsaker

Sandkasselokk (LB-2017-113622)

McDonald's (LA-2018-142334)

Serveringsvogn (LB-2018-163158)

LH-2018-36800

Varebur (LB-2018-171251)

Bergingsbil (LH-2017-197262)

Stillasfall (LA-2019-72672)

Pleieassistent (LB-2016-142935)

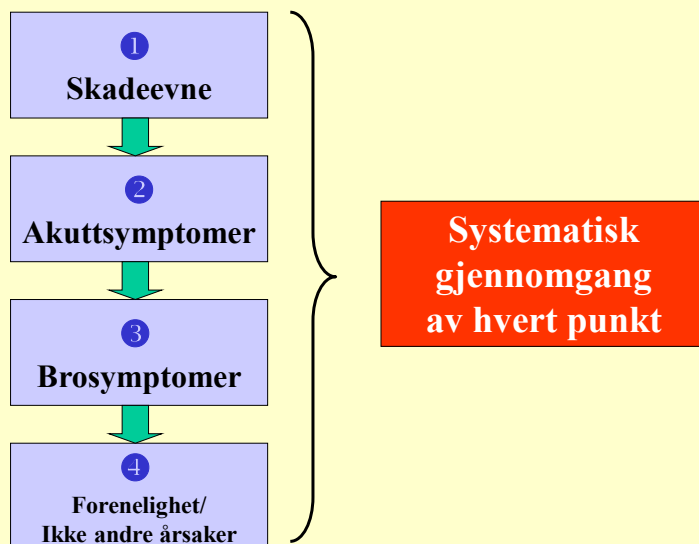
Betongelement (LA-2018-4197)

Tavle (LH-2018-131771)

Knappentunnellen (LG-2018-71273)

210

De fire vilkår bevisemaene

213

De fire bevisemaene

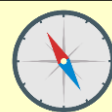
– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på nakkeslengskader

- ① Skadeevne
- ② Akuttsymptomer
- ③ Brosymptomer
- ④ Forenelighet

214

Skadeevne

– Høyesterett som «veiviser»

Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)

«Etter min erfaring skal man være meget forsiktig med å sette opp kategoriske grenser for hvilke hastighetsgrenser det er som er minimum for at helsebesvær oppstår. ... Etter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige.» (s. 1577)

▶ *Nakkesleng III (Rt. 2000 s. 418)*

▶ *Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)*

▶ *Sensitisering (HR-2018-557-A)*

215

Wire-trommel (LH-2017-197262)

216

Wire-trommel (LH-2017-197262)

217

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

② Akuttsymptomer

③ Brosymptomer

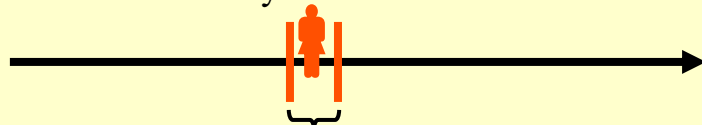
④ Forenlighet

218

Akuttsymptomer

Plagene må ha oppstått kort tid etter ulykken

Ulykken

72 timer, Nakkesleng III-dommen

+ Nakkesleng I-dommen

Nakkesleng IV-dommen

219

synes det rimelig når den sakkyndige i *Lie* (Rt. 1998 s. 1565) uttalte at «[e]tter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10–15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige» (s. 1577). Dette gjelder hvor en bil blir påkjørt bakfra. Ved påkjørsler fra andre retninger, synes det ofte å bli oppstilt høyere hastighetsendring for at en kollisjon skal ha skadeevne, se til illustrasjon *Grimsen* (LB-2006-124947) og *Andorsen* (LH-2006-100824).

I skadeevnevurderingen må det justeres for *individualskadeevnen*. Det vil si konkrete forhold som bidrar til å **relativisere grensen** for hva som har skadeevne. Man kan skille mellom forhold ved *bilen* (bl.a. bilsetets egenskaper og om nakkestøtten var riktig innstilt), og forhold ved *skadelidte* (bl.a. hodets stilling i kollisjonsøyeblikket, om skadelidte var forberedt på støtet og om skadelidte var særlig sårbar grunnet f.eks. tidligere svekkelser i nakkevirvelsøylen). I Sosial- og helsedirektoratets rapport «Nakkeslengassosierte nakkeskader» påpekes det at «samspill av flere faktorer, der både individuelle sårbarhetsfaktorer (for eksempel høy alder, kjønn, tidligere plager etc.), kjennetegnet ved selve skaden og pasientens reaksjoner på og mestring av skaden spiller en rolle» (s. 10). Ut fra dette er det ikke overraskende at domstolene er tilbakeholdne med å angi en bestemt nedre grense for skadeevne.⁶³

Selv om juristene ofte må støtte seg til ingeniører og andre typer sakkyndige, er det å bringe klarhet i saksforholdet til sist en juridisk oppgave – og målet for *bevisvurderingen*. Den må som nevnt baseres på prinsippet om fri bevisvurdering og med utgangspunkt i kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt (overvektsprinsippet).

7.3.2 Akuttsymptomkravet

7.3.2.1 Hovedtrekk

Symptomene på nakkeskade må inntre innen en viss tid etter ulykken (traumet). I høyesterettspraksis er det, under henvisning til medisinsk sakkyndige, lagt til grunn en 72-timersgrense. Dette fremgår av *Lie* (Rt. 1998 s. 1565), og i senere rettspraksis som *Thelle* (Rt. 2000 s. 418) der det oppstilles et krav om «akutte symptomer på skade i det biologiske vev i nakken i løpet av 2–3 døgn etter traumet» (s. 430). Formuleringen ble videreført i *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 46). I underrettspraksis og oppgjørspraksis tas det vanligvis utgangspunkt i en vurdering av de første 72 timene (og ikke bare de første 48 timene).

Det kan spores *hvilke* akuttsymptomer som kreves. Blant kjernesymptomene er smerter og stivhet i nakken. I *Lie* (Rt. 1998 s. 1565) uttales det at akuttsymptomene «vil hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakken, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nerverotter som passerer ut mellom nakkevirvlene» (s. 1577). Selv om symptomfloraen kan være sammensatt, oppstilles det en form for relevanskrav. Det vil si at plagene på sett og vis må korrespondere med den påståtte skaden.

Videre er det relevant å vurdere akuttsymptomenes *styrkegrad*. Intensiteten i akuttplagene har betydning for vurderingen av om sykdomsforløpet følger et forventet forløp. *Ask* (Rt. 2010 s. 1547) er illustrerende. Etter å ha fastslått at skadelidte hadde akuttplager,

Akuttsymptomkravet

Hovedtrekk = medisin

(professor Nordal og professor Stovner har bidratt på artikkelen)

Artikkelen side 33

Årsaksammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

220

frembevett førstvoterende at «det imidlertid [er] grunn til å tro at smertene var relativt moderate» (avsnitt 46). Her er det en sammenheng med forenlighetskriteriet, som blir utdypet nedenfor.

Bevis

Juristenes oppgave for en riktig rettsanvendelse ...

Journaler er legenes arbeidsnotater ...

7.3.2.2 Juridiske presiseringer. Journaler som bevismiddel

Det må skilles mellom innholdet i akuttssymptomkriteriet på den ene siden, og bevisvurderingen av dette Lie-kriteriet på den andre siden. Innholdet i akuttssymptomkravet må fastlegges av medisinere, mens det er en juridisk oppgave å bevisvurdere om kravet er oppfylt i den konkrete erstatningsaken. Juristene besitter den høyeste kompetansen for bevisvurderingen, selv om medisinsk sakkyndige er sentrale premissleverandører. Medisinsk dokumentasjon fra akutfasen er et viktig bevismiddel, sml. prinsippet i *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1570) og *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 44).

Ved tolkningen og anvendelsen av medisinsk dokumentasjon er det viktig å merke seg at journalene er legenes arbeidsnotater, og er i utgangspunktet ikke skrevet med sikte på å tjene som bevis i eventuelle rettsvister. Se punkt 6.1.4 foran. Journalene beskriver ikke alltid uttømmende eller presist pasientens akuttplager. Manglende journalnedtegnelser er ikke nødvendigvis uttrykk for at skadelidte er uten akuttssymptomer. I bevisvurderingen av akuttssymptomkravet må det tas hensyn til blant annet at

- nakkeplagene kan ha blitt «maskert» (kamuffert) av andre plager⁶⁶
- skadelidte kan ha ulik toleranse for smerte
- skadelidte kan ha ulik terskel for å oppsøke helsevesenet
- skadelidte kan ha regnet med at plagene ville gå over og derfor ikke var hos lege.

Oppregningen her om grunner til manglende eller ufullstendig journalføring er ikke uttømmende. For skadelidte, som har bevisbyrden for at det foreligger årsaksammenheng, vil det generelt være en sentral oppgave å bevis hvorfor plagene ikke har blitt journalført.

7.3.3 Brosymptomkravet

7.3.3.1 Hovedtrekk

For at årsakskravet skal være oppfylt ved nakkeslengskader, må skadelidte også bevis at det foreligger brosymptomer fra akutfasen og til en kronisk senfase, jf. *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1577), *Thelle* (Rt. 2000 s. 418, s. 430) og *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 47). Hva som betraktes som en kronisk senfase, synes å variere. I *Lie* talte den sakkyndige professor Nordal om «en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet» (s. 1577). Det er viktig å merke seg at de symptomene som er relevante for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er de

Artikkelen
side 34

Årsaksammenheng og bevis i
personskadeerstatningsretten

221

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

✓ Akuttssymptomer

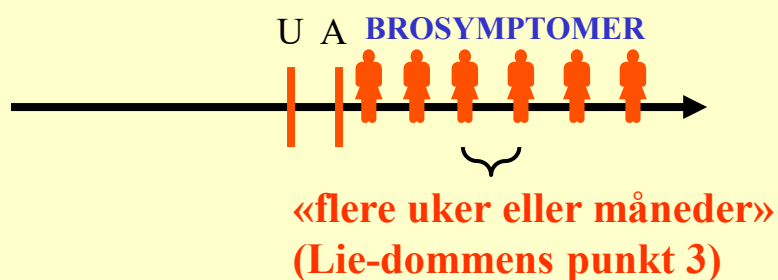
③ Brosymptomer

④ Forenlighet

222

Brosymptomer

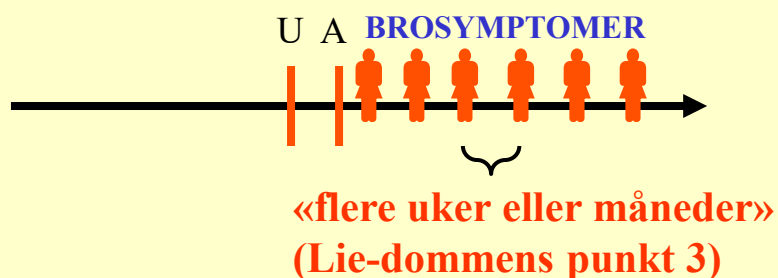
Det må ikke foreligge lange perioder uten plagene fra akutfasen

223

Brosymptomer

Det må ikke foreligge lange perioder uten plagene fra akutfasen

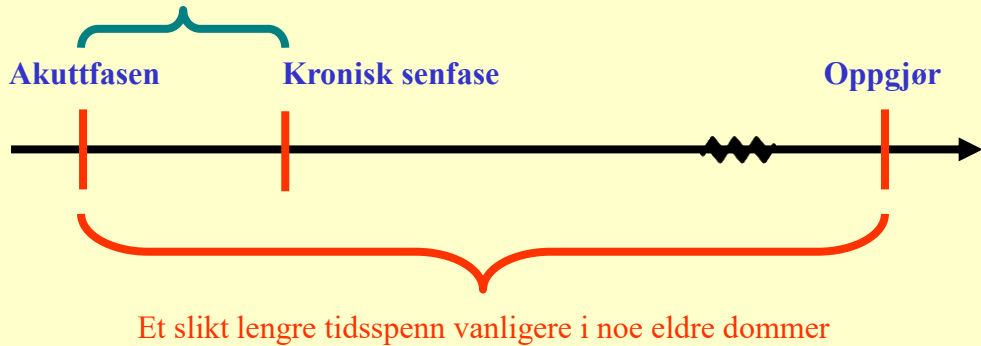

224

Brosymptomer

– fokus på perioden frem til kronisk senfase (ca. 1 år etter ulykken)

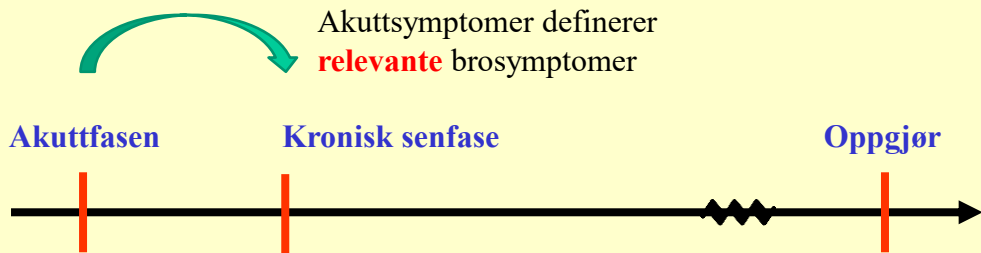
Nakkesleng I (Høyesterett)/Nordal (punkt 3 i erklæringen gjengitt i dommen)

225

Brosymptomer

– relevanskravet & koblingen mot akutt symptomkravet

Kjelland (Nordisk försäkringstidskrift 1/2020) – «relevanskravet»

«Det er viktig å merke seg at de symptomene som er **relevante** for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er **de symptomene som skadelidte fikk i akutfasen**. Dermed er det vilkåret om akuttsymptomer som definerer hva som er relevant for vurderingen av brosymptomkriteriet.»

226

Brosymptomer

– grunner som kan forklare fravær av journalnedtegnelser

Portåpner (LB-2018-133926)

«Lagmannsretten finner videre at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at nakkeplagene som oppsto etter arbeidsulykken 13. oktober 2015 vedvarte fram til det ble avdekket prolaps i begynnelsen av februar 2016, eller om man vil, at det foreligger *brosymptomer*. Skadelidte har forklart at hun fortsatte å ta smertestillende og betennelsesdempende midler, og at arbeidet ble tilrettelagt etter ulykkeshendelsen, ved at hun ble skjermet for tyngre oppgaver slik som garderobesituasjoner. Dette støttes av forklaringene fra hennes kollegaer. Barnehagen er en såkalt IA-bedrift.»

227

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

- ✓ Skadeevne
- ✓ Akuttsymptomer
- ✓ Brosymptomer
- ④ Forenlighet

228

Nakkesleng IV

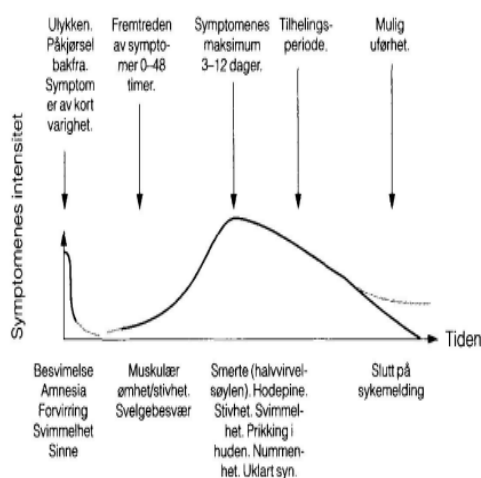
(Rt. 2010 s. 1547)

229

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)

– forløpskriteriet

230

«Normalforløpet»

Kan tenkes unntak i spesielle tilfeller

Se nærmere om dette i Sensitisering (HR-2018-558-A)

forenlighetskriteriet ble ytterligere presisert i *Ask* (Rt. 2010 s. 1547), som tydeliggjør koblingen mot brosymptomkriteriet. Med henvisning til de medisinske sakkyndige, og de studiene de viser til, uttalte førstvoterende at sykdomsutviklingen må følge et traumatologisk plausibelt forløp. Som bidrag til begrepsutviklingen kaller jeg dette for «forløpskriteriet». I vurderingen av forløpskriteriet bygde Høyesterett på følgende resonnerment:

Det vanlige er at skadelidte har de kraftigste symptomene de første dagene etter ulykken, for deretter å bli gradvis bra eller få smertene stabilisert på et lavere nivå enn i akutfasen. Folger sykdommen et normalforløp, og de øvrige kriteriene er oppfylt, anses skaden for å være forårsaket av ansvarshendelsen. Får skadelidte en utvikling hvor smertene blir verre uker eller måneder etter ulykken, eller oppstår i andre deler av kroppen, betraktes dette derimot ikke som forenlig med at skaden skyldes en bløtdelskade, se *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 48). Hvis sykdomsforløpet på denne måten avviker fra et traumatologisk plausibelt forløp, anses plagene for å ha andre årsaker, og den påståtte skadevolderen må finnes.

I *Ask* (Rt. 2010 s. 1547) kom retten til at det ikke var faktisk årsakssammenheng for annet enn en liten del av skadebildet, svarende til 5 % varig medisinsk invaliditet. Denne beskjedne realskaden resulterte imidlertid ikke i et erstatningsrettslig tap, og utløste derfor ikke rett til erstatning. Se figur 1 foran med forklaring.

Når forløpskriteriet vurderes i konkrete saker, må det tas hensyn til at ikke alle skadelidte følger samme utviklingslinjer. Det kan foreligge individuelle variasjoner, og eventuelle slike nyanser i forløpskriteriet må hensyntas for å oppnå en riktig rettsanvendelse. Det minste avvik fra «normalforløpet», i betydningen det sykdomsforløpet som gjelder for de fleste, er ikke uten videre ekskluderende for at det foreligger årsakssammenheng i den konkrete saken.

7.3.4.3 «Resirkulering»-fenomenet. Koblingen mellom forløpskriteriet og rettslig årsakssammenheng

I erstatningssaker er det relevant å legge vekt på grunnene til at plagene eventuelt ikke går over eller stabiliseres på et lavere nivå enn i akutfasen. I juridisk sammenheng er det viktig om de vedlikeholdende eller forsterkende faktorene er ansvarrelaterte faktorer og/eller hendelige begivenheter. Alt etter de konkrete forholdene, kan dette medføre begrensninger i erstatningsansvaret ut fra adekvanslæren og/eller uvesentlighetslæren. Det er en kobling mellom forenlighetskriteriet (som ledd i bevisvurderingen av om det er faktisk årsakssammenheng) og reglene om rettslig årsakssammenheng (adekvans og uvesentlighet):

Faktumbiter som er relevante for vurderingen av om det foreligger et traumatologisk plausibelt forløp, kan spille inn i adekvans- og uvesentlighetsvurderingen. Det kan medføre en «resirkulering»³⁴ av argumentene, der det vektlegges om skadeutviklingen er forårsaket av rent medisinske forhold (slik som utviklingen av en skadefølsom disposisjon, se bl.a. Nilsen-dommen) eller skyldes etterfølgende økonomiske vansker, samlivsproblemer og andre

Artikkelen side 34

Artsaksammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

231

Høstmøte 18. oktober klokken 17.30-19.30

Tema: Sensitiseringsdommen i HR-2018-557-A: juridiske og medisinske aspekter

Professor dr. juris Morten Kjelland, Det juridiske fakultet (innleder)

Advokat Erik Fjeldstad, Advokatfirma KogstadLunde & Co

Advokat Sven Knagenhjelm (Advokatforum)

Spesialist fysikalsk medisin og rehabilitering
Thomas Glott Sandvika Nevrosenter

Professor MD, DMedSci Audun Stubhaug,
Oslo universitetssykehus HF/Universitetet i Oslo

232

Norsk forum for Erstatningsrett (NFFE)

har som sitt primære formål å drive informasjonsgivning om og rettspolitisk refleksjon over norsk erstatningsrett – med vekt på personskadesaker – til advokater, dommere, saksbehandlere og andre som arbeider med eller har interesse for fagområdet.

Informasjonsgivningen skjer hovedsaklig gjennom forelesninger. Forumet skal ha et nøytralt ståsted med tanke på partsside, skadelidtsiden vs. skadevolderside. Forumet tar særlig sikte på å belyse

- **nyheter i erstatningsretten** slik at du som personskadebehandler er oppdatert på gjeldende rett
- **aktuelle medisinske temaer**, med relevans for praktisk-juridisk saksbehandling for jurister og utredende medisinske spesialister

Medlemsavgift: 500 kr for 2019

Et eksempel på en av filmene fra NFFE-møte nr. 2 ser du til høyre. Medlemskap gir tilgang på alle filmene ut året.

[Klikk for mer info og påmelding](#)

233

Utvikling i medisinsk forskning

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 34)

«Dersom nyere forskning tilsier at nakkeslengskader bør bedømmes annerledes enn det som tidligere er lagt til grunn, må kursen justeres i tråd med dette.»

▶ Lite nytt om nakkesleng som oppfyller «allment akseptert medisinsk vitenskap»

▶ Kunnskapspyramiden

234

Utvikling i medisinsk forskning

235

Årsaks- og beviskrav i trygderetten
– belyst både for normaltrygden og yrkesskadetrygden

I ♥ NAV

Professor dr. juris Morten Kjelland

236

237

Gruppeoppgave – årsakskrav i trygden

Diskuter (to og to):

1. hvilken betydning det har om årsaken til skadelidtes behov skyldes medisinske eller sosiale/økonomiske forhold (2 minutter)
2. hvilke årsakskrav må være oppfylt for å ha rett til ulike yrkesskade-fordeler (særfordeler) fra trygden? (2 minutter)

238

Normaltrygdens årsakskrav – kort oppsummert

Sykepenger	Arbeidsavklaringspenger	Uføretrygd
Hovedårsakslæren (avdempet i praksis)	Vesentlighetslære (= litt mildere enn hoved- årsakslæren)	Hovedårsakslæren
Skjerpet beviskrav	Overvektsprinsipp?	Overvektsprinsipp?

239

Yrkesskadetrygdens årsakskrav – kort oppsummert

Godkjenningsomgang	Utmålingsomgang
<p>Ulykke (ftrl. § 13-3): Hovedårsakslære med fordelingsadgang Overvektsprinsipp</p> <p>Sykdom (ftrl. § 13-4): Hovedårsakslære med fordelingsadgang Overvektsprinsipp, med særskilt bevisbyrderegulering</p>	<p>Stønad (ftrl. § 5-25): Hovedårsakslære Overvektsprinsipp</p> <p>Uføretrygd (ftrl. § 12-17): Fordelingslære Overvektsprinsipp</p> <p>Ménerstatning (ftrl. § 13-17): Fordelingslære Overvektsprinsipp</p>

240

Årsakssammenheng

– mangfoldet av årsakskrav

Rettsområde Tema	Trygderett		Erstatningsrett		
	Alminnelige regler	Yrkeskadereregler (yrkeskaderoforeder)	Alminnelig erstatningsrett	Spesifikk erstatningsrett (yrkeskaderforlikring)	
Materielle årsaksregler	Arbeidsulykke Yrkessykdom Tapt livsutføelse (menestetting) Somad ved yrkeskade (leggehjelp, tannlegehjelp mv.) Sykpenger Arbeidsavklaringspenger Uførepensjon Følgeskader mv.	-	Hovedregel: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære (ftrl. § 13-3, tolket i lys av rettspraksis Gravemaskinbrabb (LG-2019-101009) og Pseudovon (LA-2007-182425), samt TRR 2004/2525, NOU 2004 nr 3 s. 225, rundskriv mv.) Se også Østvolthøy i <i>Vassdalen</i> (TRR 2004/2525) Presumsjonsregel i ftrl. § 13-4, presisert i bl.a. <i>Røyke</i> (Rt. 2005 s. 495), Rt. 2012 s. 929 og <i>Kvikkolv</i> (Rt. 2013 s. 1642)	Betingsleieren og arbeidsprinsippet er generelle hovedregler om årsakssammenheng, som avgrenses av usvesentlighetslæren, adekvanslæren og prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng. Utviklet i samspill mellom <i>Høyesterett</i> og rettsvitenskap. Særregler som kemper på årsakskravet, f.eks. for gravferdsutgifter etter skil. § 3-4 og for visse ferskadedetilløper	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172, avsn. 41 og 65), <i>MEN</i> . Begrenset adgang til å begrense ansvar ut etter prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng, jf. <i>Faure</i> rett (Rt. 2000 s. 1614). Særregler som kemper på årsakskravet, f.eks. for gravferdsutgifter etter Standardforskriften § 6-3 og for visse ferskadedetilløper
		-	Ftrl. § 13-17: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære. Se f.eks. TRR 2009/2329	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriterier slik som snodvendig og rimelig, og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsaksleddet (= årsaksledd 2).	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Høyesteretts</i> presisering i <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172, avsn. 41) sammenholdt med avsnitt 65)
		Ftrl. § 8-4: Hovedårsakslære	Ftrl. § 8-55: Untak fra vilkåret om opplysningsplikt i ftrl. § 8-2. Årsaksopprull aktualiseres sjelden; spor av betingelseleeretankegang, f.eks. TRR 2003/4337	I tillegg kommer det inn adekvansbegrensninger i tapleddet, sml. selve argumentasjonsmønstret i <i>Dybbek</i> (Rt. 2003 s. 338), selv om utgangspunktet er at det er det primære argumentasjonsinstrumentet her, sml. presiseringen i <i>KILE</i> (Rt. 2005 s. 65)	Gjeldende overgang mellom årsaksregler og utmålingsregler, se f.eks. prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng i tilfellet hvor skadelidte uavhengig av ansvarshendelsen vil fått en unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nakkesleng III</i> (Rt. 1999 s. 1473)
		Ftrl. § 11-5: Vesentlighetslære, men hovedårsakslære for forelegg, § 11-12 andre ledd	Ftrl. § 12-18: Skjerpert hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisjonslegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «ten og lasset»)	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og usvesentlighetslæren) – som kan gi over i leverandør, sml. bl.a. <i>Rasmussen-dommen</i> i Rt. 2001 s. 337 på s. 342 – kommer ofte mer markert inn i det ferskadedetilløper	Hovedregel: Overvektspresnisert, sml. prinsippdommen F-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172)
		Ftrl. § 12-6: Hovedårsakslære	Ftrl. § 12-18: Skjerpert hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisjonslegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «ten og lasset»)	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og usvesentlighetslæren) – som kan gi over i leverandør, sml. bl.a. <i>Rasmussen-dommen</i> i Rt. 2001 s. 337 på s. 342 – kommer ofte mer markert inn i det ferskadedetilløper	Untak: Fines særskilte bevisregler, se f.eks. yrkeskaderforskriftingsloven § 11 annet ledd om omvendt bevisbyrde og skjerpert beviskrav, sml. bl.a. Rt. 2012 s. 1864. Se også voerstr. § 3 fjerde ledd, som har regler med skjerpert beviskrav.
		Følger de spesifikke årsakskravene for de enkelte ytelsene, se rett ovenfor	Trygderettspraktis og teori: Hovedårsakslære, med analogi til <i>Røyke</i> (Rt. 2005 s. 495)	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og usvesentlighetslæren) – som kan gi over i leverandør, sml. bl.a. <i>Rasmussen-dommen</i> i Rt. 2001 s. 337 på s. 342 – kommer ofte mer markert inn i det ferskadedetilløper	Hovedregel: Overvektspresnisert, sml. prinsippdommen F-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172)
Bevisregler	Beviskrav (sannsynlighetskrav)	Hovedregel: Overvektspresnisert Untak: Sykpenger, se <i>Fysisk ubalanse</i> (HR-2018-2344-A). I tillegg gjelder skjerpert beviskrav ved påstand om uføret grunnet problemer på arbeidsplassen, se praksis fra <i>statensmnd</i> for sykpenger i arbeidsavgjørespørsmål, f.eks. AN 15/2009	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nakkesleng I</i> (Rt. 1998 s. 1565) og <i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	Hovedregel: Overvektspresnisert, sml. prinsippdommen F-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172)	
	Fin bevisvurdering	Ja: Trygderettsloven 16.12.1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd. Se <i>Pløiesstener</i> (HR-2019-2336-A), avsnitt 31.	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nakkesleng I</i> (Rt. 1998 s. 1565) og <i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	Untak: Fines særskilte bevisregler, se f.eks. yrkeskaderforskriftingsloven § 11 annet ledd om omvendt bevisbyrde og skjerpert beviskrav, sml. bl.a. Rt. 2012 s. 1864. Se også voerstr. § 3 fjerde ledd, som har regler med skjerpert beviskrav.	
	Bevisbyrde	Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikkeri uttak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. ftrl. § 13-4 (2), (4) Mølt uttak: Tilfellet der forvalningen sterkt kan bebreides for mangelfull saksopplysning, se Otte 1994. Sml. <i>Polstprodusent</i> (Rt. 2009 s. 920)	Hovedregel: Skadelidte har bevisbyrden for at grunnvilkårene er oppfylt, sml. bl.a. <i>Støtte</i> (Rt. 1997 s. 883, på s. 887). Skadepåstand har bevisbyrden for påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nakkesleng II</i> (Rt. 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadepåstand har ikke bevisbyrden for alternative årsaker, <i>Nakkesleng II</i> (Rt. 2010 s. 1547, avsn. 71). Untak: Ysfl. § 11 (2) = ulovfestede prinsipper	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nakkesleng I</i> (Rt. 1998 s. 1565) og <i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	

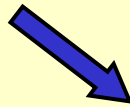
241

Rettsområde Tema	Trygderett		Erstatningsrett		
	Alminnelige regler	Yrkeskadereregler (yrkeskaderoforeder)	Alminnelig erstatningsrett	Spesifikk erstatningsrett (yrkeskaderforlikring)	
Materielle årsaksregler	Arbeidsulykke Yrkessykdom Tapt livsutføelse (menestetting) Somad ved yrkeskade (leggehjelp, tannlegehjelp mv.) Sykpenger Arbeidsavklaringspenger Uførepensjon Følgeskader mv.	-	Hovedregel: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære (ftrl. § 13-3, tolket i lys av rettspraksis Gravemaskinbrabb (LG-2019-101009) og Pseudovon (LA-2007-182425), samt TRR 2004/2525, NOU 2004 nr 3 s. 225, rundskriv mv.) Se også Østvolthøy i <i>Vassdalen</i> (TRR 2004/2525) Presumsjonsregel i ftrl. § 13-4, presisert i bl.a. <i>Røyke</i> (Rt. 2005 s. 495), Rt. 2012 s. 929 og <i>Kvikkolv</i> (Rt. 2013 s. 1642)	Betingsleieren og arbeidsprinsippet er generelle hovedregler om årsakssammenheng, som avgrenses av usvesentlighetslæren, adekvanslæren og prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng. Utviklet i samspill mellom <i>Høyesterett</i> og rettsvitenskap. Særregler som kemper på årsakskravet, f.eks. for gravferdsutgifter etter skil. § 3-4 og for visse ferskadedetilløper	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172, avsn. 41 og 65), <i>MEN</i> . Begrenset adgang til å begrense ansvar ut etter prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng, jf. <i>Faure</i> rett (Rt. 2000 s. 1614). Særregler som kemper på årsakskravet, f.eks. for gravferdsutgifter etter Standardforskriften § 6-3 og for visse ferskadedetilløper
		-	Ftrl. § 13-17: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære. Se f.eks. TRR 2009/2329	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriterier slik som snodvendig og rimelig, og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsaksleddet (= årsaksledd 2).	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. <i>Høyesteretts</i> presisering i <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172, avsn. 41) sammenholdt med avsnitt 65)
		Ftrl. § 8-4: Hovedårsakslære	Ftrl. § 8-55: Untak fra vilkåret om opplysningsplikt i ftrl. § 8-2. Årsaksopprull aktualiseres sjelden; spor av betingelseleeretankegang, f.eks. TRR 2003/4337	I tillegg kommer det inn adekvansbegrensninger i tapleddet, sml. selve argumentasjonsmønstret i <i>Dybbek</i> (Rt. 2003 s. 338), selv om utgangspunktet er at det er det primære argumentasjonsinstrumentet her, sml. presiseringen i <i>KILE</i> (Rt. 2005 s. 65)	Gjeldende overgang mellom årsaksregler og utmålingsregler, se f.eks. prinsippet om tidsbegrenset årsakssammenheng i tilfellet hvor skadelidte uavhengig av ansvarshendelsen vil fått en unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nakkesleng III</i> (Rt. 1999 s. 1473)
		Ftrl. § 11-5: Vesentlighetslære, men hovedårsakslære for forelegg, § 11-12 andre ledd	Ftrl. § 12-18: Skjerpert hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisjonslegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «ten og lasset»)	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og usvesentlighetslæren) – som kan gi over i leverandør, sml. bl.a. <i>Rasmussen-dommen</i> i Rt. 2001 s. 337 på s. 342 – kommer ofte mer markert inn i det ferskadedetilløper	Hovedregel: Overvektspresnisert, sml. prinsippdommen F-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172)
		Ftrl. § 12-6: Hovedårsakslære	Ftrl. § 12-18: Skjerpert hovedårsakslære med fordelingsprinsipp. Praktisjonslegging etter <i>Oppheim</i> (RG 2006 s. 133-4) reviderer rundskriv (ikke «ten og lasset»)	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og usvesentlighetslæren) – som kan gi over i leverandør, sml. bl.a. <i>Rasmussen-dommen</i> i Rt. 2001 s. 337 på s. 342 – kommer ofte mer markert inn i det ferskadedetilløper	Untak: Fines særskilte bevisregler, se f.eks. yrkeskaderforskriftingsloven § 11 annet ledd om omvendt bevisbyrde og skjerpert beviskrav, sml. bl.a. Rt. 2012 s. 1864. Se også voerstr. § 3 fjerde ledd, som har regler med skjerpert beviskrav.
		Følger de spesifikke årsakskravene for de enkelte ytelsene, se rett ovenfor	Trygderettspraktis og teori: Hovedårsakslære, med analogi til <i>Røyke</i> (Rt. 2005 s. 495)	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og usvesentlighetslæren) – som kan gi over i leverandør, sml. bl.a. <i>Rasmussen-dommen</i> i Rt. 2001 s. 337 på s. 342 – kommer ofte mer markert inn i det ferskadedetilløper	Hovedregel: Overvektspresnisert, sml. prinsippdommen F-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172)
Bevisregler	Beviskrav (sannsynlighetskrav)	Hovedregel: Overvektspresnisert Untak: Sykpenger, se <i>Fysisk ubalanse</i> (HR-2018-2344-A). I tillegg gjelder skjerpert beviskrav ved påstand om uføret grunnet problemer på arbeidsplassen, se praksis fra <i>statensmnd</i> for sykpenger i arbeidsavgjørespørsmål, f.eks. AN 15/2009	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nakkesleng I</i> (Rt. 1998 s. 1565) og <i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	Hovedregel: Overvektspresnisert, sml. prinsippdommen F-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som <i>Schitofren</i> (Rt. 2007 s. 172)	
	Fin bevisvurdering	Ja: Trygderettsloven 16.12.1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd. Se <i>Pløiesstener</i> (HR-2019-2336-A), avsnitt 31.	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nakkesleng I</i> (Rt. 1998 s. 1565) og <i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	Untak: Fines særskilte bevisregler, se f.eks. yrkeskaderforskriftingsloven § 11 annet ledd om omvendt bevisbyrde og skjerpert beviskrav, sml. bl.a. Rt. 2012 s. 1864. Se også voerstr. § 3 fjerde ledd, som har regler med skjerpert beviskrav.	
	Bevisbyrde	Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikkeri uttak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. ftrl. § 13-4 (2), (4) Mølt uttak: Tilfellet der forvalningen sterkt kan bebreides for mangelfull saksopplysning, se Otte 1994. Sml. <i>Polstprodusent</i> (Rt. 2009 s. 920)	Hovedregel: Skadelidte har bevisbyrden for at grunnvilkårene er oppfylt, sml. bl.a. <i>Støtte</i> (Rt. 1997 s. 883, på s. 887). Skadepåstand har bevisbyrden for påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. <i>Nakkesleng II</i> (Rt. 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadepåstand har ikke bevisbyrden for alternative årsaker, <i>Nakkesleng II</i> (Rt. 2010 s. 1547, avsn. 71). Untak: Ysfl. § 11 (2) = ulovfestede prinsipper	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. <i>Nakkesleng I</i> (Rt. 1998 s. 1565) og <i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	

242

Oversikt over årsakstemaet

– strukturen i forelesningen: tryggedelen

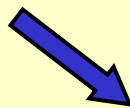
Særfordeler (yrkesskade)

- ④ Inngangsvilkår:
arbeidsulykke (§ 13-3)
yrkessykdom (§ 13-4)
- ⑤ Spesifikke årsaksregler for de enkelte yrkesskadefordelene (§§ 5-25,8-55,11-26,12-17,13-17)

243

Oversikt over årsakstemaet

– strukturen i forelesningen: tryggedelen

Særfordeler (yrkesskade)

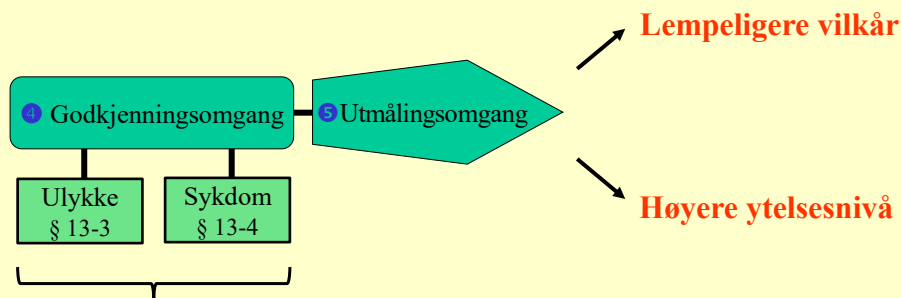
Forklaring av systemet

**Se disposisjonen
s. 15 f.**

- ④ Inngangsvilkår:
arbeidsulykke (§ 13-3)
yrkessykdom (§ 13-4)
- ⑤ Spesifikke årsaksregler for de enkelte yrkesskadefordelene (§§ 5-25,8-55,11-26,12-17,13-17)

244

Sammenhenger & plassering av årsakskrav - yrkesskadefordeler i et «nøtteskall»

Må ha sin **årsak** i yrkesrelaterte forhold,
se ftrl. § 13-6 = inngangskriteriene

245

§ 13-2. Særfordeler ved yrkesskade

Den som blir rammet av en yrkesskade eller likestilt yrkessykdom som går inn under dette kapitlet, har rett til ytelser etter særskilte bestemmelser.

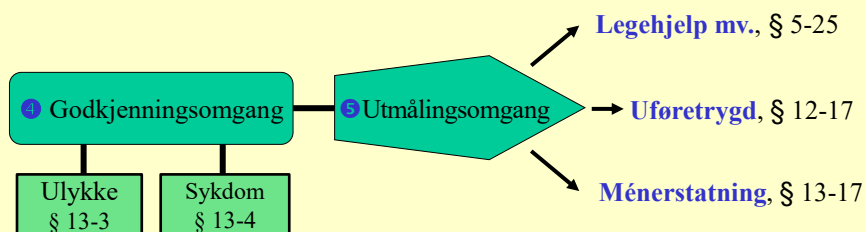
Bestemmelser om

- stønad ved helsetjenester står i § 5-25
- grunnstønad og hjelpstønad står i § 6-9
- stønad ved gravferd står i § 7-5
- sykepenger står i § 8-55
- arbeidsavklaringspenger står i § 11-22
- uføretrygd står i § 12-17
- menerstatning ved yrkesskade står i § 13-17
- pensjon til gjenlevende ektefelle står i § 17-12
- barnepensjon står i § 18-11
- alderspensjon står i § 19-20.

246

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

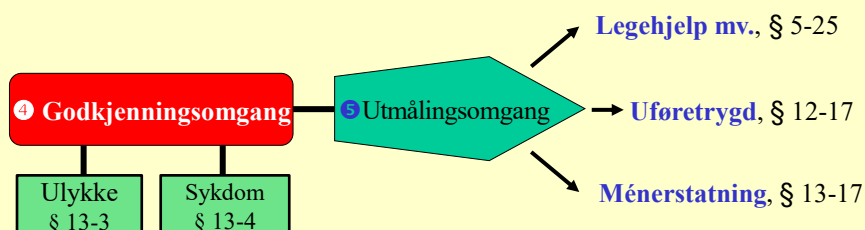
- oversikt over systemet

247

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

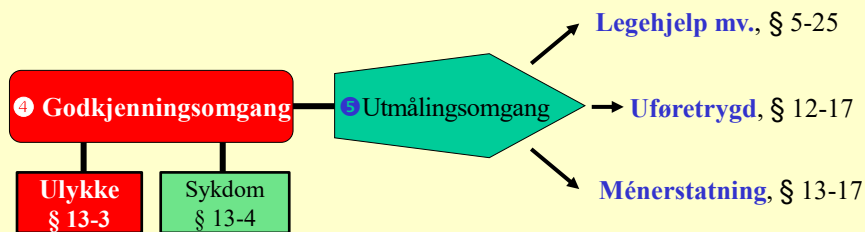
- årsakskrav i godkjenningsomgangen

248

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- årsakskrav i godkjenningsomgangen

249

4 Godkjenningsomgangen: ulykker

- årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som **skyldes** en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket,...

➤ **Problemstilling: Hvilket rettslig innhold har ordet «skyldes»?**

➤ **Sentrale rettskilder**

↳ **Trygderettspraksis – f.eks. *Skredulykke i Vassdalen* (TRR 2004/2525)**

«Hvis det framtrer som mest sannsynlig eller nærliggende at en arbeidsulykke er årsaken til en skadefølge, blir denne tilstanden **i sin helhet** godkjent som yrkesskade. Ved samvirkende årsaksfaktorer der den yrkesbetingede faktor ikke er hovedårsaken til skaden/sykdommen, kan det etter omstendighetene være grunnlag for en **delvis** godkjenning av en sykdom eller skade som yrkesskade.»

250

④ Godkjenningsomgangen: ulykker – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som **skyldes** en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, ...»

- **Problemstilling: Hvilket rettslig innhold har ordet «skyldes»?**
- **Sentrale rettskilder**
 - ↳ **Trygderettspraksis** reflekterer en rekke avgjørelser hvor det anvendes en hovedårsakslære med fordelingsadgang («mild hovedårsakslære»)
 - ↳ **NOU 2004 nr. 3:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang
 - ↳ **Juridisk teori:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang (Kjønstad m.fl.)
- **Antatt løsning: Hovedårsakslære med fordelingsadgang, men savner per i dag endelig avklaring fra Høyesterett (eventuelt lovgiver)**

251

④ Godkjenningsomgangen: ulykker

Ftrl. § 13-3 | Presisering om følgeskader

Termoplast (TRR-2021-1463)

«Det er ... ikke betingelseslæren, men hovedårsakslæren som gjelder ved godkjenning av yrkesskader, herunder følgeskader ... Videre har den ankende part anført at dersom smertetilstanden ikke godkjennes fullt ut som følgeskade, må den godkjennes delvis. Til dette vil retten bemerke det at det ikke gjelder et fordelingsprinsipp ved vurderingen av godkjennelse av følgeskader, jf. blant annet NAVs rundskriv R13-00 punkt 2.4 Følgeskader og LE-2020-22561. Spørsmålet blir etter dette om det er mest sannsynlig at den godkjente yrkesskaden er hovedårsaken til den ankende parts nevrologiske smertetilstand/CRPS i høyre hånd.»

- ↳ Sml. bl.a. *Passiv røyk II* (Rt-2005-495), *Sporveisbetjent* (Rt-2006-735) og *Bordplate* (LB-2019-33038), samt trygderettspraksis slik som eksempelvis *Scenefall* (TRR-2008-2687). Se Arbeidsheftet s. 43

252

④ Godkjenningssomgangen: ulykker

Ftrl. § 13-3 | Presisering om sårbarhet

Kranbilsjåfør (LE-2020-22561)

«I LA-2014-203511 fastholdt lagmannsretten Trygderettens kjennelse hvor krav på menerstatning på grunn av psykiske lidelser/plager etter en arbeidsulykke ikke ble tatt til følge. Når det gjelder sårbarhetsprinsippet uttalte lagmannsretten:

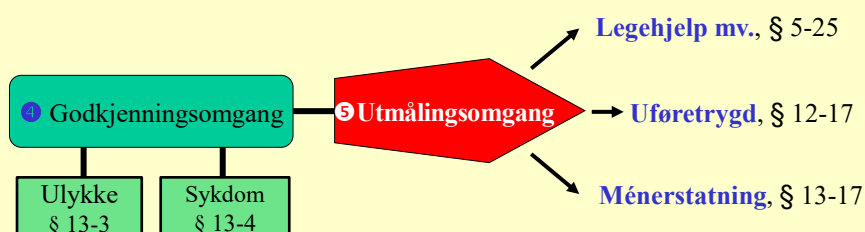
‘Foranlediget av det som ble gjort gjeldende i prosedyrene bemerkes at prinsippet om at man skal ta skadelidte som han eller hun er (sårbarhetsprinsippet), ikke kan anses å få samme anvendelse for yrkesskadetrygd som i personskadeerstatningsretten. Se kommentarene i note 882 til folketrygdloven § 13-3 i Rettsdata og Morten Kjelland *Særlig sårbarhet i personskadeerstatningsretten – en analyse av generelle og spesielle årsaksregler* avsnitt 9.5.’»

↳ Konsekvens: Særlig sårbarhet vil være medlemmets egenrisiko, til forskjell fra hva som er utgangspunktet i erstatningsretten

253

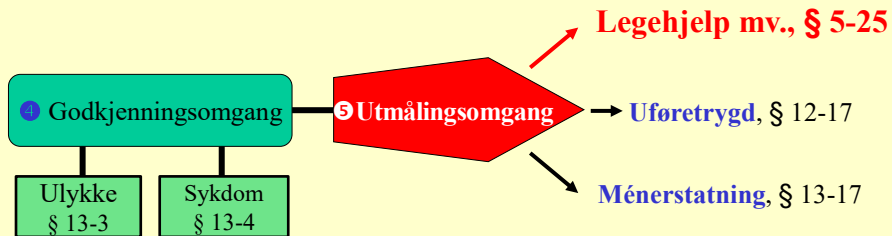
Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

254

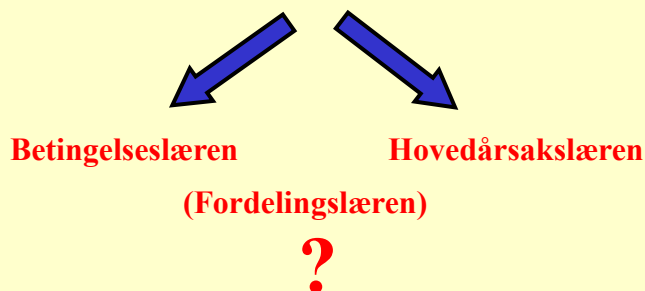
Sammenhenger & plassering av årsakskrav - utmålingsomgangen: utvalgte emner

255

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – ftrl. § 5-25. Årsakskravets innhold (materielt)

«Ved en skade eller sykdom som regnes som yrkesskade etter kapittel 13, ytes det full dekning for nødvendige utgifter til legehjelp, tannlegehjelp ... som kan bøte på **følgene av skaden.**»

256

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – rettsavklaringen i *Betjeningsleder* (Rt. 2006 s. 735)

Rettskilde	Betingelses- lære	Hovedårsaks- lære	Doms- referanse
Lovtekst	Ingen veiledning		Avsn. 32
Føretarbeider	Begrenset veiledning		Avsn. 35
Rundskriv	Begrenset veiledning		Avsn. 36-38
Trygderettspraksis	(X)	X	Avsn. 39-42 + 45
Rettspraksis		(X)	Avsn. 43-45
Formålsbetraktning	(X)	(X)	Avsn. 46
Andre redde hensyn	(X)	(X)	Avsn. 46

«Jeg er blitt stående ved at folketrygdloven § 5-25 første ledd første punktum må forstås slik at det er et vilkår for å få dekket utgifter at behandlingen hovedsakelig eller i det vesentlige skyldes yrkesskadeplager. Det gjelder med andre ord et hovedårsaksprinsipp.» (avsnitt 47)

257

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – en linje mot erstatningsretten

Kun bilansvar («ren trafikkskade»)

- Skadevolder dekker merutgifter opp til egenandelstaket,
- 3165 kroner for 2024 (Helfo)

Kun yrkesskade («ren yrkesskade»)

- Trygden dekker alt

258

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

IKKE oppfyller vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenger og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

259

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

OPPFYLLER vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenger og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

↳ Forsikringselskapet (skadevolder) anfører – og har rett i – at det ikke er bundet av trygdens årsaksvurdering, sml. bl.a. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

Nettopp på bakgrunn av ulike årsakskrav

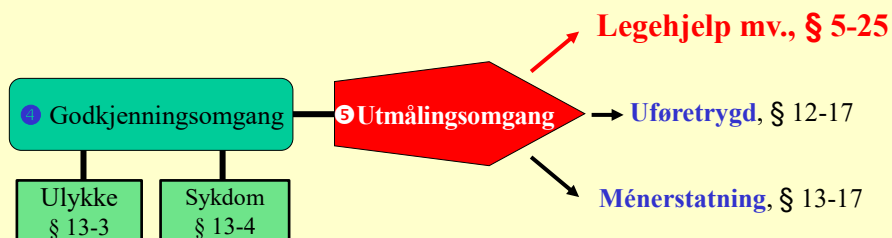
Oppsummert i
Domshefte s. 38
+ Disposisjonshefte s. 19 f.

260

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

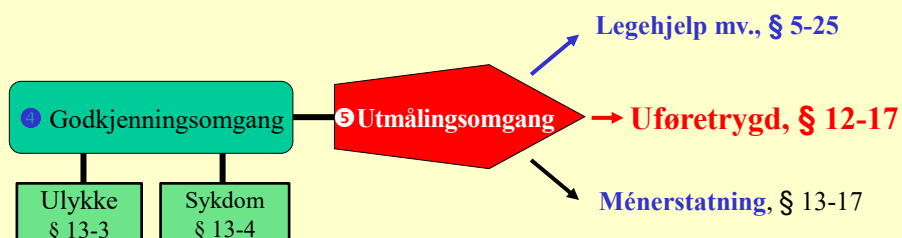
- utmålingsomgangen: utvalgte emner

261

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

262

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader **ned til 30 prosent**.

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.»

263

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en **særskilt uføregrad** for den del av uførheten som **skyldes** yrkesskade eller yrkessykdom.

↳ **Kan være mellom 30 % og 100 % uførhet**

264

5 Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en **særskilt uføregrad** for den del av uførheten som **skyldes** yrkesskade eller yrkessykdom.

- ↳ **Praktisk viktig: Skadelidte kan arbeide opp til 70 prosent og likevel få uføretrygd**
- ↳ **I andre saker som f.eks. trafikksaker eller ved fritidsuhell kreves minst 50 % uførhet**

265

5 Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

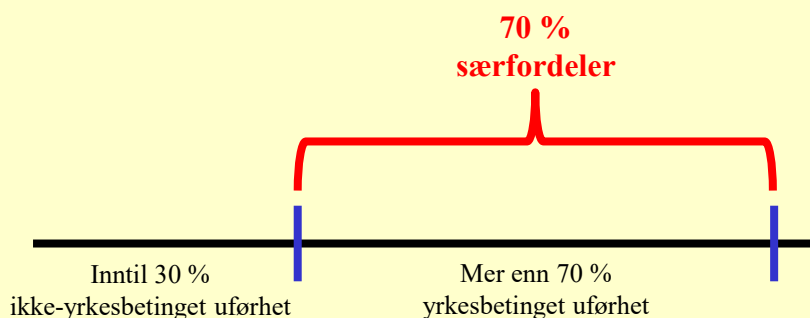
- Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det **ses bort fra** uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når **denne delen** utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.»

266

5 Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade
– årsakskravets innhold (materielt)

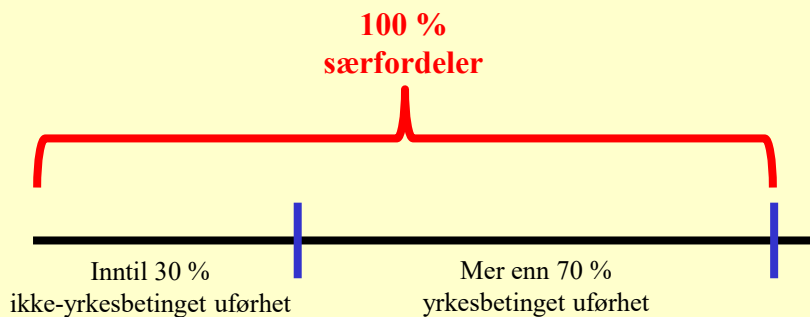
Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

267

5 Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade
– årsakskravets innhold (materielt)

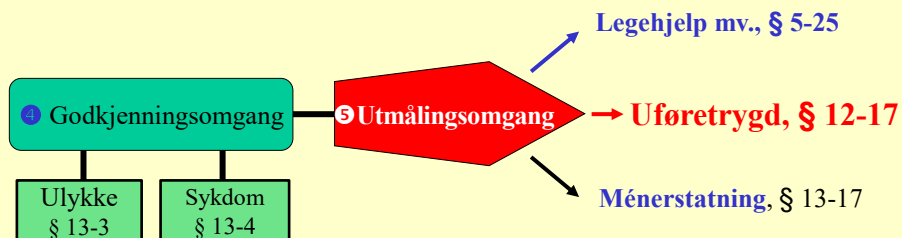
Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

268

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

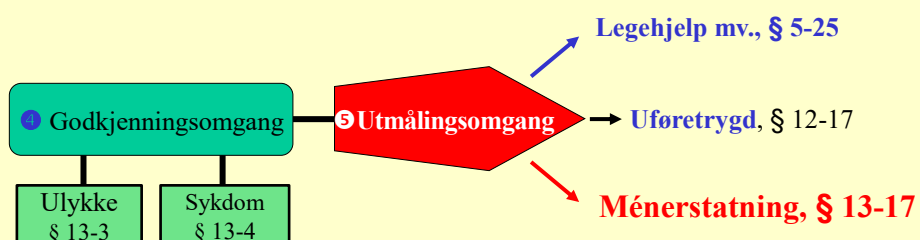
- utmålingsomgangen: utvalgte emner

269

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

270

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Generelt

- Det er **den godkjente delen** av skaden – selve yrkesskaden eller yrkessykdommen – som gir grunnlag for **sær**fordeler
- Denne **delen** som skal vurderes om oppfyller vilkårene i ftrl. § 13-17 og som skal plasseres inn i ménerstatningstabellen

Presiseringer

- Spørsmålet om årsakssammenheng er derfor **nært knyttet til godkjenningssomgangen** (og det er der årsaksspørsmål kommer opp)
- Trygden er **bundet** av årsaksvurderingen fra godkjenningssomgangen
- Et par **eksempler som illustrerer årsakskravets betydning ...**

271

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Eksempel 1: Årsakskravet er oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 30 %, hvorav 10 % skyldes tidligere plager og 20 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Rett til ménerstatning i gruppe 1 (hvis også øvrige vilkår er oppfylt)

Eksempel 2: Årsakskravet er ikke oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 15 %, hvorav 7,5 % skyldes tidligere plager og 7,5 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Skadelidte har ikke krav på ménerstatning

272

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Kun bilansvar («ren trafikkskade»)

- Ménerstatning etter skl. § 3-2, jf. bal. § 6
- Ikke ménerstatning fra trygden (og da heller ingen fradragsspørsmål)

Kun yrkesskade

- Ménerstatning både fra trygden og yrkesskadeforsikreren
- Erstatningen er standardisert (forskriftens kap. 4); ikke etterfølgende samordning («innbakt»/hensyntatt i selve standardsystemet/satsene)

Kombinert trafikk- og yrkesskade

- Ménerstatning både fra trygden og yrkesskadeforsikreren; valgfrihet
- Hvis oppgjør etter bilansvaret: samordning etter skl. § 3-2

273

Oppsummering av særfordeler (yrkesskade)

Godkjenningsomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderegel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):
Hovedårsakslære

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):
Fordelingslære

Ménerstatning (ftrl. § 13-17):
Fordelingslære

274

Oppsummering av særfordeler (yrkesskade)

Godkjenningssomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderegel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):
Hovedårsakslære
Overvektsprinsipp

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):
Fordelingslære
Overvektsprinsipp

Ménerstatning (ftrl. § 13-17):
Fordelingslære
Overvektsprinsipp

275

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

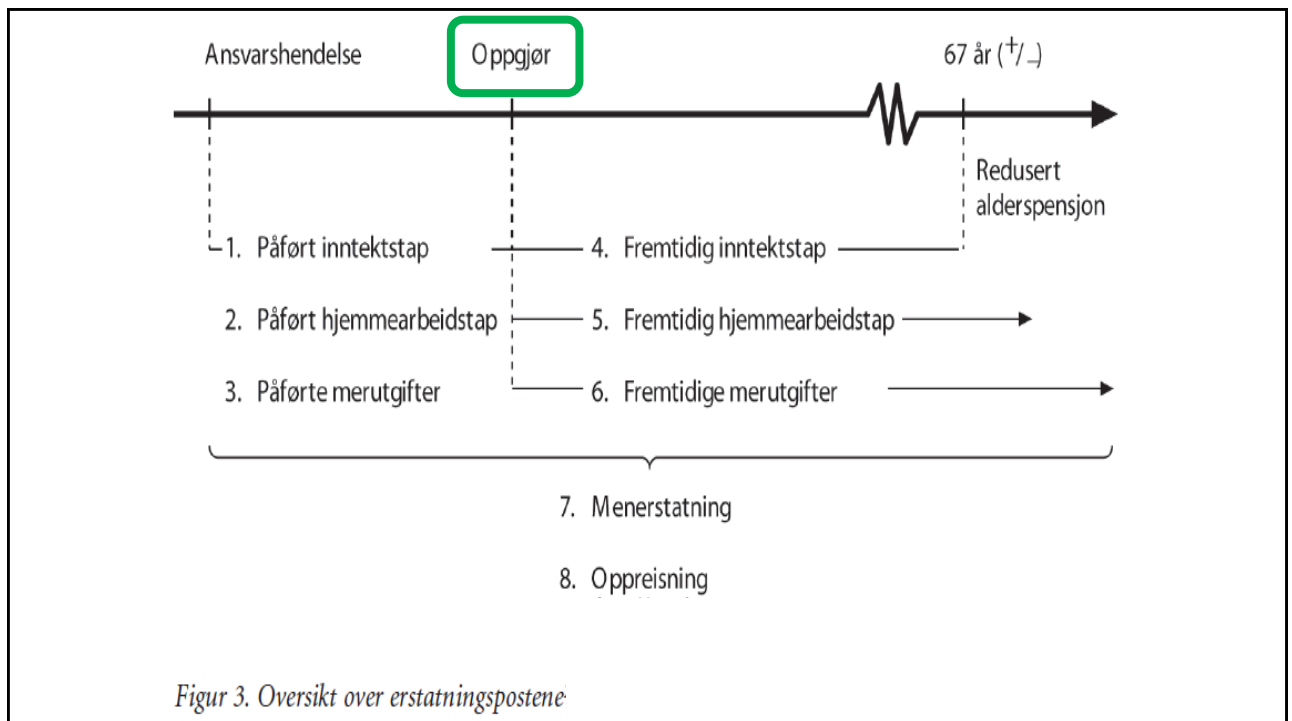
Professor dr. juris Morten Kjelland

276

Erstatningsutmåling

277

Figur 3. Oversikt over erstatningspostene

278

§ 12. Tap som omfattes.

Yrkesskadeforsikringen skal dekke lidt tap, tap i framtidig erverv og utgifter som skaden antas å påføre skadelidte i framtiden. Hvis skadelidte har fått varig og betydelig skade av medisinsk art, skal det gis særskilt ménerstatning. Loven gjelder ikke oppreisning for skade av ikke-økonomisk art etter [skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 § 3-5](#).

Yrkesskadeforsikringen skal ved dødsfall gi erstatning til dem som arbeidstakeren helt eller delvis forsørget. [Skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 § 3-4](#) første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 13. Erstatningsutmåling.

[Skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 kap. 3](#) gjelder så langt ikke annet er bestemt i eller i medhold av denne lov.

Kongen kan gi regler om utmålingen av erstatning etter loven.

➡ **Yrkesskadeforskriften (Standardforskriften) 21. desember 1990 nr. 1028**

➡ **Førarbeider til forskriften | Kronprinsregentens resolusjon 21. desember 1990**

279

HR-2024-2188-A

Instans	Norges Høyesterett – Dom
Dato	2024-11-29
Publisert	HR-2024-2188-A
Stikkord	Erstatningsrett. Yrkesskade. Oppgjørstidspunkt.
Sammendrag	En høyt lønnet arbeidstaker som ble ufor, hadde krav på yrkesskadeerstatning for tapt inntekt og tap av fremtidig inntekt. Erstatning for tapt inntekt utmåles individuelt, mens erstatning for tap av fremtidig inntekt fastsettes sjablonmessig, jf. forskrift 21. desember 1990 nr. 1027 § 2-3. Fastsetting av tidspunktet for overgangen fra tapt inntekt til tap i fremtidig inntekt - oppgjørstidspunktet - kan derfor ha derfor stor økonomisk betydning. I tvisten mellom arbeidstakeren og forsikringselskapet om fastsetting av oppgjørstidspunktet kom Høyesterett som de tidligere instanser til at tidspunktet var avtaletidspunktet dersom partene var enige, eller domstidspunktet ved domstolsbehandling . Dette var i samsvar med det alminnelige erstatningsrettslige oppgjørstidspunktet, og forskriften § 2-3 kunne ikke medføre noen annen løsning. Dommen gir veiledning om utmåling av erstatning for tapt inntekt ved yrkesskade. (Rt-sammendrag) Henvvisninger: Forskrift om standardisert erstatning etter yforsl. (1990) §2-3
Nøkkelavsnitt	A27, A41, A51, A53, A54, A55
Saksgang	Oslo tingrett TOSL-2021-144392 – Borgaring lagmannsrett LB-2023-26689 – Høyesterett HR-2024-2188-A, (sak nr. 24-027979SIV-HRET).
Parter	Tryg Forsikring (advokat Jo Gjennestad – til prøve) mot A (advokat Øyvind Vidhammer).
Forfatter	Dommerne Knut Erik Sæther, Christian Lund, Are Stenvik, Arne Ringnes og Aage Thor Falkanger.
Sist oppdatert	2024-12-05
Henvisninger i teksten	Gjeldsbrevlova (1939) §5 Skadeserstatningsloven (1969) §3-1, §3-2a, kap3 Yrkesskadeforsikringsloven (1989) §3, §11, §12, §13 Forskrift om standardisert erstatning etter yforsl. (1990) kap 3 Tvisteloven (2005) §20-2, §20-5

The screenshot shows the Parat24 website with a news article titled "Yrkesskadeerstatning". The article features a photograph of a helicopter and discusses a case where a Parat member received full compensation from the Supreme Court (Høyesterett) for a helicopter pilot. The text below the image reads: "En tidligere helikopterpilot, som Parat har ført sak for i rettssystemet, fikk nylig fullt medhold av Høyesterett i krav om yrkesskadeerstatning."

280

Instans	Norges Høyesterett – Dom
Dato	2025-05-23
Publisert	HR-2025-978-A
Stikkord	Erstatningsrett, Yrkesskade, Ulfarhet, Erstatningsberegning
Sammenheng	En serviceingenør som var blitt 100 % arbeidsufør på grunn av en arbeidsulykke, gjorde gjeldende at erstatningen for tap i fremtidig inntekt under arbeidsgiverens yrkesskadeforsikring skulle fastsettes på grunnlag av en individuell utmåling etter skadeserstatningslovens regler. Forsikringssektoret ville fastsette erstatningen på andrer enn dette eller forskrift om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring. § 13 andre ledd, noe som ville gi en langt lavere erstatning. Høyesterett kom til at yrkesskadeforsikringsloven § 3 ikke ga rett til individuell utmåling av erstatningen. Det var heller ikke grunnlag for å gjøre unntak fra forskriftens regler om standardisert erstatning. Risikoen for underkompensasjon på grunn av forsikringsinnskjøpsene på 10 G forelå allerede da forskriften ble vedtatt. At kapitaliseringsrenten etter skadeserstatningsloven var redusert uten at dette var fulgt opp i yrkesskadeforsikringsloven, var et forhold som rammet alle som var omfattet av forskriften. Det er dessuten på gang et arbeid for å øke satsene tilsvarende endringene i kapitaliseringsrente. Dommen bidrar til klargjøring av muligheten for unntak fra forskrift om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring (Ri-sammenheng) Henvisninger: Skadeserstatningsloven (1969) Yrkesskadeforsikringsloven (1989) §3, §13 Forskrift om standardisert erstatning etter yforsl. (1990)
Nøkkelavsnitt	A32, A49, A50, A59, A60, A61, A62, A70
Saksgang	Agder tingrett TÅGD-2023-92545 – Agder lagmannsrett LA-2024-22226 – Høyesterett HR-2025-978-A, (sak nr. 24-19833SN-HRE.T)
Parter	Storebrand Livsforsikring AS (advokat Jari Rune Hensten) og Yrkesskadeforsikringsforeningen (partihjelper) (advokat Kaare Andreas Sthelvig) mot Å (advokat Magne Olsen) og Personskadeforbundet LTN (partihjelper)

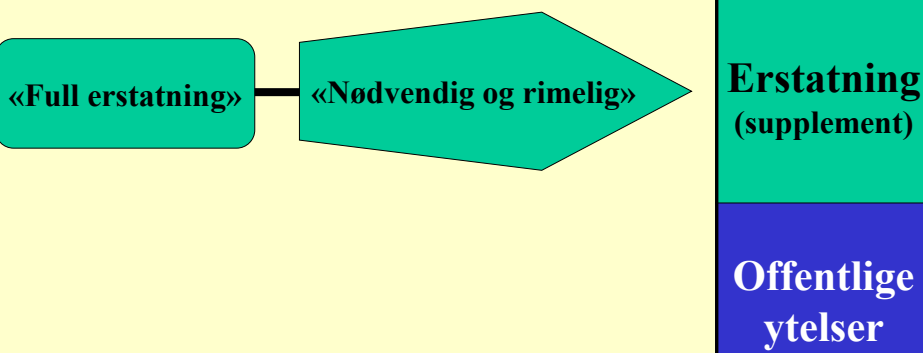
Samlet vurdering

- (59) Både utgangspunktet om full erstatning og begrensningen til «en viss» standardisering legger etter min oppfatning noen rammer for utformingen av standardiseringen sammenlignet med hva en individuell utmåling vil gi. Det er etter mitt syn samtidig et **naturlig element i standardisering** at det settes både et inntektstak og et inntektsgulv, slik det var i flere av de dagdelende forskringsvilkårene. I forskriften er inntektstaket satt til 10 G, som i dag utgjør 1 301 600 kroner. Partene er enige om at dette taket, og grunnerstatningen på 30 G for slike inntekter, lå innenfor forskriftshjemmelen da forskriften ble vedtatt i 1990. Selv om det har vært stilt spørsmål ved at taket ble satt til 10 G og ikke høyere, har jeg samme syn som partene på gyldigheten av forskriften da den ble gitt.
- (60) Dersom standardiseringen ligger fast, mens resultatet av en individuell utmåling utvikler seg, kan det imidlertid ikke utelukkes at vurderingen av om standardiseringen kan stå seg overfor hjemmelsloven, vil kunne bli en annen.
- (61) En åpning for å gjøre unntak fra forskriften vil gi enkelte utfordringer, slik Storebrand har pekt på. **Det vil være krevende å sette en grense for når misforholdet er blitt så stort at forskriften ikke kan anvendes.** I tillegg er det slik at forskriften regulerer forholdet mellom private, og premieberegninger og avsetninger er foretatt med grunnlag i forskriftens bestemmelser. På begge punkter står forskriftsgiver i en bedre posisjon enn domstolene til å foreta vurderingene. Blant annet vil forskriftsgiver kunne ivareta hensynet til forutberegnelighet ved å gi overgangsregler. Slik jeg ser det, gir disse omstendighetene grunn til noe tilbakeholdenhet ved prøvingen sammenlignet med der det er tale om offentligrettslige forbud og påbud uten slik privatrettslig virkning.
- (62) Med disse utgangspunktene blir spørsmålet om det i ettertid har skjedd såpass store endringer faktisk og rettslig at forskriften ikke lenger kan anvendes i As tilfelle. **Dette må i så fall bygge på at endringene gjør at forskjellen mot det som kan anses som «full erstatning», for As del er blitt så stor at det bryter med forutsetningene for forskriftshjemmelen.**

281

Merutgifter

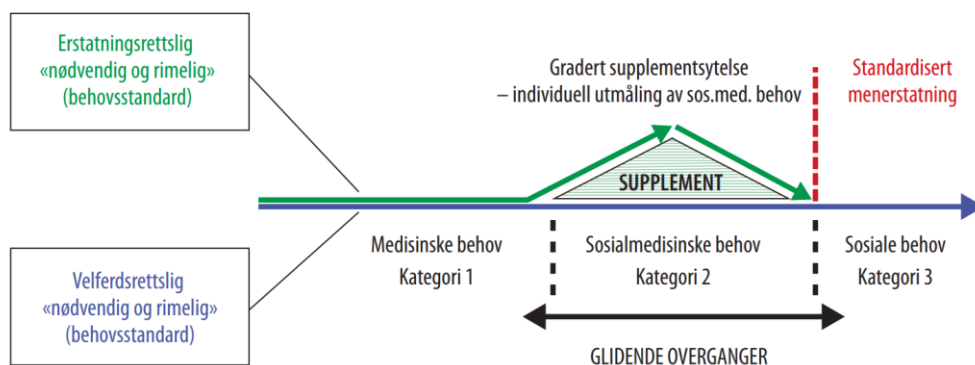
Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

282

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

Figur 25. «Kategoriskjemaet». Ulike behovsstandarder

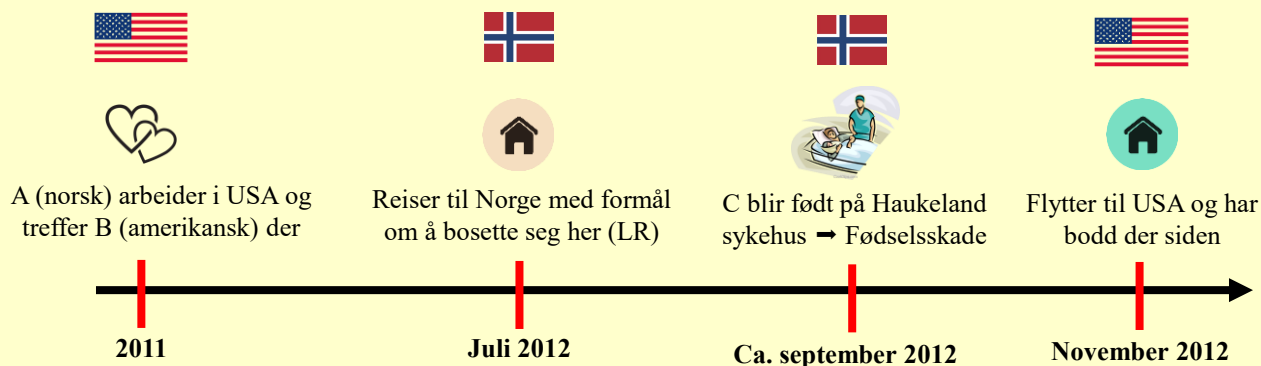
283

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

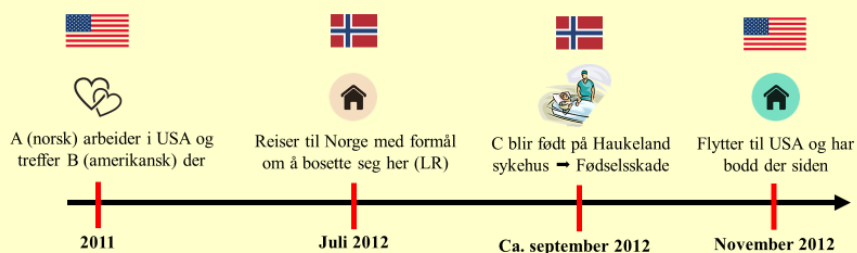

284

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

Erstatning
(supplement)

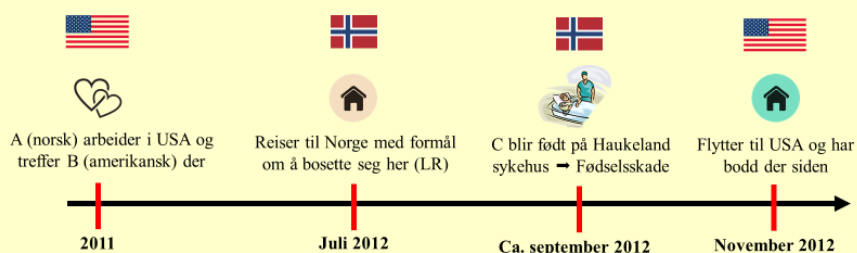
Offentlige
ytelser

285

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

Erstatning
(supplement)

Hvem har
risikoen?

Offentlige ytelser

286

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

«Juridisk teori har i liten grad tatt for seg spørsmålet jeg behandler her. Jeg nevner likevel drøftelsen til Morten Kjelland i Syse mfl., Pasientskaderett, 2011 side 406-407. Han kommenterer problemstillingen og fremhever at temaet «reiser en rekke intrikate spørsmål i skjæringsfeltene mellom erstatningsrett, velferdsrett og internasjonal rett». I tilknytning til en gjennomgang av Pasientskadenemndas vedtak i PSN-2009-13 uttaler han at han ikke vil «utelukke» at et valg om å flytte til utlandet kan være «rimelig», for eksempel som følge av sterk tilknytning til landet. Jeg forstår dette slik at han åpner for at det i slike tilfeller bør gis erstatning basert på den faktiske situasjonen i det aktuelle landet.

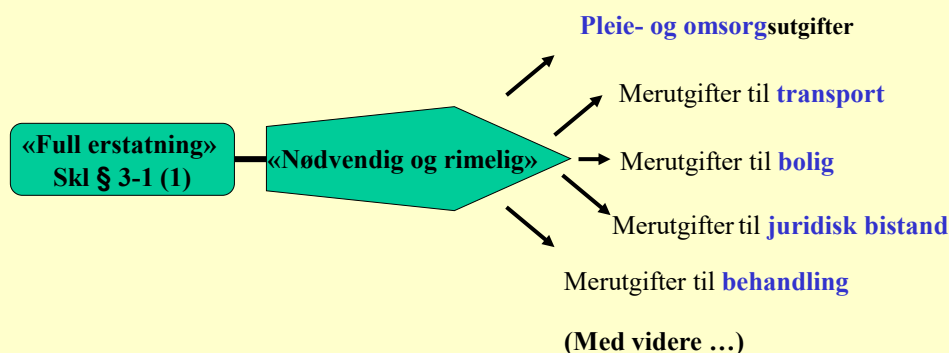
Kildene gir ikke noen klare svar på spørsmålet om hvordan erstatningen skal utmåles hvor skadelidte bor i utlandet på oppgjørstidspunktet, og dermed ikke mottar norske trygdeytelser. Jeg synes nok likevel de peker i retning av at den faktiske situasjonen – i hvert fall i utgangspunktet – må være avgjørende ved utmålingen: Det må vurderes hvilke offentlige ytelser skadelidte mottar i hjemlandet, og det individuelle tapet må beregnes på det grunnlaget. Beregningen kan ikke basere seg på norske velferdsytelser som skadelidte ikke får.»

(avsnitt 58–59)

287

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

288

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | behandlingsutgifter

§ 5-25. Stønad ved yrkesskade

Ved en skade eller sykdom som regnes som yrkesskade etter **kapittel 13**, ytes det **full dekning** for nødvendige utgifter til legehjelp, tannlegehjelp, fysikalsk behandling og legemidler, spesielt medisinsk utstyr og forbruksmateriell, og hensiktsmessige hjelpemidler som kan bøte på **følgene av** skaden.

Etter en yrkesskade dekkes nødvendige utgifter til hjemtransport.

Departementet gir forskrifter om stønad etter denne paragrafen, herunder om hva som skal regnes som full dekning, om stønad i utlandet, og om stønad til personer som ikke lenger er medlemmer i trygden.

↳ Hovedårsakslære

Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – rettsavklaringen i *Bejningsleder* (Rt. 2006 s. 735)

Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt
Skade	Utskjøt	Utskjøt

«Jeg er blitt stående ved at folketrygdløven § 5-25 første ledd første punktum må forstås slik at det er et vilkår for å få dekket utgifter at behandlingen **hovedsakelig** eller i det vesentlige skyldes yrkesskadeplager. Det gjelder med andre ord et **hovedårsaksprinsipp**» (avsnitt 47)

289

Hjemmearbeidstap

Grunnerstatningen | forskriftens kap. 4. | «Innbakt»

Industriarbeider (Rt-1998-1916), tidligere kalt «Martinsen-dommen»

- ▶ Hjemmearbeidserstatning anses som «innbakt» i standarderstatningen i forskriftens kap. 3, sml. *Industriarbeider* (Rt-1998-1916)
 - ↳ Resonnementet er overført til tolkningen av HTA, se ARD-2001-107 («Martinsen II»)
- ▶ Grunnlag for å forhøye uføregraden ved å hensynte uførhet som hjemmearbeider?
 - ↳ Skårberg og Reusch 2003 s. 152: «et uløst spørsmål», men synes å åpne for det
 - ↳ Mitt syn: Nei
 - ↳ Rettspraksis: Nei, med enkelte få unntak i eldre dommer (bl.a. Sunnfjord TR 23.2.2004)
- ▶ Men hva hvis skadelidte kjøper motorisert gressklipper/snøfreser – er det ikke da en utgift skal erstattes konkret og individuelt?
 - ↳ Nei, se *Kjelstrup* (LG-2000-1291)

290

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | oversikt over systemet

Hjemmel og dekningsformål

- Ysfl. § 13 (2), jf. Yrkesskadeforskriften kapittel 3
- Standardisert erstatning for blant annet fremtidig inntektstap

Utmålingssystemet

- Utgangspunktet: skadelidtes **pensjonsgivende inntekt** året før skaden skjedde eller sykdommen ble konstatert, jf. § 3-1
- Inntektsnivået er inndelt i **fem grupper basert på folketrygdens grunnbeløp (G)**
Den høyeste erstatningen er 30 G, den laveste er 22 G, jf. forskriftens § 3-2
- Denne grunnerstatningen går til skadelidte som er 45 eller 46 år, og er 100 % ervervsmessig ufor. **Alderskorreksjon** etter forskriftens § 3-3
- Dersom skadelidte er mindre enn 100 % ervervsmessig **ufør**, reduseres erstatningen tilsvarende, jf. forskriftens § 3-4

291

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften §§ 3-1 og 3-3 | standardiseringens natur

Liberia I (FinKN-2015-439)

«Bestemmelsene [§§ 3-1 og 3-3] hjemler ikke, slik selskapet her har gjort, å ta hensyn til at den skadelidtes fremtidige inntektsmuligheter uten skaden ville ha vært lavere. Tredje ledd i § 3-1 åpner imidlertid for å sette et inntektsnivå til side om «det er særlige holdepunkter for å anta at grunnlaget for beregningen etter første og annet ledd vil avvike vesentlig fra det som ville vært skadelidtes alminnelige inntektsnivå uten skaden eller sykdommen.». Nemnda kan ikke se at selskapet bygger sitt tilbud på denne bestemmelsen, ...

Selskapet har i stedet gjort gjeldende at utvisningen fra Norge har medført at forsikredes fremtidige ervervsevne uten skaden ville ha vært 95 % lavere enn den ville ha vært ved fortsatt opphold i Norge og at det kreves en årsakssammenheng mellom skaden og det økonomiske tapet. Fordi forsikrede er statsborger i en stat hvor inntektene er vesentlig lavere enn i Norge, må hans fremtidstapet settes tilsvarende ned. Selskapet oppstiller her et vilkår for beregningen av fremtidstapet som ikke er hjemlet i forskriftens ordlyd, jf. bestemmelsenes tvingende karakter.»

292

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften §§ 3-1 og 3-3 | standardiseringens natur

Liberia II (LF-2017-117262)

«Slik lagmannsretten ser det, åpner ikke standardforskriften for at det gjøres unntak fra forskriften – slik at det kan foretas en individuell erstatningsberegning – i situasjoner som den foreliggende, hvor forsikringstilfellet er oppstått i Norge og under en gjeldende yrkesskadeforsikring, men hvor skadelidte etter skaden har tilhold i utlandet. ...

Lagmannsretten ser at det kan reises spørsmål om rimeligheten ved at standardforskriften gis anvendelse på et tilfelle som det foreliggende, hvor forsikringstaker relativt kort tid etter skaden blir utvist fra riket og tar opphold i et land med et helt annet inntekts- og kostnadsnivå. Slik lagmannsretten ser det, kan et unntak fra forskriftens anvendelsesområde for slike tilfeller ikke søkes i rene rimelighetsbetraktninger, men må ha et klart hjemmelsgrunnlag – noe som ikke er påvist, verken i forarbeider, lov/forskrift eller rettspraksis.» (Anke til Høyesterett ikke tillatt fremmet, HR-2018-690-U)

► Forarbeidene til forskriften: ikke uttrykkelig problematisert; andre typesituasjoner er nevnt

293

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 3-4 | et økonomisk uførhetsbegrep

Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

§ 3-4. Tap av deler av ervervsevnen

Har skadelidte bare tapt deler av sin ervervsevne, reduseres erstatningen tilsvarende.

294

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 3-4 | et økonomisk uførhetsbegrep

Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

«Forsikringsselskapet har, som tidligere nevnt, beregnet en uføregrad på 16%. Dette skjer ved at inntektstapet – som utgjør kr 400.000 i fem år, til sammen to millioner kroner – blir fordelt på alle år fra 2001 og frem til fylte 67 år i 2040. Dette blir rundt regnet kr 50.000 pr. år, noe som igjen leder frem til et inntektstap – og en uføregrad – på omkring de 16% som forsikringsselskapet har lagt til grunn ved sin erstatningsutmåling.

Selskapets standpunkt er i samsvar med utgangspunktet for hvordan uføregraden skal beregnes, som et uttrykk for reduksjonen i inntektsnivået på grunn av skaden, vurdert frem til pensjonsalderen. Standardforskriften bygger imidlertid på en normalsituasjon, der inntektstapet pådras i den skadelidtes resterende yrkeskarriere, frem til en pensjonsalder på 67 år. For å beregne nåverdien av de fremtidige, årlige nettotap, må det foretas en kapitalisering. Dette er lagt inn i tabellen for grunnerstatning etter forskriften § 3-2 og korreksjonsbestemmelsen for alder i § 3-3.» (flertallsvotumet, avsnitt 42–43)

295

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 1-2 | skadelidte uten rett til Nav-ytelser

Forskriftens § 1-2 Tilleggserstatning

«Skadelidte som ikke fyller vilkårene for ytelser ved yrkesskade etter folketrygdloven kapittel 13, kan kreve tilleggserstatning. Tilleggserstatningen skal fastsettes slik at skadelidte så langt det er mulig settes i samme stilling som om slike ytelser hadde vært tilstått. Ved fastsettelsen av tilleggserstatningen skal det gjøres fradrag for trygdeytelser og andre ytelser som gir tilsvarende kompensasjon.»

Høyesteretts presisering i Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

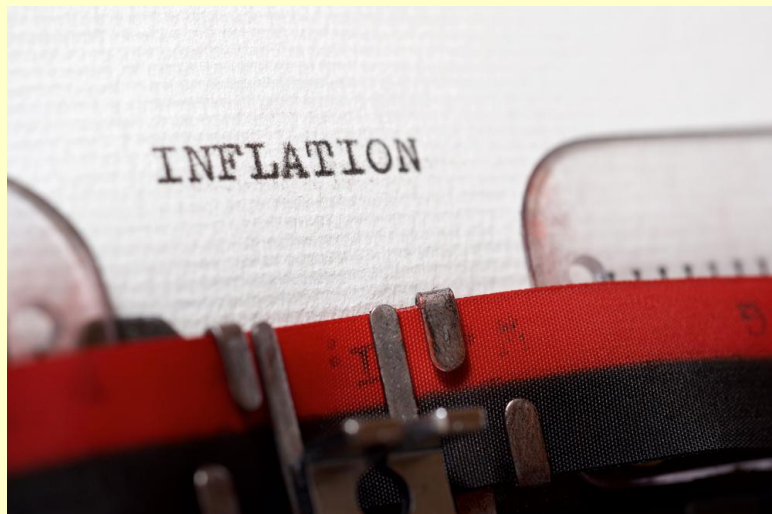

«Bestemmelsen tar sikte på de relativt sjeldne tilfeller der yrkesskadeforsikringsloven omfatter **skader og sykdommer** som **ikke** faller inn under folketrygdlovens yrkesskadekapittel, eller der **personkretsen ikke** er sammenfallende, jf. Lødruputvalget på side 172 i NOU 1994: 20. A har imidlertid fått sin skade godkjent som yrkesskade etter folketrygdloven. Selv om han ikke skulle være berettiget til uførepensjon, er han ikke i den situasjonen som § 1-2 regulerer.»

296

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | skjønnsmessig oppregulering i tillegg til G-regulering?

Fra	Grunnbeløp		Gjennomsnitt	
	Pr. år	Pr. mnd	År	Beløp
01.05.2022	111 477	9 290	2022	109 784
01.05.2021	106 399	8 867	2021	104 716
01.05.2020	101 351	8 446	2020	100 853
01.05.2019	99 858	8 322	2019	98 866
01.05.2018	96 883	8 073	2018	95 800
01.05.2017	93 634	7 803	2017	93 281
01.05.2016	92 576	7 715	2016	91 740
01.05.2015	90 068	7 506	2015	89 502
01.05.2014	88 370	7 364	2014	87 328
01.05.2013	85 245	7 103,75	2013	84 204
01.05.2012	82 122	6 843,50	2012	81 153
01.05.2011	79 216	6 601	2011	78 024
01.05.2010	75 641	6 303,42	2010	74 721
01.05.2009	72 881	6 073	2009	72 006
.....

297

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | skjønnsmessig oppregulering i tillegg til G-regulering?

Sveiser (LA-2021-132041)

«Lagmannsretten skal til slutt fastsette erstatning for fremtidig inntektstap. Denne skal utmåles etter standardforskriftens bestemmelser om standardisert grunnerstatning med aldersfradrag. Etter det resultat lagmannsretten har kommet til ovenfor, er det ikke grunnlag for å tidsbegrense eller gradere erstatningen. Grunnerstatningen utgjør 22 G, jf. forskriften § 3-2. ...»

A har gjort gjeldende at grunnbeløpet på betalingstidspunktet må legges til grunn, og at erstatningsbeløpet derfor må oppreguleres med ca 3 prosent ut fra forventet økning av grunnbeløpet fra 1. mai 2022, dersom betaling skjer etter denne datoen. Lagmannsretten finner ikke grunnlag for dette. Ved en standardisert erstatning er det lite rom for skjønn. Likhets hensyn og retts tekniske hensyn taler mot en skjønnsmessig regulering som innebærer avvik fra gjeldende grunnbeløp på domstidspunktet.»

298

Barneerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | Yrkesskadeforsikringen er lex specialis

Prop. L 110 (2014–2015)

«De foreslåtte endringene i skadeserstatningsloven vil få virkning også for erstatningskrav som fremmes etter reglene i voldsoffererstatningsloven, pasientskade-loven og bilansvarslova.

Forslaget **griper ... ikke inn i reglene om utmåling av erstatning ved yrkesskader**, jf. yrkesskadeforsikringsloven med tilhørende forskrifter.» (s. 6)

299

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | hard grad av standardisering

§ 4-1. Grunnerstatning

Grunnerstatningen fastsettes slik:

medisinsk invaliditet:	grunnerstatning:	
1. 15 – 24 %	0,75	G
2. 25 – 34 %	1	G
3. 35 – 44 %	1,5	G
4. 45 – 54 %	2	G
5. 55 – 64 %	2,5	G
6. 65 – 74 %	3	G
7. 75 – 84 %	3,75	G
8. 85 – 100 %	4,5	G
9. Skade som er betydelig større enn skade som gir grunnlag for invaliditetsgrad på 100 %	5,5	G

§ 4-2. Skadelidtes alder

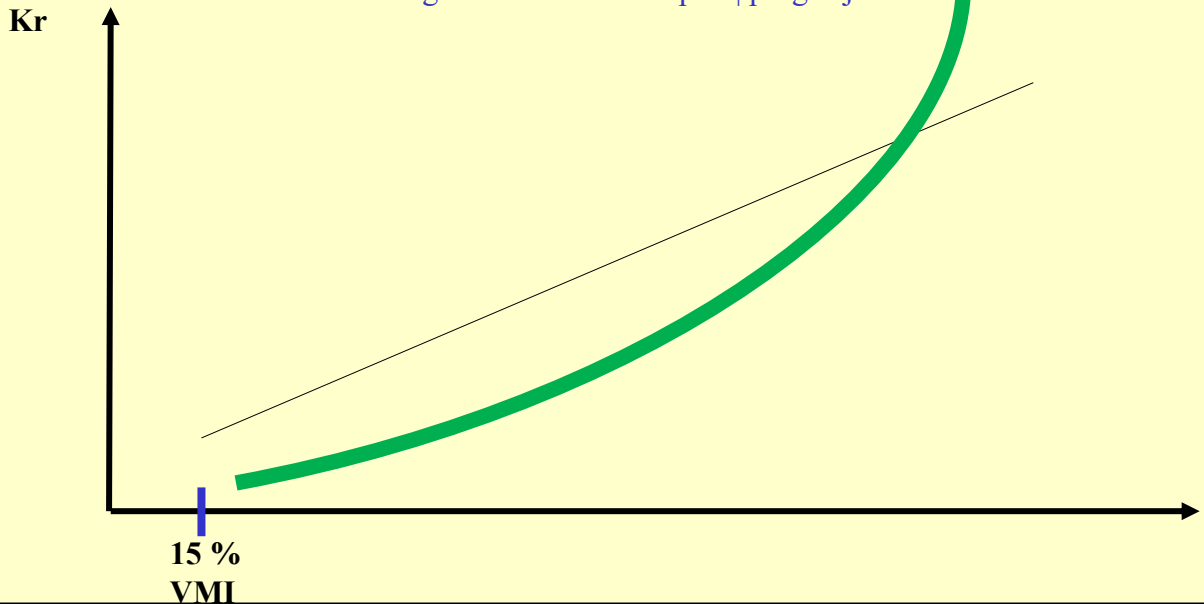
Ménerstatningen beregnes slik i forhold til grunnerstatningen:

- Er skadelidte 45 eller 46 år, svarer erstatningen til grunnerstatningen.
- For hvert år skadelidte er over 46 år, gjøres et fradrag som utgjør 2 % av grunnerstatningen. Erstatningen skal likevel utgjøre minst 50 % av grunnerstatningen.
- For hvert år skadelidte er yngre enn 45 år, forhøyes erstatningen med 2 % av grunnerstatningen.

300

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | progresjonen i satsene

301

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Spesialbarnehage (Rt. 2015 s. 820) – overføringsverdi

«Jeg er på denne bakgrunn kommet til at differanseprinsippet må danne utgangspunktet for fastsettelsen av menerstatning i flerskade-tilfellene, men at erstatning utmålt etter separasjonsprinsippet setter en nedre grense. En slik fremgangsmåte samsvarer godt med hoved-regelen om at skadevolder må ta «skadelidte som han er», jf. Lødrup, Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave, side 519.»

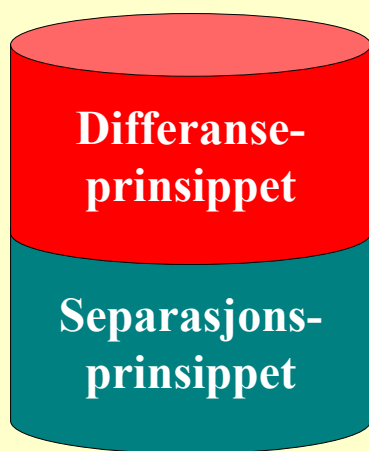
↳ I god konsistens med sårbarhetsprinsippet + teori om det ...

↳ Videreført i en rekke senere saker,
for situasjoner hvor inngangsinvaliditeten er minst 15 %

302

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Sårbarhetsbasert kompensasjon

for at nye skader ofte rammer hardere når man er skadet/syk fra før, i konsistens med sårbarhetsprinsippet (skadelidt-perspektiv på menerstatningen)

Minstesikringsbasert kompensasjon

som pålegger skadevolder å erstatte minst det bidraget vedkommende har ytt (skadevolderperspektiv på menerstatningen)

303

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Situasjonstype	Inngangsinvaliditet større enn eller lik 15 %	Inngangsinvaliditet mindre enn 15 %
Prinsipp		
Differanseprinsippet	JA (avklart i Rt. 2015 s. 820, men må kombineres med reduksjonsprinsipp (ikke summasjon) for samordning, jf. LB-2014-195477, jf. HR-2015-2040-U)	TROLIG NEI (ikke tema i Rt. 2015/820, unngå et reelt bruttoprinsipp, behovet for sårbarhetsvern ikke sterkest for lavinvaliditetsgrunnskader + etablert retts- og oppgjørspraksis siden 1970-tallet)
Separasjonsprinsippet	JA, hvis det gir høyere menerstatning (skadelidtes valgrett)	JA (konsekvens av svaret ovenfor, og at det heller ikke er grunnlag for å anvende bruttoprinsippet)
Bruttoprinsippet	NEI	NEI

304

Oppreisningserstatning

Yrkesskadeforsikringsloven § 12 | Hvem kan bli pålagt oppreisningsansvar?

Skadevoldersiden

Utgangspunkt: Skadevolder personlig, selv om frifunnet for straff, se f.eks. *Karmøy* (Rt. 1999 s. 1363)

Presiseringer:

- Skl. § 1-1; *Mindreårig knivstikker* (HR-2018-1014-A)
- Skl. § 1-3, *Psykotisk person I* (Rt. 2005 s. 104)
- Bal. §§ 4 og 6, *LTNs gruppesøksmål* (Rt. 2012 s. 1793)
- Voerstl. § 6

Avgrensninger:

- Yrkesskadeforsikrer, ysfl. § 12 første ledd tredje pkt.
- NPE, passkl. § 4 første ledd andre punktum
- Arbeidsgiver etter skl. § 2-1, men organansvar, se *Omsorgsovertakelse* (Rt. 1995 s. 209)

Skadelidtsiden

Skl. § 3-5 **første ledd:**

Den direkte skadelidte («den fornærmede»)

Skl. § 3-5 **tredje ledd:**

Visse grupper tredjemenn, men unntakene krever tradisjonelt lovhjemmel, se *Psykisk utviklingshemmet III* (Rt. 2015 s. 1324)

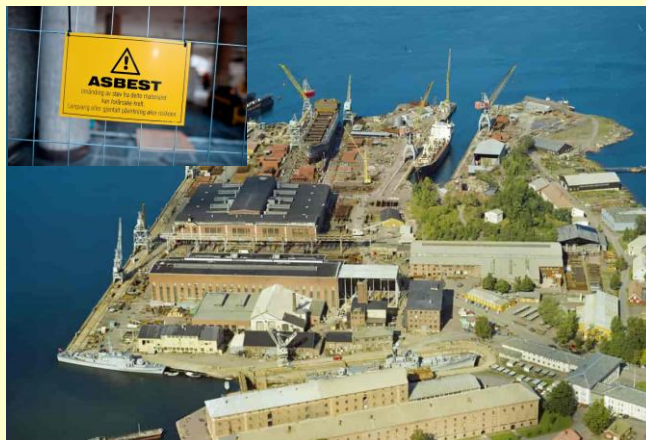
Lovteksten er uttømmende, men angivelsen noe uklar og trenger presiseringer ...

305

Forsørgertap

Ysfl. § 12 og forskriftens § 6-1 | Samordning av forsørgertapserstatning og erstatning for fremtidig inntektstap?

Horten verft (Rt-2012-1515)

306

Forsørgertap

Ysfl. § 12 og forskriftens § 6-1 | Samordning av forsørgertapserstatning og erstatning for fremtidig inntektstap?

Horten verft (Rt-2012-1515)

«Når det er utbetalt full erstatning for fremtidig inntektstap etter standardiseringsforskriften kapittel 3, kan det ikke gis erstatning for dødsfall etter § 6-1. ...

Foranlediget av problemstillinger som er reist under forhandlingene for Høyesterett, presiserer jeg at jeg med dette bare har tatt stilling til situasjonen når det er gitt erstatning for fremtidig inntektstap basert på 100 prosent ervervsuførhet. Er det før dødsfallet gitt erstatning bare for tap av deler av ervervsevnen, jf. forskriften § 3-4, bør det etter mitt syn være rom for en forholdsmessig erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1. Har skadelidte før sin død for eksempel fått grunnerstatning for 50 prosent ervervsuførhet, er det således naturlig å utbetale 50 prosent av full dødsfallserstatning til etterlatte. En slik løsning samsvarer best med de hensyn som jeg har gjort rede for. Ut fra tilsvarende betraktninger kan utbetaling av ménerstatning til skadelidte, ikke utelukke erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1.» (avsnitt 45 og 46)

↳ Fulgt opp i senere avgjørelsen, som blant annet FinKN-2019-929 (lungekreft)

307

Forsørgertap

Yrkesskadeforskriften § 6-1 | Hvem kan kreve forsørgertapserstatning?

§ 6-2. Erstatning til barn ved tap av forsørger

Erstatningen fastsettes slik:

Barnets alder	Erstatning:
da forsørgeren døde:	
under 1 år	6,5 G
1 år	6 G
2 år	6 G
3 år	5,5 G
4 år	5 G
5 år	5 G
6 år	4,5 G
7 år	4 G
8 år	4 G
9 år	3,5 G
10 år	3,5 G
11 år	3 G
12 år	2,5 G
13 år	2,5 G
14 år	2 G
15 år	2 G
16 år	1,5 G
17 år	1,5 G
18 år	1 G
19 år	1 G

Erstatningen beregnes særskilt for hvert barn.

Var avdøde eneforsørger, får barnet dobbelt så stor erstatning.

Den erstatningsberettigede har krav på morarenter etter morarenteloven fra én måned etter at dødsfallet ble meldt til forsikringselskapet.

308

Forsørgertap

Yrkesskadeforskriften § 6-1 | Hvem kan kreve forsørgertapserstatning?

FSN-7278

«Selv om krav på erstatning for tap av forsørger i alminnelighet bygger på faktisk forsørgelse og ikke på rettslig forsørgelsesplikt, mener nemnda at den presumsjon for forsørgelse og den standardiserte utmålingen som følger av standardforskriften, bare passer for avdødes egne barn. Skulle regelen også gjelde for andre barn, måtte det i tilfelle være betinget av bevisføring om faktisk forsørgelse i hvert enkelt tilfelle. Dette ville kunne være problematisk og i strid med intensjonen bak reglene om standardisering, bl.a. på bakgrunn av regler om dobbel barnetrygd for eneforsørgere og regler om offentlig forskuttering av bidrag fra den som har forsørgelsesplikt. Reglene om standardisert utmåli[n]g ville kunne passe dårlig i tilfeller hvor barnet bare delvis – kanskje bare i helt uvesentlig omfang – ble forsørget av avdøde.»

309

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskadeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

Skadet som
laboratorieleder

2001

Erstatningsoppgjør basert
på 60 % arbeidsuførhet

2005

Sykmeldt på grunn av
psykiske plager

Januar 2015

Krever revisjon av
erstatningsoppgjøret

Januar 2017

310

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskadeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

§ 5-1.

Er erstatningen fastsatt etter § 2-2, kap. 3 eller kap. 4 og skadelidtes ervervsmessige uføregrad eller medisinske invaliditet som følge av ulykken endrer seg vesentlig, kan skadelidte kreve etteroppgjør. **Krav om etteroppgjør må framsettes innen fem år etter at oppgjøret var avsluttet.**

Ved etteroppgjør etter kap. 3 og kap. 4 beregnes først differansen mellom erstatningen skadelidte fikk ved oppgjøret og den erstatningen skadelidte ville ha fått ved oppgjøret om den nye invaliditetsgraden var blitt lagt til grunn. Deretter beregnes tilleggserstatningen på grunnlag av G på det nye oppgjørstidspunktet.

311

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskadeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

«Oppsummert mener jeg at ordlyden i yrkesskadeforskriften § 5-1, sammenholdt med forarbeidene til denne og lovutredningene fra 1994 og 2011, viser at bestemmelsen **uttømmende** regulerer adgangen til etteroppgjør når kravet er begrunnet i en vesentlig forverring av enten den ervervsmessige uføregraden eller den medisinske invaliditeten. Der adgangen til avtalerevisjon på en slik måte er særskilt begrenset i lov eller forskrift, kan ikke avtaleloven § 36 eller læren om bristende forutsetninger påberopes som grunnlag for revisjon.

Dersom et krav om etteroppgjør er begrunnet i **andre forhold** enn dem som er regulert i forskriften § 5-1, eksempelvis tilblivelsesmangler ved avtalen, vil derimot alminnelige avtalerettslige regler kunne komme til anvendelse.» (avsnitt 49)

312

Overdragelse av krav

Yrkesskadeforsikringsloven §§ 12 og 13, jf. skl. § 3-10 | Arv

Tinnitus I (Rt-2006-684)

Når skadelidte dør før det foreligger en endelig avgjørelse om erstatningsberegningen – bortfaller da erstatningskravet?

313

Overdragelse av krav

Yrkesskadeforsikringsloven §§ 12 og 13, jf. skl. § 3-10 | Arv

Tinnitus I (Rt-2006-684)

«Jeg er således enig med Lødrup i det han uttaler på side 576-577 i den nevnte artikkelen: «Når skadelidte dør før det foreligger en endelig avgjørelse om erstatningsberegningen, faller derfor kravet om erstatning for fremtidig erverv uten videre bort. Det tidspunkt som kanskje ved erstatningsforhandlingenes begynnelse var omstridt og vanskelig å vurdere når ville inntre, har inntruffet, og problemet er således løst.» ...

Hensett til at reglene om erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven har et slikt erstatningsrettslig preg, er det etter min vurdering ikke grunnlag for å se krav om tap i fremtidig erverv etter loven annerledes enn et slikt krav etter alminnelig erstatningsrett.» (avsnitt 38 f.)

314

Yrkesskadeerstatning

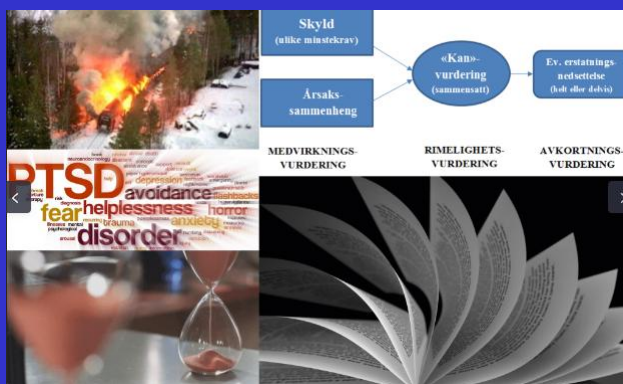
– hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

315

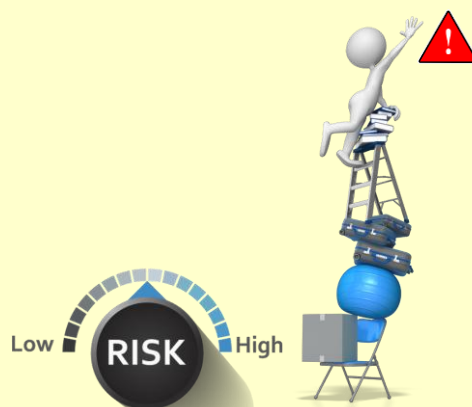
Kort om enkelte utvalgte emner

316

Skadelidtes medvirkning

– sentrale vurderingselementer og dommer

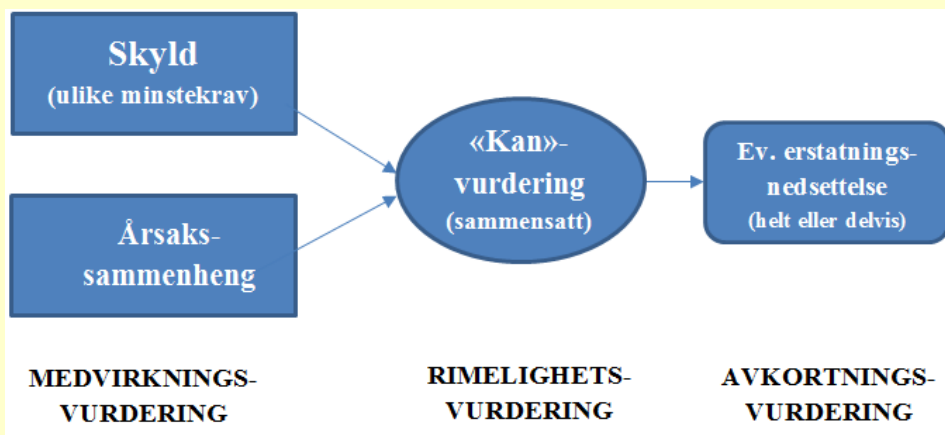

Professor dr. juris Morten Kjelland

317

Skadelidtes medvirkning

- en skisse over systematikk og hovedinnhold

Professor dr. juris Morten Kjelland 2015 ©

318

Oversikt

– ulike avkortningshjemler

Ysfl. § 14: «Erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden. ... Skadeserstatningsloven § 5-1 gjelder tilsvarende så langt den passer.»

spesialregel

Bal. § 7: «Har skadelidaren medverka til skaden med vilje eller i aktløyse, kan retten minka skadebotkravet eller lata det falla heilt bort, så nær som når skadelidaren kan leggjast berre lite til last. ...»

spesialregel

Skl. § 5-1: «Dersom den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har medvirket til skaden ved egen skyld, kan erstatningen settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers. ...»

alminnelig
regel

319

Oversikt

– skyldkrav

Ysfl. § 14: «Erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden. ... Skadeserstatningsloven § 5-1 gjelder tilsvarende så langt den passer.»

spesialregel

Bal. § 7: «Har skadelidaren medverka til skaden med vilje eller i aktløyse, kan retten minka skadebotkravet eller lata det falla heilt bort, så nær som når skadelidaren kan leggjast berre lite til last. ...»

spesialregel

Skl. § 5-1: «Dersom den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har medvirket til skaden ved egen **skyld**, kan erstatningen settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers. ...»

Alminnelig
regel

320

Oversikt – skyldkrav

Ysfl. § 14: «Erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden. ... Skadeserstatningsloven § 5-1 gjelder tilsvarende så langt den passer.»

spesialregel

Bal. § 7: «Har skadelidaren medverka til skaden med vilje eller i aktløyse, kan retten minka skadebotkravet eller lata det falla heilt bort, så nær som når skadelidaren kan **leggjast berre lite til last.** ...»

spesialregel

Skl. § 5-1: «Dersom den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har medvirket til skaden ved egen **skyld**, kan erstatningen settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers. ...»

Alminnelig
regel

321

Oversikt – skyldkrav

Ysfl. § 14: «Erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller **grovt uaktsomt** har medvirket til skaden. ... Skadeserstatningsloven § 5-1 gjelder tilsvarende så langt den passer.»

spesialregel

Bal. § 7: «Har skadelidaren medverka til skaden med vilje eller i aktløyse, kan retten minka skadebotkravet eller lata det falla heilt bort, så nær som når skadelidaren kan **leggjast berre lite til last.** ...»

spesialregel

Skl. § 5-1: «Dersom den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har medvirket til skaden ved egen **skyld**, kan erstatningen settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers. ...»

Alminnelig
regel

322

Oversikt

– skyldkrav

Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, fæl. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Luftl. § 10-21 tredje ledd

323

Oversikt

– skyldkravet i ysfl. § 14

Ot.prp. nr. 44 (1988–1989)

«Et praktisk eksempel på slik medvirkning er manglende bruk av adekvat verneutstyr tross påbud og advarsel. Men en overtredelse av sikkerhetsregler vil sjelden i seg selv være nok til avkorting. I og med at utkastet krever grov uaktsomhet, må overtredelsen av aktsomhetsnormen være klart kvalifisert. Sannsynligheten for skadeforvoldelse er videre et moment – jo større risiko for skade, desto mer nærliggende er det å betrakte uaktsomheten som grov.» (side 90)

Passiv røyk I (Rt-2000-1614)

«Det kan ... ikke være helt utelukket å legge vekt på arbeidstakerens opptreden uavhengig av arbeidsforholdet. Men det gir ikke denne saken foranledning for å gå nærmere inn på.»

- ▶ Skal likevel en del til før arbeidstakerens forhold på fritid hensyntas (f.eks. egenrøyking)
- ▶ Underbygges bl.a. av sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd; prinsippet verner også selvforskyldt sårbarhet, sml. NOU 1988: 6 s. 80, Ot.prp. nr. 44 (1988–89) s. 1926 og Passiv røyk I-dommen

324

Oversikt

– skyldkravet i ysfl. § 14

Sjakt (RG-2013-1577)

«Det er krevd at erstatningen må avkortes med 20 % på grunn av skadelidtes medvirkning, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 14 hvor det heter at erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden. I tingretten fikk Alpha Insurance AS medhold i dette.

Lagmannsretten er kommet til at det ikke er grunnlag for avkortning. Det er riktignok slik at A ikke brukte sikkerhetsutstyr. I betraktning av at han klatret opp på gelenderet til en dyp sjakt med betonggulv, var dette uaktsomt, slik det også er lagt til grunn i påtaleunntakelsen 24. januar 2006, men ikke grovt uaktsomt. Han skulle i utgangspunktet stå på gulvet mens han utførte arbeidet, og da var det ikke behov for sikkerhetsutstyr. Han klatret opp på gelenderet for å komme bedre til avslutningsvis under sveisingen. Da han mistet balansen, holdt han seg fast i papplaten og falt derfor ned i sjakten. Fallet må anses som utslag av et øyeblikks uoppmerksomhet, og hans opptreden er ikke tilstrekkelig klanderverdig til at den kan anses som grovt uaktsom.»

325

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta» (LG-2008-124827)	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for <i>andre</i> på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse, som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt)	Nei
Taklekker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

326

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta»	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt – høy terskel	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for andre på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse , som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt) – høy terskel	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

327

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta»	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt – høy terskel	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for andre på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse, som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt) – høy terskel	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

328

Oversikt

– skyldkrav

Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, Fal. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Luftl. § 10-21 tredje ledd

«Titanic» (AKN-1651)

329

«Kan»-vurderingen

– sammensatt helhetsvurdering

330

«Kan»-vurderingen

– sekkeposten «forholdene ellers»

Økt betoning av gjenopprettelseshensynet (skadeprinsippet)

Finanger I (Rt. 2000 s. 1811): «[u]lykken har hatt **tunge konsekvenser** for henne» (s. 1841)

Bilbelte (Rt. 2005 s. 887): «Som i plenumssaken Rt. 2000 s. 1811 legger jeg videre betydelig vekt på **skadens omfang**. Ulykken rammet A hardt i meget ung alder. Hun har totalt fått endret sine livsvilkår» (avsnitt 38)

Trikkelinje (HR-2016-1464-A): «Særlig når **skadekonsekvensene er omfattende**, mener jeg domstolene bør utvise **stor varsomhet** med å foreta betydelig avkortning ...» (avsnitt 60)

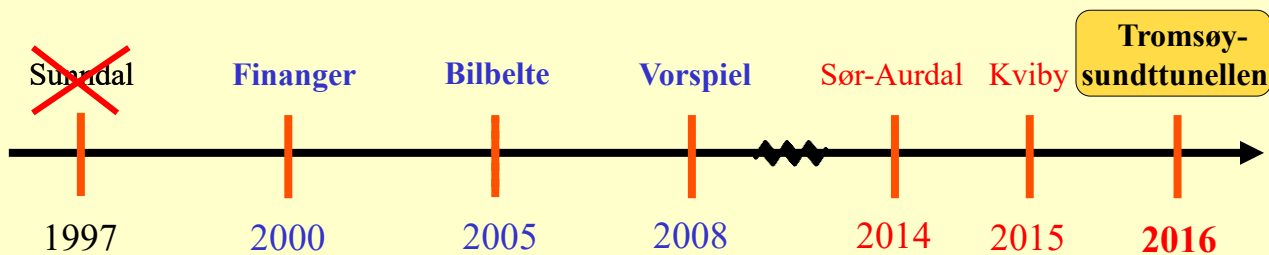
Økt sosial dimensjon i moderne erstatningsrett

Vorspiel (Rt. 2008 s. 453): «[U]nder enhver omstendighet kan avkortning ikke gjennomføres på en måte som virker **sosialt urettferdig eller urimelig**» (avsnitt 52)

331

Passiv identifikasjon

– sentrale dommer og utviklingslinjer

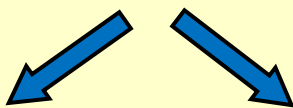

➤ *Tromsøysundttunellen* (HR-2016-803-A): 100 % avkortning

➤ Høyesterett **presiserer** hva som gjelder i **selvmordstilfellene**

332

Tredjepartstap

Egentlige tredjepartstap

= situasjoner med rent økonomisk tap uten at det samtidig er påført en realskade (fysisk eller psykisk skade)

Uegentlige tredjepartstap

= situasjoner hvor en som ikke selv var i faresonen for å bli fysisk skadet er påført en psykisk skade, i form av «sjokkskade»

333

Tredjepartsap

skl. § 3-1

Sjokkskader
(uegentlige tredjepartstap)

Egentlige tredjepartstap

Selv i faresonen

**Selv utenfor faresonen:
adekvans
NY KURS i HR-
2018-2080-A**

Inntektskap:

Merutgifter:

JA

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

334

Juridisk-medisinske temaer

– moderne medier

Kan man få **PTSD** uten selv å ha vært i faresonen, men opplever hendelsen (stressoren) gjennom sosiale medier?

337

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

Sjokkdom I (Rt. 1938 s. 626)

Alexander Kielland (RG 1990 s. 187)

Bersagel (Rt. 1960 s. 357)

Beltebil (RG 2005 s. 583)

Sola (Rt. 1966 s. 163)

Hauketo (Rt. 1985 s. 1011)

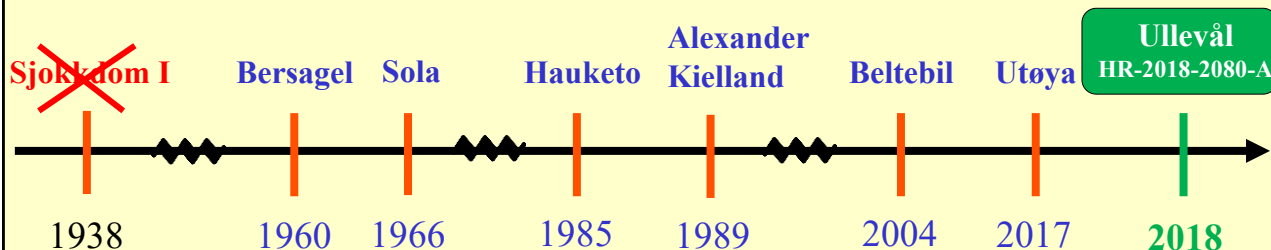
Utøya (HR-2017-352-A)

Ullevål (HR-2018-2080-A)

338

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

- Kursjusterer bort fra tidligere praksis, i mer liberal retning
- To kriterier: «må høre til den indre kjerne av pårørende» + «*særlig belastning*»
- S sammensatt juridisk og medisinsk begrunnelse

339

Ullevål (HR-2018-2080-A)

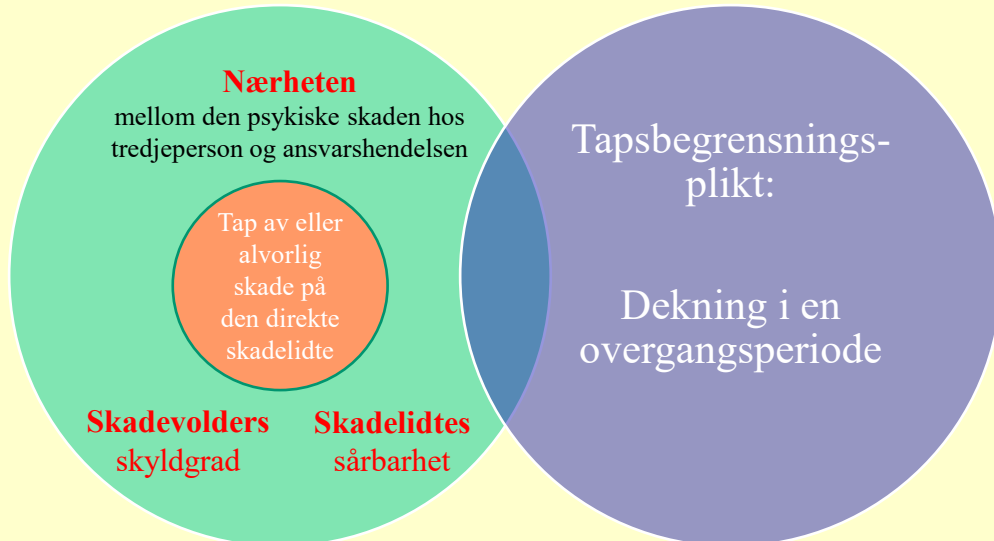
som også AHUS IR-dommen i HR-2023-1108-A bygger på

«Siden forrige gang Høyesterett tok stilling til rekkevidden av det erstatningsrettslige vernet for en forelders psykiske skade som følge av at et barn dør i en ulykke – dette var Sola-dommen for mer enn 50 år siden – har vi, nasjonalt og internasjonalt, fått vesentlig mer og dypere innsikt i psykologiske skademekanismer, årsaksforhold og komplekse sorgreaksjoner. Denne kunnskapen innebærer blant annet at man i større grad enn før vil kunne anse psykiske skader når noen mister et barn som påregnelige. Dette er tilfellet også der selve skadesituasjonen er mindre ekstraordinær. Man har dessuten mer avklarte diagnoser og diagnoseverktøy. Og man har et etablert og tilgjengelig behandlingsapparat.» (avsnitt 42)

↳ Sml. andre deler av erstatningsretten, f.eks. om faktisk årsakssammenheng, se *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64) og *Nakkesleng IV* (Rt. 2010 s. 1547)

340

Ullevål (HR-2018-2080-A)

341

Konstateringstidspunkt

Ysfl. § 21: «Loven gjelder ikke for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse.»

Kreves

- Presisering 1: Mer enn en «**mistanke**» om at noe er galt, «ikke tilstrekkelig at skadelidte vet at noe er galt, og at hun eller han har visse plager og symptomer over tid», se *Iversen* (Rt-2000-71), *Billakkerer* (Rt-2000-1338), *Kvikksølv* (HR-2016-293-A), *Tinnitus II* (Rt-2009-1427)
 - ↳ I tvilstilfeller skal det utvises «en viss liberalitet i forhold til skadelidte», se *Iversen* og *Kvikksølv*
 - ↳ Høyesterett har gått langt i retning av å utelukke at sykdom eller skade er «konstatert» når medisinsk ekspertise har konkludert med noe annet enn det som objektivt sett er riktig diagnose (feildiagnostisert)
- Presisering 2: Kreves **nærmere kunnskap** om hva lidelsen består i (dens art og karakter), se *Kvikksølv* og *Tinnitus II*
- Presisering 3: Skaden må være **konstatert før** 1.1.1990; ikke nok for ansvarsfrihet at det i **ett**ertid fastslås at den forelå for ikrafttredelse
- Presisering 4: **Følgeskader** kan kreves erstattet; del delen som er konstatert etter lovens ikrafttredelse, se *Tinnitus II*. Samme gjelder yrkessykdom, se *Båtmaskinist* (Rt-2013-1311)

Kreves ikke

- Ikke nødvendig at en **lege** har foretatt konstateringen, og heller ikke at det foreligger en medisinsk diagnose, hvis den skadelidte selv er klar over sin sykdom eller skade, se *Iversen* (Rt-2000-71), *Billakkerer* (Rt-2000-1338), *Kvikksølv* (HR-2016-293-A) og *Tinnitus II* (Rt-2009-1427)
- Må **årsaken** til skaden eller sykdommen være klarlagt?
 - ↳ **Hovedregel:** **Nei** – ikke nødvendig å ha klarlagt **årsaken** til lidelsen for at den skal kunne anses «konstatert» etter § 21
 - Konsekvens:** Om sykdommen for eksempel skyldes gift-eksponering fra den ene eller andre kilden, eller om den har funnet sted hjemme eller i arbeid, kan ikke da spille noen rolle.
 - ↳ **Unntak:** Har skadelidte fått stilt **helt uriktig diagnose**, kan man ikke konkludere med at den sykdommen skadelidte reelt sett led av, er blitt «konstatert».

342

343

Frister | Foreldelse

§ 15. Foreldelse.

Arbeidstakerens krav mot forsikringsgiveren etter loven foreldes etter tre år. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da arbeidstakeren **fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap** om det forhold som begrunner kravet.

Foreldelsesfristene i forsikringsavtaleloven og **foreldelsesloven av 18. mai 1979 nr. 18 § 9** gjelder ikke. For øvrig gjelder reglene i foreldelsesloven så langt de passer.

Krav som er meldt til selskapet før foreldelsesfristen er utløpt, foreldes tidligst seks måneder etter at arbeidstakeren har fått særskilt skriftlig melding om at foreldelse vil bli påberopt. Lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler § 20-3 gjelder tilsvarende. Meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Foreldelsesfristen forlenges ikke etter bestemmelsen her dersom det er gått mer enn 10 år fra kravet ble meldt til selskapet.

- ▶ Samme kunnskapskrav som i foreldelsesloven § 9, se *Båtmaskinist* (Rt-2007-1479, avsnitt 33)
- ▶ En «mulighet» for et positivt resultat er ikke tilstrekkelig, se «*Piskesnert*» (Rt-1998-587) på side 592
- ▶ Kreves på den annen side ikke «full sikkerhet», se *Billakkerer* (Rt-2000-1338) på side 1344
- ▶ Kreves en helhetlig tilnærming det totale bevisbildet om det – på et gitt tidspunkt – «gjorde det forsvarlig å anlegge sak», se blant annet *Kvikksølv* (HR-2016-293-A, avsnitt 39)

344

Frister | Foreldelse og melding

§ 8-5. (frist for å gi melding om forsikringstilfellet og for å foreta rettslige skritt)

Sikrede mister retten til erstatning dersom kravet ikke er meldt til forsikringsforetaket innen ett år etter at sikrede fikk kunnskap om de forhold som begrunner det.

Avslår forsikringsforetaket et krav om erstatning helt eller delvis, mister sikrede retten til erstatningen dersom ikke sak er anlagt eller nemndbehandling krevd etter § 22-2 eller etter §§ 2 eller 3 i lov 16 juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring innen seks måneder etter at sikrede fikk melding i et skriftlig dokument om avslaget. Meldingen må angi fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes. Foreldelsesloven 18. mai 1979 nr. 18 § 10 nr. 2 og 4 gjelder tilsvarende.

0 Endret ved lover 26 juni 1998 nr. 46 (kr. 1 okt 1998 iflg. res. 26 juni 1998 nr. 600 med virkning bare for krav som er meldt til forsikringssekskapet etter ikrafttredelsesdødsdatoen), 25 juni 2004 nr. 51 (kr. 1 juli 2004 iflg. res. 25 juni 2004 nr. 980), 18 feb 2022 nr. 5 (i kraft 1 juli 2022 iflg. res. 4 mars 2022 nr. 324).

§ 8-6. (foreldelse)

Krav på erstatning foreldes etter tre år. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da sikrede fikk nødvendig kunnskap om de forhold som begrunner kravet. Kravet foreldes likevel senest 10 år etter utløpet av det kalenderår da forsikringstilfellet inntraff. Har forsikringsforetaket sendt sikrede slik melding som nevnt i § 8-5 annet ledd, inntrer foreldelse tidligst ved utløpet av den fastsatte fristen.

Ved ansvarsforsikring foreldes foretakets ansvar etter de samme regler som gjelder for sikredes erstatningsansvar, jf likevel tredje ledd.

Krav som er meldt til forsikringsforetaket før foreldelsesfristen er utløpt, foreldes tidligst seks måneder etter at sikrede, eller skadelidte (jf §§ 7-6 og 7-7), har fått særskilt melding i et skriftlig dokument om at foreldelse vil bli påberopt. Meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Foreldelsesfristen forlenges ikke etter bestemmelsen her dersom det er gått mer enn 10 år fra kravet ble meldt til foretaket. Medfører første punktum ved ansvarsforsikring at skadelidtes krav mot sikrede foreldes for kravet mot forsikringsforetaket, består likevel foretakets ansvar overfor skadelidte.

345

Frister | Foreldelse og melding

Boligbrann (HR-2021-2404-A) – sporskifte

«Av bestemmelsen [fal. § 8-5] følger at sikrede i et tilfelle som beskrevet må opptre aktivt om han ikke skal miste retten til erstatningen. Sikrede må da innen seks måneder regnet fra skriftlig melding om avslaget, anlegge sak eller kreve nemndsbehandling. Forutsetningen er at selskapets melding om avslaget inneholder opplysning om «fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes.

Et avslag på et meldt krav innebærer etter dette at saksforholdet skifter spor fra hovedregelen i § 8-6 første ledd om tre års foreldelsestid til en spesialregel i § 8-5 andre ledd som krever aktiv fristavbrtelse innen seks måneder. I motsatt fall tapes retten til erstatningen.» (avsnitt 35–36)

Boligbrann (HR-2021-2404-A) – to konsekvenser av sporskiftet

[1] «Den alminnelige foreldelsesfristen på tre år i § 8-6 første ledd kommer etter dette ikke til anvendelse dersom selskapet har avslått kravet og gitt melding i samsvar med § 8-5 andre ledd.» (avsnitt 37)

[2] «Dette sporskiftet innebærer at den særskilte varslingsregelen i § 8-6 tredje ledd heller ikke kommer til anvendelse. Varslingsregelen er, som allerede nevnt, ment å hindre at et forsikringskrav blir foreldet mens sikrede venter på selskapets standpunkt, jf. Ot.prp. nr. 44 (1997–1998) side 3 og 11. Når selskapet i melding til sikrede helt eller delvis har avslått kravet etter § 8-5 andre ledd, er imidlertid situasjonen en annen, slik at noen ytterligere melding etter § 8-6 tredje ledd ikke kreves.» (avsnitt 38)

346

Allerede medlem?

Gå til medlemsiden med filmarkiv med mer

NYTT møte!

NFFE-møte 19. oktober 2022 kl. 16.00-18.00

Gir 2 juridiske etterutdanningstimer

Funksjonsvurdering og uføregrad – hvordan utmåle erstatningen i praksis?

- Funksjonsvurderinger er viktig for utmålingen av personskadeerstatning. Medisinske spesialisterklæringer gir ofte en funksjonsvurdering, men den konkrete utmålingen kan være vanskelig i praksis.
- Hvordan «omregne funksjonsvurderingen til penger» for å utmåle erstatning for bl.a. fremtidig inntektstap?
- Hvordan fastsette en konkret uføregrad på grunnlag av funksjonsvurdering? En del utmålingsregler bygger på uføregrad i prosent, for eksempel i folketrygdloven og i yrkesskadeerstatning.
- Praktiske eksempler og typetilfeller vil bli belyst.

Hvert av de to innleggene blir på ca. 40 minutter, med en etterfølgende spørsmål og svar-seanse

347

Norsk forum for Erstatningsrett (NFFE)

Norsk forum for Erstatningsrett

– bransjeplattform for alle som arbeider med personskaderett. NFFE har som sitt primære formål å drive informasjonsgivning og rettspolitisk refleksjon over norsk personskadeerstatningsrett til advokater, dommere, saksbehandlere og andre som arbeider med eller har interesse for fagområdet.

Informasjonsgivningen skal skje gjennom forelesninger. Foreningen skal ha et nøytralt ståsted med tanke på partsside. NFFE ble omdannet fra forening til forum i 2018, og er i dag en del av Lexia Education.

Allerede medlem?
Gå til medlemsiden med filmarkiv med mer

Høstmøte i Norsk forum for Erstatningsrett!

29. oktober 2025 kl. 16.00-18.00

Påmelding og nøkkelinfo om kurset

- Time 1 | Foreleser: Professor dr. juris Morten Kjelland | Hjemmearbeidsretstatning – vilkår og utmålingsspørsmål, herunder erstatningsnivåer. Hva er nytt siden siden M. Kjelland skrev om dette for 25 år siden?
- Time 2 | Foreleser dr. Thomas Glott | Funksjonsevne i hjemmet og standardmandatets punkt 7 om særlige behov – medisinske perspektiver på et stemoderlig behandlet tema
- Kurset kan følges fysisk eller digitalt
- Gir 2 juridiske etterutdanningstimer med kursbevis

Det blir en pause underveis. Deltakerne vil få mulighet for å stille spørsmål. Møtet blir gjennomført som et **hybridkurs**, dvs. med mulighet for å følge arrangementet **digitalt eller fysisk i auditoriet Hømsunsolen hos Gyldendal Norsk Forlag/Rettsdata**, Sehesteds gate 4, 0164 Oslo (rett overfor Det Norske Teatret). Det ville være hyggelig å se hversinde både i matsalokket og ved sosialt barneff rett etter møtet (rett over gaten; info kommer på møtet).

Vennlig hilsen Morten Kjelland

Leder av Norsk forum for Erstatningsrett (NFFE)

Har du spørsmål om innlogging på livestream?

348

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

 Nettsiden for kurset: www.ejuss.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland